

72. TIISTAINA 23. TOUKOKUUTA 2000

kello 14.15

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Toinen käsittely**

1)	Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja vuoden 2000 veroasteik-
kolain 2 §:n muuttamisesta	2072
	Hallituksen esitys HE 16/2000 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 7/2000 vp	
	Lakialoite LA 1, 3, 28, 43/2000 vp	

Lähetekeskustelu

2)	Hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarvioksi	2086
	Hallituksen esitys HE 59/2000 vp	

Mietintöjen pöydällepano

3)	Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tu-
esta annetun lain muuttamisesta	2118
	Hallituksen esitys HE 53/2000 vp	
	Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 9/2000 vp	
4)	Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomus
vuodelta 1999	2118
	Kertomus K 1/2000 vp	
	Talousvaliokunnan mietintö TaVM 10/2000 vp	
5)	Hallituksen esitys laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta
annetun lain muuttamisesta	2118
	Hallituksen esitys HE 21/2000 vp	
	Talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2000 vp	

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon sekä ed. E. Aho.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu seuraava edustaja:

Jorma Huuhtanen /kesk

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja vuoden 2000 veroasteikkolain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 16/2000 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 7/2000 vp

Lakialoite LA 1, 3, 28, 43/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi vastalauseessa olevan lausumaehdotuksen siten, että eduskunta edellyttää hallituksen valmistelevan pikaisesti esityksen köyhyysongelmien lievittämiseksi joko keventämällä perusturvan verotusta, nostamalla sen tasoa tai käyttämällä molempien yhdistelmää.

Tämä liittyy verotuskokonaisuuteen, joka tälle vuodelle on esitetty. Viime aikoina on käyty veropoliittista keskustelua myös hallituksen suunnasta. Esimerkiksi ministerit Siimes, Filatov, Soininvaara ja myöskin pääministeri Lipponen ja valtiovarainministeri Niinistö ovat osallistuneet keskusteluun. Keskustelu on ollut osin ristiriitaista ja hallituksen tavoitteista ei ole saanut

selkoa riittävästi. Pääministeri on aivan viime aikoina lupailut hallitusohjelmaa suurempaa veronkevennystä. Toistaiseksi hallitusohjelman veronkevennyksestä on toteutunut vain murto-osa.

Samaan aikaan, kun hallitusohjelman tuloveronkevennyksistä on toteutettu noin kuudesosa, on toteutettu myös monia veronkiristyksiä. Pääoma-, yhteisö- ja korkotulojen veroprosentti nousi 29:ään, ylimääräinen asuntovähennys poistui ja talletusten korot menivät kokonaan verolle. Yli 200 kuntaa korotti kiinteistöveroprosenttia ja yli 80 kuntaa tuloveroprosenttia. Kokonaisveroaste on nousemassa, ja ennustan, että se nousee Suomen itsenäisen historian korkeimpaan lukuun, yli 47 prosenttiin, tänä vuonna. Nyt seuraavana käsittelyssä olevassa lisätalousarviossa on arvioitu verotulojen nousevan 6 450 miljoonaa suuremmaksi kuin oli talousarviossa. Jos katsoimme kirjanpidon lukuja ensimmäiseltä neljännekseltä, voidaan päätellä, että tämä ylitys tulee olemaan todennäköisesti selvästi suurempi. Valistunut ennuste on, että verotulot ylittävät budjetoidun noin kymmenisen miljardia markkaa. Tämä osaltaan johtaa siihen, että toteutettujen veronkiristysten kanssa kokonaisveroaste on ennätyksellisen korkea.

Hallituksen veropoliitikassa on nyt mielestäni päällekkäin useampi ongelma. Ensinnäkin hallitusohjelma on osin ristiriitainen tuloveron kevennysten kohdistamisesta. Tarkkaa selkoa ei saa, pitääkö ne kohdistaa pieni- ja keskitulolaisiin vai kautta linjan samalla tavalla. Tässä suhteessa ilmeisesti kokoomuksen ja sosialidemokraattien linja on erilainen. Ministerien puheet ovat ristiriitaisia. Jos katsomme veroministeri Siimeksen puheita ja vertaamme niitä joihinkin muihin puheisiin, niistä ei hallituksen linja selkiä. Nyt hyvää on ollut se, että peruspalveluministeri Soininvaara on osallistunut keskusteluun tavalla, joka on asiantunteva ja puuttuu rakenteellisiin vero-ongelmiin.

Hallitukselta on puuttunut myöskin kokonaan veropoliittinen ministerivaliokunta, joka tavallisesti hallituksilla on. Valtiovarainministerihän on veropoliitikassa substanssiministeri, joten pitäisi olla jokin foorumi, jossa veropoliitikasta keskustellaan. Nyt ilmeisesti verotus jää hätäisiin päätöksiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa ja linja ei selkiinny. On nähtävissä ajatus siitä, että tekemättömyys johtaisi oikeudenmukaiseen verotukseen. Esimerkiksi vihreiden ja veroministeri Siimeksen suunnasta on vähän tul-

lut sellaista ajatusta, ettei veropolitiikassa pitäisi juuri mitään tehdä, että se olisi hyvä asia. Mielestäni näin ei ole, vaan pitäisi välttämättä verotusta myöskin uudistaa.

Keskustahan esitti tällekin hallitukselle aikanaan omat veroteesinsä. Lähdimme siitä, että tällä vaalikaudella kokonaisveroaste pitäisi kääntää maltilliseen laskuun. Niin kuin sanoin, se nousee nyt ennätyksellisen korkealle. Esitimme myös, että tällä vaalikaudella verotuksen uudistamisen linjana tulisi olla pitkäjänteinen työn verotuksen keventäminen. Toisaalta tulisi edistää työn tarjontaa eli työllistymistä, jolloin kyse on tuloveronkevennyksistä, ja toisaalta työn kysyntää eli työllistämistä, jolloin kyse on lähinnä työnantajamaksuista ja miksei joidenkin alojen arvonnalis-verosta.

Jotta päästäisiin hyvään tulokseen, työn verotusta tulisi keventää osana muita työllisyyttä parantavia toimia, joita ovat pienten työtulojen ja sosiaaliturvan parempi yhteensovittaminen sekä työnantaja- ja yrittäjäbyrokratian purkaminen. Työn verotuksen uudistumista ei pitäisi alistaa kokonaan suhdannepolitiikalle. Tässä tulenkin ehkä hallituksen veropolitiikan suurimpaan ongelmaan. Se on se, että puuttuu pitkän ajan verohjelma, pitkän aikavälin verotuksen uudistamisen ohjelma. Tätä viimeksi on Suomen Pankin pääjohtaja Matti Vanhala kuuluttanut.

Verotuksen uudistamisella voidaan parantaa työllisyyttä, helpottaa alueellisesti esiintyviä työmarkkinoiden pullonkauloja, edistää tasapainoisempaa aluekehitystä sekä hillitää tuloerojen kasvua sekä purkaa tulo- ja kannustinloukkuja. Jotta tätä työtä voitaisiin tehdä, meillä pitäisi olla pitkän aikavälin ohjelma.

Tällä vaalikaudella mielestäni veronkevennysvaraa voisi hyvin olla esimerkiksi 16 miljardia markkaa, jos katsomme verokertymiä. Jos nämä veronkevennykset tehtäisiin varsinkin alkuvaiheessa työllisyyttä edistään, niin voitaisiin jopa puhua suuremmasta määrästä. Totta kai tässä yhteydessä pitää ottaa huomioon myöskin tuloratkaisut, mutta viime kädessä eduskunnan tulee olla aktiivinen, jotta rakenneuudistuksia voidaan verotuksessa tehdä.

Arvoisa puhemies! Totta kai verotuksessa pitää myöskin huomioida eri väestöryhmät oikeudenmukaisella tavalla. Paljon on puhuttu eläkeläisten ja sosiaaliturvan varassa elävien ihmisten verotuksesta. Kannustinvähennyksessä eli ansiotulovähennyksessä on se ongelma, että esimer-

kiksi sairaspäivärahalla taikka työttömänä olevat ihmiset eivät tätä veroetuutta saa. Olen huomannut, että vasemmistoliiton suunnasta on vaadittu esimerkiksi, että ansiotulovähennys pitäisi myöskin ulottaa näihin tuloihin. Ei myöskään äitiyspäivärahan saaja saa ansiotulovähennystä. Voidaankin kysyä, miten äitiyslomalla taikka sairaana olevaa ihmistä pitäisi kannustaa töihin veropolitiikalla. Eihän siinä ole järkeä.

Mutta tähän liittyy juuri keskustan esittämä ponsi, jossa edellytämme hallitukselta pikaista esitystä köyhyysongelmien lievittämiseksi, jolloin on kysymys verotuksen ja sosiaaliturvan uudistamisesta. Siksi toivon todella, että tämä keskustan lausumaehdotus, johon kristillinen liitto on yhtynyt, täällä voitaisiin hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen veropolitiikka on ollut passiivista. Se on johtamassa ennätyksellisen korkeaan kokonaisveroasteeseen, ja työllisyyttä parantavat rakenteelliset verouudistukset edelleen odottavat tekijäänsä.

Puhemies: Vastauspuheenvuoron pituus on 1 minuutti.

² **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä puheenvuoronsa loppuosassa vaati taas kerran hallitukselta toimia köyhyysongelman vähentämiseksi. Haluan nyt toistaa vielä kerran ääneen sen, minkä kuulumme viime torstaina täällä kyselytunnilla. Me haluamme luottaa pääministerin sanaan. Valtiovarainministeri Niinistö oli myöskin täällä paikalla, kun pääministeri totesi, että köyhyysongelmaan käydään tosissaan ja lujakätisesti kiinni. Odotan, että ed. Ala-Nissilä nyt sillä tavalla malttaa odottaa näitä hallituksen toimia. Ne ovat tulossa.

³ **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri on käyttänyt useitakin puheenvuoroja verotuksesta, ja on syytä toivoa, että ne johtavat konkreettisiin tuloksiin. Minä vain totesin, mitä tähän saakka on tapahtunut. Hallituksen kokonaisverokevennysvaraa on hyvin vähän käytetty tuloverotuksen keventämiseen. Samaan aikaan muu verotuksen kiristäminen on johtanut siihen, että itse asiassa kokonaisveroaste nousee. Vaikka tässä on ollut ansiotulovähennyksen korotus ja tulonhankkimisvähennyksen pieni korotus, tässä ei ole vielä kovin paljon rakenteellista veropolitiik-

kaa sillä tavalla, että voitaisiin työllistymistä edistää ja köyhyysongelmaan todella puuttua.

4 Markku Laukkanen /kesk (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen sisältähän on kuulunut keskenäänkin hyvin ristiriitaisia veropoliittisia viestejä. Olisi nyt hyvä, kun paikalla on myöskin valtiovarainministeri Niinistö, hieman paaluttaa, missä hallituksessa nyt mennään. Voiko ed. Gustafssonin lupaukseen, että köyhyysongelmien poistoon tähtäävät toimet ovat tulossa, luottaa, ja mikä on hallituksen linja todella, kun lähdetään miettimään, millä tavalla veropoliittikan ja perusturvan kysymyksiä voidaan sitten yhteensovittaa? Voidaanko yksinomaan veropoliittikan keinoin lähestyä tavallaan sitä köyhyysproblematiikkaa, mikä tarkoittaa sitä, että meillä on yli satatuhatta ihmistä leipäjonossa, vai tarvitaanko siihen, ministeri Niinistö, aidosti myöskin perusturvaelementtejä, mikä merkitsee puhdasta rahaa, tiettyjen perusturvaeleisien korottamista?

5 Valtiovarainministeri Sauli Niinistö: Arvoisa puhemies! Tämä verokeskustelu alkaa saada nyt sellaisia muotoja, että kilpalupailu on sellaisessa vauhdissa, että enää lästimaksun alentaja tai poistaja puuttuu. Joka ainoa veromuoto on kaivettu pöydälle, joka ainoa veromuotoa pitäisi nyt reippaasti alentaa. Ymmärrän, että siinä kuorossa on paljon laulajia.

Huonommin ymmärrän sitä, että siinä joukossa, jossa luodaan edellytyksiä veronalennuksiin, on huomattavan vähän väkeä. Finanssipoliittikka on se lääke, jolla veronalennusvaraa yleensä voidaan luoda. Kovin paljon ei enää ole kannatusta sellaiselle finanssipoliittikalle, jolla todella voitaisiin reippaisiin, useaan veromuotoon menevään veronalennustoimintaan lähteä. Tuotaisiin ensin tänne yksinäisten kerhoon lisää väkeä ja sitten katsottaisiin joukolla, miten tämä mukavampi puoli hoituu.

Mutta minusta ed. Laukkanen kysymys oli aivan kohdallaan. Minä en lähtisi sotkemaan kahta asiaa keskenään, toisaalta minimisosaaliturvaa, joka varmasti paikka paikoin on hyvinkin alhaisella tasolla, ja toisaalta työn kunnioittamista sitä kautta, että työtulojen verotusta erityisesti pyritäisiin alentamaan. Hyvä lähtö olisi siinä, jos tunnustettaisiin se, että suhteessa moniin muihin väestöryhmiin työn tekemisestä aiheutuu myöskin välillisiä tai välittömiä kustannuksia, jotka pitäisi

si ensiksi kompensoida ennen minkäänlaisia verovertailuja.

Täällä on muistaakseni vasemmalta laidalta joskus tähän keskusteluun vastattu, että niin pitäisi eläkeläisilläkin sitten ottaa sairauskulut huomioon. Jos katsotaan eläkkeiden verotusta, se hän on erinomaisen kevyttä aina tuonne vähän parempiin eläkkeisiin asti. Suurten eläkkeitten saajista eduskunta pitikin jo aika hyvää huolta sillä tavalla, että nyt tehtävä veroratkaisu on heidän kohdallaan, yli 80 000 markkaa ansaitsevien eläkeläisten kohdalla, kaikkein paras, siis tämän vuoden lopputulema.

Haluan edelleen toistaa sen, että ennen kuin sitten pontevasti lähdetään pysyttymään finanssipoliittikan linjalla ja karsimaan menoja niin, että ollaan vuoden 99 tasolla, niin kuin hallitusohjelmassa, ennen sitä on aika vaikea kovin monia veromuotoja ottaa pöydälle, niin houkuttelevaa kuin se tietysti onkin. Luulen, että verolupauksista tämä kansa on kumminkin saanut ihan tarpeekseen. Kannattaisi nyt vain miettiä, mihin reaaliset mahdollisuudet ovat, ja minusta yhä edelleen pahin ongelma on ansiotulon verotus, työn tekemisestä aiheutuvan tulon verotus. Meidän pitää osata nähdä se, että ei ole olemassa mitään muuta normaalia elämänmuotoa kuin se, että ihmiset, joilla töitä on, tekevät sitä ja että heitä myöskin vähän vähemmän rangaistaisiin kuin tähän asti.

Kaiken kaikkiaan kannattaa kuitenkin muistaa, esimerkiksi ed. Ala-Nissilän, että valtion tuloveroasteikko on alimmillaan sitten 60-luvun, ehdottomasti. Nyt on tullut uusia elementtejä, veronluonteisia maksuja, muun muassa oman eläketurvan maksu, jonka helposti yhdistää ymmärrettävästikin kokonaisverorasitukseen.

Edelleen, ed. Laukkanen, minusta teidän hahmottelemanne ajattelumalli on aivan oikea. Pidetään verotus verotuksena ja katsotaan lähinnä työn tekemisen verotuksen ongelmaa, ja sitten mietitään köyhyiden poistamista kokonaan toisilla keinoilla. Minusta se on sosiaalipoliittikan, ei niinkään verotuksen keinovalikoimassa.

Haluan tässä myöskin muistuttaa, että perusosiaaliturvan minimitasoonhan ei ole niin sanottuja leikkauksia kohdistettu, ei oikeastaan edes edellisen hallituksen aikana enää. (Ed. Puisto: Ei ole korotettukaan!) — Ei ole korotettukaan, se pitää täysin paikkansa. — Jos sitten ollaan sitä mieltä, että painopiste olisi siellä, niin kuin minusta ehkä voisi olla paikallaankin, niin silloin

joudutaan kyllä miettimään, miten tämä sovelletaan finanssipolitiikan linjaan niin, ettei sille aiheudu ongelmia. Tässä suhteessa esimerkiksi kehyskäsitteily olisi tarjonnut eduskunnalle mahdollisuuden tehdä arvovalintoja. Tehän tiedätte, mitä budjetti pitää sisällään suurin piirtein. Olisi voitu ottaa sieltä jotain sellaista pois, johon löytyy nyt tärkeämpi kohde, vaikkapa köyhyyteen vastaaminen. (Ed. Uotilan välihuuto) — Sieltä vaan; tietysti se olisi vaatinut eduskunnassa enemmistöö, joka voi olla vaikea saavuttaa.

Mutta ehkä tätä kysymystä kyetään jollain tavalla lähestymään sitten budjettiriihessä. Silloin joudun kuitenkin avaamaan tietenkin sen varauksen, että joudumme katselemaan oikeastaan niitäkin kohteita, joihin jo nyt kehyksissä on varauduttu, jos halutaan painopistettä siirtää, mikä voisi olla hyvinkin oikeudenmukainen toimenpide ainakin paikka paikoin. Mutta minusta nimenomaan tähän ongelmaan, köyhyyteen, pitäisi vastata sosiaalipolitiikan keinoin, joka maksaa kyllä suoraa rahaa, mieluummin kuin verotuksen keinoin. Toivoisin, että siitä vallitsisi sitten jonkinlainen yhteisymmärrys sen vuoksi, että kyllä meidän on työtä ja työn tekemistä kunnioitettava sillä tavoin, että kenellekään ei voi syntyä sellaista epäilystä aamulla töihin lähtiessä, että olenko minä nyt ihan viisas.

6 Esko-Juhani Tennilä /vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Laukkaselle ensin näkin totean, että on aika lapsekasta kysellä valtiovarainministeriltä yksistään, mikähän se hallituksen tuleva linja on. Hallituksessa tehdään päätöksiä niin, että siinä kuullaan kaikkia.

Valtiovarainministerille tiedoksi, että vasemistoliiiton eduskuntaryhmä päätti viime torstaina, että me tulemmme ajamaan budjettiriihessä tosimielellä ja loppuun saakka verohelpotusta työttömille siten, että kunnallisen ansiotulovähennyksen piiriin tulevat uudelleen myös työttömät. Se antaisi työttömille 50—150 markkaa kuukaudessa lisää. Herra valtiovarainministeri, jos te olette valmis korottamaan työttömien päivärahaa vastaavasti, niin käy se sekin. Mutta nyt on puheet pidetty köyhyyden poistamisesta ja tuloerojen kasvun pysäyttämisestä, nyt on toimien aika ja työttömien on saatava lisää rahaa.

7 Marjaana Koskinen /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihän muutama sana ministeri Niinistön puheenvuorosta.

On ihan totta, että sosiaalipoliittisin keinoin pitää köyhyyttä vastaan taistella, mutta toivoisin, että jos toimeentulotuen perusnormiin esimerkiksi sosiaalipoliittisin keinoin esitetään korotusta, valtiovarainministeriössä suhtaudutaan asiaan positiivisesti. Muutaman viime vuoden aikana on pystytty takaamaan indeksikorotus, mutta normitaso on jäänyt alhaiseksi. Yksinäisen kohdalla puhutaan noin 2 000 markasta.

En kokonaan allekirjoita sitä, etteikö verotuksellisin keinoin pystyttäisi tuloeroja kaventamaan. Esimerkiksi työmarkkinatuki on noin 2 500 markkaa, ja kun siitä maksetaan vero, jää käteen noin 2 081 markkaa. Mihin on jäänyt esimerkiksi ajatus progressiivisesta kunnallisverosta, joka aika paljon myös pienentäisi byrokratiaa Suomessa?

8 Olavi Ala-Nissilä /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se on ongelma, että Suomessa sellaiset ihmiset, jotka saavat toimeentulotukea, maksavat myös tuloveroa. Tätä ongelmaa pitäisi voida kyllä selvittää ja ratkaista.

Mutta olisin vielä toistanut ministeri Niinistön puheenvuoron johdosta, että kyllä hallituksella pitäisi olla pitkän aikavälin veropoliittinen ohjelma, jolla pyritään pitkäjänteisesti työn verotusta keventämään, muuten tästä ei tule mitään, niin kuin nähdään. Verotus ei kevene, vaan kiristyy, ja mitään uudistuksia ei ole eduskuntaan tullut. Tämä on puhetta, ristiriitaista puhetta. Missä ovat tulokset?

9 Pekka Kuosmanen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta Lipposen ykkös- ja kakkoshallitus ovat todella hyvin hoitaneet veroasiat. Toivoisin kuitenkin, että lähtökohta olisi, että kokonaisveroaste, joka on 47,5 prosenttia Suomessa, on todella huikean korkea. Mutta lama oli paha, ja siinä mielessä on tärkeämpi minusta lyhentää valtionvelkaa.

Polttoaineverotus on nyt ajankohtainen ongelma kuljetusliikkeillä siinä mielessä, että kulut ovat kasvaneet 45 prosenttia vajaan vuoden aikana. Toivoisin, että valtiovarainministeriö puuttuisi tähän ja laskisi polttoaineverotusta. Kun raakaöljyn hinta on noussut 10 dollarista 33 dollariin tynnyriltä, niin kyllä jotain pitäisi tehdä, että tätä elinkeinoa ei tapeta. Tällä hetkellä sakalaiset ja venäläiset hoitavat kohta kaikki kuljetukset Pohjoismaissa.

¹⁰ **Juha Korkea-aho /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin valtiovarainministerille huomauttaa, että kun puhutaan työn verottamisesta, ei pitäisi puhua pelkästään tuloverosta, joka tietysti on keskeinen osa. Työn tekemistä verotetaan, mutta meillä myös työn teettämisen verotus on erittäin korkea. Työnantajan sivukulut ovat korkeat, mikä rasittaa työn antamista. Sitten vielä kulutusveroissa meillä nimenomaan palvelusektoriin kohdistuva arvonnalisävero on työn tulosten verottamista. Itse asiassa kaikki nämä verotusmuodot kohdistuvat suomalaisen työhön ja ovat omalta osaltaan verokiilaa pitämässä korkealla.

¹¹ **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Niinistö täällä vähän pahoitteli sitä, että valtiovarainvaliokunta ei olisi tehnyt arvovalintoja, niin kyllähän valtiovarainvaliokunta teki niitä budjettikehityksien osalta. Siellä painottuu hyvin vahvasti juuri köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy. Minusta se on selvä viesti eduskunnalta nyt ministeriöille, kun keskusteluja käydään jatkossakin ministeriöittäin valtiovarainministeriön kanssa, mitkä ovat eduskunnan toiveet. Ei ole myöskään vastakkaisista se, että puhutaan työhön kannustamisesta ja tehdään veroratkaisuja siltä pohjalta ja samalla puututaan, niin kuin ed. Tennilä totesi, myöskin työttömien tilanteeseen ja korjataan tuloeroja, jotka ovat valitettavasti päässeet kasvamaan. Kyllä työttömät ja pienituloiset eläkeläiset myöskin ansaitsevat parempaa elämänlaatua. Elämänlaatu tulee vain sitä kautta, että heillä on myöskin rahaa käytettävissä ihmisarvoiseen elämään.

¹² **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhumme tuloverojen kertymisestä, on hyvin kuvaavaa, että lisäbudjetissa toteamie, että verokertymä saattaa ylittää arvioidun 6 miljardilla markalla, ja siinä on vastaosa. Sieltä puuttuvat sadat miljoonat markat, jotka todellisuudessa tulevat yli.

Kun puhumme tuloveron alentamisesta, varmasti jos sitä kysytään kansalaisilta, kaikki vastaavat kyllä. Mutta kun samanaikaisesti viestitään, että sen kompensoimiseksi tarvitaan julkisen sektorin alasajoa, siihen ihmiset vastaavat ei. On tiedettävä, paljonko nämä kaksi elementtiä vaikuttavat toinen toisiinsa, ennen kuin ryhdytään kokonaisuutta hoitamaan.

Toinen asia on se, että työnantajain välilliset maksut pitäisi käsitellä yhtenä pakettina, koko verotus, kaikki, eikä esimerkiksi kela-maksun laskua joiltakin yrittäjiltä lisäbudjetin yhteydessä.

¹³ **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä, totta kai hallitus tekee näitä päätöksiä yhdessä. Mutta minä olen havainnut, että nyttemmin on tullut aika suosituksi tavaksi hallitukselta käsin yksittäisinä mielenilmaisuuksina toimia lehdistön kaiken maailman haastattelujen kautta. Minusta on sittenkin fair play, että tällaiset kannanotot, yksittäisen ministerin kannanotot, niin kuin äsken esitin, tehdään edes eduskunnan edessä. Siinä on jonkin asteista parlamentarismia vielä mukana. Mutta paljon lehdissä näkyy olevan tekstiä. Veronalentajien kuoro on laajaa luokkaa. Valitettavasti ei siitä keskustella täällä kovin paljon. Minusta tämä on se paikka, jossa pitäisi tehdä poliittisia avauksia ja saada niihin myöskin vastauksia.

Ed. Korkea-aho saa vastauksensa noin puolen tunnin päästä, kun esittelen lisätalousarvion. Silloin on alennettu noin 0,5 miljardilla markalla pienyrittäjien sosiaaliturvamaksua, siis verokiilaa.

Ed. Puistolle: Siinä on tällainen oikeudenmukaisuusajattelu, koska suuremmat yritykset, palkansaajat, saivat saman aseisen alennuksen jo viime vuonna, kun työttömyysvakuutusmaksu aleni. Mutta sehän ei valitettavasti koske pieniä työnantajia. Näin hallitus haluaa ikään kuin tasapainottaa tilannetta.

¹⁴ **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muiden ministerien poissaoloon eduskunnasta juuri talouspoliittisessa keskustelussa kiinnitettiin huomiota myöskin viime viikolla, kun käytiin kehyskeskustelua. Sopii kyllä ihmetellä, että ministeri Siimes esiintyy julkisuudessa voimakkaasti ja moititsee sitä, että talouspoliittinen keskustelu on poukoilevaa ja sitä käydään vain mediassa. Häntä ei ole näkynyt täällä moneen viikkoon käymässä keskustelua, ei sen enempää ministeri Hassiakaan, joka niin ikään on viime päivinä käyttänyt monia veropoliittisia puheenvuoroja. Olisi arvokasta, että arvon ministerit, jos, ed. Tennilä, hallituksessa on muuta kuin ministeri Niinistön ta-

louspoliittinen linja, voisivat sen tuoda esiin myös tässä salissa.

¹⁵ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puemies! Tämän hallituksen esityksen hyväksymisen yhteydessä on todellakin mahdollista arvioida vuoden 2000 veroastetta ja verotusta kokonaisuutena. Siitä voisi sanoa, että onneksi verotus ei kiristy, mutta ei se juuri kevenekään. Tältä osin voi kyllä yhtyä ed. Ala-Nissilän toivomukseen siitä, että hallitus löytäisi yhteisen linjan sekä tuloverotuksen että työnantajamaksujen alentamisasiassa.

Edellä oli keskustelua julkisuudessa esitetyistä veropuheenvuoroista. Itse koen myönteisenä asiana sen, että pääministeri Lipponen totesi viikonloppuna, että mahdolliset hallitusohjelmassa kaavailtua suuremmat veronkevennykset olisi suunnattava työllisyyttä kohentavasti. Hän mainitsi juuri pienipalkkaisten verotuksen keventämisen ja työnantajamaksujen alentamisen pieniä yrityksiä suosivasti. Minusta tämä oli hyvä kannanotto. Voisi sanoa pääministerille, että tervetuloa keskustan linjoille, koska ennen eduskunta-vaaleja esitetyissä vero-ohjelmissa keskusta juuri painotti sitä, että suotuisan talouskehityksen oloissa veronalennusvara voi olla hyvinkin jopa 16 miljardin luokkaa, mutta sen kohdentaminen on olennaista, että se tehdään työllisyyden ehdoin. Silloin juuri pienipalkkaisen työn verotus ja työnantajamaksut on olennaisin kohta. Jos veronalennus kohdennetaan näihin, se ei kiihdytä inflaatiota tai ylikuumenemista, päinvastoin se purkaa taloudesta sellaisia ongelmia, jotka liittyvät pitkäaikaistyöttömyyteen ja huonommin koulutetun, pienipalkkaisen työvoiman kysyntään. (Ed. Gustafsson: Pääministeri puhuikin SDP:n puheenjohtajana!) — Hyvä, että kannat selkiytyivät.

Mutta harmillista on se, että hallituksen sisällä ei ole löytynyt asioista selkeää linjaa, vaan, niin kuin ed. Puistokin totesi, ehdotuksia tipahtelee tänne silloin sun tällöin. Vasemmisto ja vihreät ovat verokeskustelussa epäilleet, että veronkevennykset romuttaisivat hyvinvointiyhteiskunnan tai hyvinvointipalvelut. Hallitusohjelman veronkevennystavoitteet ovat mielestäni kyllä siinä määrin maltilliset, että eivät ne romuta mitään palveluita. Ongelma minusta enemmänkin on se veronkevennysten tapa, että jos verotusta kevennetään kuntien veropohjan kustannuksella, silloinhan ongelmat palveluiden puo-

lella ja hyvinvointipalveluihin tulevat. Sen takia mielestäni, kun kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä jatkossa korotetaan, se on ehdottomasti korvattava kunnille. Sopiva keino tähän olisi juuri kuntatyönantajan kansaneläkevakuutusmaksun alentaminen, mitä keskusta esitti tämänkin lain ensimmäisessä käsittelyssä, mutta se ei valitettavasti mennyt täällä läpi.

Minusta viisaasti kohdennetut veronkevennykset päinvastoin voivat pelastaa hyvinvointiyhteiskuntaa, koska kyllähän pitkäaikaistyöttömyys on hyvinvointipalveluidenkin rahoituksen suurin uhka. Huonommin osaavien ihmisten työlle ei nykyisillä työn hinnoilla tavallaan ole kysyntää työmarkkinoilla, jos ei kustannuksia alenneta. Kyllähän tässä kaikkein tehokkain keino on juuri työnantajamaksujen alentaminen. Hallitus nyt esittää pientä alennusta työnantajain kansaneläkevakuutusmaksuun, mutta se on tosiaan aika pieni. Mielestäni olisi tullut edetä vauhdikkaammin sillä linjalla, mitä Tarmo Pukkilan työryhmän mietinnössä esitettiin, eli että alin kansaneläkevakuutusmaksu olisi puolitettu.

Totta kai muitakin konsteja työttömyyden alentamiseen tarvitaan. Esimerkiksi Osmo Soininvaaran viimeaikaiset ehdotukset pienen palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittamisesta ovat mielestäni järkeviä, ja toivon niille menestystä hallituksen sisällä.

Eräs argumentti veronkevennyksiä vastaan on myös ollut suhdannetilanne. Kyllä suhdannetilanteen kannalta varmasti ongelmallisempaa olisi valtion menojen kasvattaminen, ja siitä kai ei pitäisi olla nyt vaaraa, kun eduskuntakin on suurin piirtein hyväksynyt tiukan finanssipolitiikan linjan kehystiedonannon yhteydessä.

Toivonkin, että hallitus jatkossa päättäisi hallitusohjelman mukaisista veronalennuksista vuositain normaalisti ja itsenäisesti budjettiriihen yhteydessä ja sitä kautta myös myötävaikuttaisi maltillisiin palkkaratkaisuihin.

Arvoisa puemies! Valtiosihteeri Sailas on esittänyt usein mielenkiintoisia puheenvuoroja. Mielestäni mielenkiintoinen oli myös puheenvuoro, joka oli tämän päivän Helsingin Sanomissa, jossa valtiosihteeri Sailas kehotti poliitikkoja keskusteluun siitä, että kun valtiontalouden ylijäämä kehittyy oletettua ja ennakoitua paremmin, tulisiko tämä ylijäämä käyttää velan lyhentämiseen vai verotuksen alentamiseen. Sailas puheessaan oli viitannut siihen, että hallitusohjelman tavoite painaa julkinen velka alle 50 prosen-

tin kansantuotteesta näyttää toteutuvan, jolloin tämänkin keskustelu on ajankohtainen.

Olen taipuvainen kannattamaan valtiosihteeri Sailasta siinä asiassa, että tällä hetkellä veronkevennykset olisivat talouden dynamiikan ja myös työllisyyden, erityisesti pienipalkkaisten ihmisten työllisyyden ja palvelualojen työllisyyden, kannalta parempi vaihtoehto kuin se, että kaikki mahdollinen lisäylijäämä käytetään velan lyhennykseen. Totta kai tämä 50 prosentin tavoite kansantuotteesta on saavutettava, mutta jos talous kehittyy myönteisemmin, mielestäni hallituksen tulisi myös tältä puolelta strategiansa arvioida.

Verotuksen keventämisestä löytyy kyllä myös tehokkaita keinoja alueellisen kehityksen tasa-painottamiseen. Keskustahan ehdotti tämän lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä muun muassa erityistä etätyötä suosivaa vähennystä, ja on myös ollut keskustelussa se, että työnantajamaksuja voitaisiin alentaa ja porrastaa sillä tavalla, että suositaisiin yritystoiminnan sijoittumista suurten kasvukeskusten ulkopuolelle.

Ed. Ala-Nissilä puheenvuorossaan kiinnitti huomiota siihen, että tuloerojen kärjistymiseen on tosiaan osaltaan vaikuttanut se, että veronkevennykset vuoden 1997 jälkeen eivät ole lainkaan kohdentuneet sosiaaliturvan varassa eläviin. Minusta on sinänsä hyvin perusteltua, että työntekeä suositaan verotuksellisesti, mutta jollakin tavalla ristiriitaista on myös se, että esimerkiksi työmarkkinatukea saava työtön maksaa siitä noin 2 500 markan turvastaan helposti pari—kolmesataa markkaa veroja ja voi sitten joutua hakemaan toimeentulotukea tästä syystä. Jollakin tavalla on myös sosiaaliturvan varassa elävien tilannetta jatkossa parannettava, jotta tuloerojen kasvua hillittäisiin.

Keskusta esittääkin toisessa käsittelyssä lausumaehdotusta, jolla edellytettäisiin hallituksen selvittävän keinot tilanteen korjaamiseen. Keinoina voivat olla sekä verotuksen keventäminen että perusturvan tason nostaminen tai sitten molempien sopiva yhdistelmä. Kannatan tätä ed. Ala-Nissilän tekemää ehdotusta, ja koska tämä tuntui vastaavan myös vasemmistoliiton näkökohtia ja tavoitteita asiassa, toivon, että kannatatte tässä toisessa käsittelyssä keskustan lausumaehdotusta.

¹⁶ **Kari Kantalainen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! On miellyttävää, että käydään veropoliittista keskustelua, ja ajankohta on sinällänsä

hyvin tärkeä. Nimittäin tämän tupokevään, liittokierroskevään, aikana on noussut esille kovasti huolta siitä, milloin ne veronkevennykset ovat yleensä mahdollisia, niin että ne eivät aiheuttaisi ongelmia julkisen sektorin toiminnoille. Tässä mielessä ainakin valiokunnassa kuuntelemamme asiantuntijat kertoivat, että varmaan milloinkaan ei ole sopiva aika veronalennuksille eli aina on joitain syitä: joko tarvitaan julkisten palvelujen rahoitukseen riittävästi rahaa ja sitä kautta on vaikea tehdä veronkevennyksiä ja toisaalta tarvitaan kannustusta, jotta suomalaisen työn kilpailukyky pärjäisi.

Tässä suhteessa pitää katsoa kokonaisuutta ja todeta se, että elämme tilanteessa, jossa meillä on lähes seitsemän vuoden kansantalouden kasvu takana, ja se on tietysti myös osaltaan signaali siitä, että välttämättä kasvu ei enää toista seitsemää vuotta jatku. Näin ollen on hyvin ymmärrettävää se, että olemme panostamassa selkeästikin siihen, että voisimme lyhentää velkaamme ja sitä kautta varautua tulevaisuuteen. Mutta samassa yhteydessä meidän toki täytyy varustautua siihen, että todella voimme luoda uutta työtä ja työllisyyttä ja sitä kautta rakentaa hyvinvointia.

Tässä kysymyksessä ed. Ala-Nissilä nosti voimakkaasti esille ne asiat, jotka liittyvät tähän esitykseen, veronkevennysten tasoon ja niiden riittämättömyyteen ja siihen puutteeseen, että hallituksella ei ole selkeää vero-ohjelmaa. Tietysti voidaan todeta, että tämän kevään osalta on edetty selkeästi sillä tavalla, että on haluttu katsoa, miten tulopoliittinen kierroksemme menee, minkälaisia signaaleja sieltä syntyy, ja sen jälkeen katsoa, millä tavalla valtiovalta verotuksen keinoin tulee mukaan siihen, että suomalaista työllisyyttä voidaan viedä eteenpäin.

Näin ollen on ollut selkeästi nähtävissä, että hallitus on edennyt maltillisesti, ja hallitusohjelman kirjaus 10—11 miljardista onkin kirittävä kiinni, jotta pääsemme normaaliyrityksissä eteenpäin. Tällä hetkellä tehty kevennykset ovat luokkaa noin 2 miljardia ja nyt lisäbudjetin kautta työllisyyteen tulee nimenomaan pienille yrityksille tarkoitettu kansaneläkemaksun alennus, joka tuo noin 500 miljoonaa markkaa, ja sitä kautta on varmistamassa sitä, että meidän työllisyytemme ei kohtaa yllättäviä ongelmia, että työn hintamme pysyy kilpailukykyisenä.

On myös paljon puhuttu siitä, millä tavalla tämä esitys nyt pitäisi kohdentaa sillä tavalla, että se suosii pienituloisia. Totta kai sitäkin on hoi-

dettu. Tästäkin esityksestä näkyy, että lievästi siihen suuntaan on menty eteenpäin. Mutta meidän tulee minun mielestäni aina muistaa kuitenkin se, että Suomessa on hyvin tehokas progressiivinen verotus. Jos nyt tilastoihin on luottamista, voidaan todeta, että Suomessa tulonsaajia, joiden ansiotaso on yli 150 000, on lukumääräisesti noin 750 000 ja prosentuaalisesti noin 18 prosenttia ja heidän maksamansa verot ovat noin 53 prosenttia koko tuloverokertymästä. Minun mielestäni se aivan erinomaisella tavalla osoittaa sen, että kyllä tämä progressio todella myös kohtelee asioita sillä tavalla, että sitä kannustavuutta tarvitaan kautta linjan. Täytyy aina muistaa, että yhteiskunnan sosiaalietuudet ja tulonsiirrot eivät tätä väestönosaa koske.

Mitä tulee ed. Ala-Nissilän ja myös keskustan vastalauseessaan esiin nostamiin muutosesityksiin, niin siltä osin haluaisin yhden havainnon myöskin ottaa esille. Se koskee tulonhankkimisvähennyksen muuttamista sellaiseksi, että sen määrä olisi aina 2 400 markkaa. Tämän osalta saimme valiokunnassa tietoomme, että mikäli tämä esitys vietäisiin eteenpäin, sen kustannusvaikutus olisi noin 330 miljoonaa markkaa. Sekin on asia, joka pitää varmasti jostakin kattaa, ja tätä kattamisesitystä en ainakaan huomannut vastalauseen osalta näytettävän.

Arvoisa puhemies! On selvää, että näissä asioissa ei pidä hötkyillä. Minun mielestäni meidän pitää rakentaa asioita sillä tavalla, että suomalaisen työn kansainvälinen kilpailukyky olisi sellainen, että me emme jäisi kelkasta, kun katsomme kilpailijamaihimme. Jo nyt tehty liittokierros johti siihen, että keskimäärin ansiotulojen nimelliskorotukset liukumineen ovat lähes 5 prosentin tasolla, ja se on selvästi enemmän kuin useimmissa kilpailijamaissa.

¹⁷ **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Arvoisa puhemies! Maassa on yli 200 000 työtöntä, jotka ovat pudonneet peruspäivärahalle tai työmarkkinatuelle: 122 markkaa päivässä, 2 500 markkaa kuukaudessa bruttona. On aivan väärin, että työttömien tuloja ei ole korotettu eivätkä he saa myöskään verohelpotusta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän yksimielinen päätös viime torstailta onkin se, että syksyn budjettiriihessä työttömien on saatava verohelpotus tai vastaava korotus. Jos ansiotulovähennys ulotetaan työttömiin, se antaa heille 50—150 markkaa kuukaudessa. Nyt on, niin kuin on sanottu, puheet pidetty. Vasemmis-

toliiton kanta tältä osin on nyt täysin selvä, ja tässä se saatettakoon vielä kerran hallitusosapuolten ja myös opposition tietoon.

¹⁸ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Joudun perumaan sen puoliylistävän kiitoksen, jonka olisin osoittanut valtiovarainministerille. Vähäisen hän kuitenkin saa jo sen perusteella, mitä tähän asti on tässä salissa aktiivisuutta osoittanut kansanedustajien suhteen tulemalla keskusteluun veroasioista, a) sen takia, että parillaan käsitellään niitä, ja b) sen takia, että asiat ovat muutoinkin julkisessa keskustelussa kovasti esillä. Uskon, että ministeri Niinistö palaa tähän saliin hetken kuluttua.

Yhdyn hänen näkemyksiinsä — sen verran jatkan hänen kehuskeluaan — siitä, että olisi todella hyvä, että eduskunnassa myös tässä salissa kaikki keskeiset veropolitiikasta ja talouspolitiikasta yleensä ja sen yhdestä tärkeimmästä osaluueesta, veropolitiikasta, kaikki siitä keskustelua myös julkisuudessa käyvät voisivat ainakin joskus osallistua tässä salissa siihen keskusteluun. Ministeri Niinistö on oiva esimerkki siitä, että hän sen tekee, mutta monet muut keskusteluaktivistit eivät näytä sitä tässä salissa tekevän.

Arvoisa puhemies! Ihan tässä äsken hyväksytin menokehykset tulevalle vuodelle. Ne olivat menokehykset, niin kuin kaikki tiedämme. Tulokehyksistä, arviosta siitä, mikä valtion tulojen ja ylipäänsä julkisen sektorin tulojen kehitys tulee olemaan ja mitä siitä seuraa, minkälaisia mahdollisuuksia taikka haasteita talouspolitiikalle, tästä ei keskustelua ole juuri käyty. Joutuukin pohdiskelemaan sitä, jos kerran menokehyksistä keskustelua käydään, pitäisikö aktiivisemmin jatkossa nostaa rinnan menokehysten kanssa keskusteluun myös jonkin näköiset tuloarviot ja johdopäättösten tekemiset niistä.

Tällä hetkellä Suomen talous kulkee kovilla ja korkeilla kierroksilla. Kasvu on pitkään jatkunut ja erittäin korkeaa, niin kuin kaikki tiedämme. Kuinka suuren osan tuosta kasvusta aiheuttaa se tosiseikka, että Suomen valuutta on devalvoitunut 30 prosenttia sitten erm-kytkennän ja 25 prosenttia sitten sen hetken, kun yhteinen valuutta ja yhteinen Ekp 99:n alusta toteutui? 25 prosenttia niistä päivistä lähtien on vaikuttanut paljon. Se on vaikuttanut paljon myös siihen tämän päivän teemaan, veroihin, veron tuottoihin, ja myös siihen, mitä mahdollisuuksia ja tarpeita verotuksen tarkistamiseksi voitaisiin tehdä.

Olen nähnyt erään arvion, jonka mukaan kolmannes tai kaksi kolmannelta siitä kasvusta, mitä eräissä Euroopan maissa on tapahtunut viime vuoden parin aikaan, on seurausta nimenomaan euron kurssin rajusta valumisesta. Ekonomistit ovat varmasti hivenen eri mieltä siitä, mikä se tarkka, oikea lukema on, mutta siitä kaiketi ollaan yhtä mieltä, että merkittävä osa kasvusta on seurausta juuri äsken kerrotusta euron kurssin heikkenemisestä. Hyvä tai huono näin, en käy sitä nyt enempää tässä yhteydessä pohdiskelemaan. Yhtä kaikki siitä, että kasvua äsken sanottuista syistä on voimakkaasti tapahtunut, seuraa sellainen kysymys, mitä niillä verotuotoilla, mitä myös valtiolle on tulossa ennustettua voimakkaamman kasvun ansiosta, pitäisi tehdä, pitäisikö ne käyttää velan lyhennyksiin vai pitäisikö niistä jokin siivu ja kuinka iso käyttää verotuksen kevennyksiin, ja jos verotuksen kevennyksiin, minkälaisiin?

Tämän asian pohdiskelun paikka tietyllä tavalla on nyt, kun TVL:ää käsitellään paraikaa. Hallituksen tässä viimeisessä käsittelyssä olevassa esityksessähän verotusta kauttaaltaan kevennetään jonkin verran, kuitenkin niin, että osa aivan pienituloisimmista jää tunnetusti kaikkien kevennysten ulkopuolella. Voi sanoa näin, että kaikki ne, joiden vuosiansiot alittavat 70 000 markkaa, eivät saa vain markkamääräisesti vähemmän kuin muut vaan myös prosentuaalisesti selvästi pienemmän kevennyksen kuin enemmän kuin mainitun summan vuodessa ansaitsevat saavat.

Ymmärrän, että näin käy, siitä lähtökohdasta, mikä täällä nousi vahvasti esille, että kannustavuuden elementin verotukseen mukaan saaminen edellyttää sitä, että ne pienituloiset, jotka eivät käy koko vuotta työssä, eivät saa näitä kevennyksiä lukea edukseen. Tietyllä tavalla tämä on ymmärrettävää, mutta jos tämä hyväksytään lähtökohdaksi, silloin hallituksen pitäisi arvioida, miten tulonsiirto tai muiden yhteiskunnan turvaverkkojen kautta huolehditaan siitä, että ne, jotka ovat muutoinkin heikoimmassa tilanteessa, eivät vaivu vielä heikompaan tilanteeseen, eivät jää vielä syvempiin askelmiin noustakseen työllistetyiksi, noustakseen elämässä eteenpäin meneviksi ja selviytyjiksi. Tämä tie, mitä nyt kuljetaan, on sellainen, että unohdetaan toisaalta turvaverkkojen rakentaminen, niitä verkkoja on jopa leikeltä, ja samaan aikaan jätetään samat

henkilöt myöskin verotuksen kevennysten ulkopuolelle. Tämä yhtälö kerta kaikkiaan ei toimi.

Olen ollut hyvin iloinen, että olen sekä sosiaalidemokraattien että myöskin vasemmistoliiton suunnalta kuullut puheita, joissa on oltu huolestuneita tästä ilmiöstä. Toivoisin, että nämä puheet jollakin tavalla realisoituisivat myös käytännön toimiksi, niiksi toimiksi, joilla jommankumman järjestelmän kautta tätä hommaa hoidetaan, joko turvaverkkojen parantamisen kautta tai verotuksen kautta, niin kuin edustajien Ala-Nissilä ja Aula esittämissä ponsilausumissa on sanottu, jompaakumpaa tietä mutta ei niin, että kummankin osalta pienosaiset jätetään kaikkien toimien ulkopuolelle.

Olen monta kertaa tässä yhteydessä sanonut, että tietyllä tavalla ymmärrän sen, että esimerkiksi sairastavat äidit jätetään ansiotulovähennyksen ulkopuolelle. Kyllä se tietyllä tavalla on perusteltua. Mutta kun turvaverkot eivät samaan aikaan ole kunnossa, kyllä se on hirveän huono järjestelmä. En malta olla vielä kerran sanomatta, että on se aika vaikea juttu, että jos ihminen sairastuu, jää työstä pois tai tulee raskaaksi, jää äitiyslomalle, sinä päivänä, kun hän jää sairauslomalle tai äitiyslomalle, hänen verotuksensa kiristyy. Eihän siinä ole päättä eikä häntää. Jonkin järjestelmän täytyy tulla vastaan. Nyt ei mikään järjestelmä tule tällaista kansalaista vastaan. Tämän tyyppisten vääryyksien — rohkenen jopa näin sanoa — paikkaaminen on työtä, jota pitäisi välttämättä tehdä.

Arvoisa puhemies! Tästä tämän käsittelyn yhteydessä keskustaryhmien esittämissä ponsissa on kysymys. Julkisuudessa äskettäin on todella keskusteltu verotuksesta ansiokkaalla tavalla. Myös pääministeri Lipponen viikonvaihteen aikana tuntui tässä teemassa viihtyvän hyvin. Haluan yhteen seikkaan pääministeri Lipponen puheenvuorossa tässä yhteydessä kiinnittää huomiota, kun nyt kumminkin TVL:stä puhutaan.

Minusta pääministeri Lipponen ajatus siitä, että siitä veronkevennysvarasta, jota kiistatta on olemassa nyt kosolti, tietty osa tulee käyttää kansalaisten työllistämismahdollisuuksien parantamiseen, on ajatus, jota kannattaa tukea. Se ei ole uusi ajatus. Me olemme esittäneet tässä salissa monen vuoden ajan osana verotuksen kokonaiskuvioitamme tai esityksiämme tämän saman vaaheen. On tavattoman hienoa, että myös pääministeri aika julkisella foorumilla, ei nyt ihan eduskunnassa mutta aika julkisella foorumilla, tule

tähän samaan johtopäätökseen. Nyt, kun euron devalvoitumisen seurauksena ennen kaikkea vientialueella menee tavattoman hyvin ja kun monilla pk-sektorin aloilla, jotka eivät ole vientialoja, ei mene likikään niin hyvin, kun tekemäntöä työtä olisi, mutta pienyrityksiä niitä tehtäviä hoitamaan ei välttämättä nyt synny korkean työllistämiskynnyksen vuoksi, on syytä osa tästä kevennysvarasta käyttää tämän työllistämiskynnyksen ei vähäiseksi vaan radikaaliksi alentamiseksi.

Voimia ja hartautta ja perehtyneisyyttä varmasti nyt tarvitaan hallituksen piirissä, ja tuen kovasti ajatusta, että nuo sanat muuttuisivat kunnon teoiksi. Tiedän, että kohta lisäbudjetin yhteydessä on pienen pieni liikahtus tähän suuntaan. Se on hyvä liikahtus, mutta aivan alimittainen kaikkiin niihin tarpeisiin verrattuna, mitä tarpeita tällä hetkellä olisi. Niillä ihmisillä, jotka ovat vailla työtä, on tällaisen korkeasuhtanteen oloissa, mitä Suomi elää, kerta kaikkiaan oikeus saada työtä. Nyt kun siihen on aineelliset edellytykset, ne pitää käyttää ja toimia äsken sanotulla tavalla. Merkittävä osa veronkevennysvarasta on siis käytettävä työllistämiskynnyksen ei pieneen vaan radikaaliin madaltamiseen. Toinen osa on käytettävä myöskin kansalaisten tuloverotuksen keventämiseen. Siinä painopisteen on oltava pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämisessä, niin kuin aivan oikein muun muassa keskustan ja eräiden muidenkin kansanedustajien toimesta on sanottu.

Kolmas asia, jonka haluan vielä nostaa esille, on se tarve, mikä ilmiselvästi on noussut monien seikkojen yhteissummasta esille, että myöskin kulutusverotusta pitäisi valikoiden pystyä näissä oloissa keventämään, sellaista kulutusverotusta, jonka keventäminen kohdistuu selvästi niihin kansalaisiin, jotka ovat tuon kulutusveron suurimman kevennyksen tarpeessa. Tästä katsannosta nousee mielestäni vahvasti esille esimerkiksi vaade elintarvikkeitten arvonlisäveron asteittaisesta madaltamisesta, missä asiassa taas ministeri Hemilä — tässä nyt joutuu kehuamaan hallituksen ministereitä vuoron perään — oli esiintynyt viikonvaihteessa erinomaisella tavalla. Voimia myöskin ministeri Hemilälle, ja kun hän näin on uskaltanut tulla julkisuuteen tässä asiassa, luulen, että hänellä on hallituksessa aika laajakin tuki. Keskustaoppositio tukee kaikin tavoin tämän tyyppisiä pyrkimyksiä.

Myöskin vaikka joku sanoo, että on populistia puhua siitä, että bensan verotus tai liikenteen polttonesteiden verotus on tällä hetkellä tavattoman kireällä tasolla, se on sitä. Liikenteen polttonesteiden verojärjestelmä on meillä erikoinen. Sehän on sillä tavalla erikoinen, että vaikka raakaöljyn hinta muuttuu sinne tai tänne, perusvero pysyy samanlaisena mutta arvonlisävero nousee kertaantuvana. Jos pohja nousee elikkä raakaöljyn hinta nousee, valtion kirstuun arvonlisäveron tuotto yhtä litraa kohti lisääntyy. Perusveronhan osalta ei näin käy. Se on aina kiinteä summa, mutta arvonlisäveron osalta järjestelmä toimii edellä kuvaamallani tavalla. Toivoisinkin, että myös mainitun kulutusveron valikoituun keventämismahdollisuuteen hallitus ansiokkain silmin ja toimin voi tarttua.

19 Matti Saarinen /sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusta on paitsi onnitteleminen myös kiittäminen siltä osin, että hallituksen talouspoliittinen päälinja on onnistunut. Työllisyys on parantunut, verotulot ovat kasvaneet, ja nyt velkaa lyhennetään monien vaikeitten vuosien jälkeen. Meillä ovat vielä verotuloarviot edelleen kovin varovaisia. Kiinnitän kahteen isoon tuloerään huomiota: 30.4. tilanteen mukaan talousarvion arvonlisäveron veroarviosta, joka oli siis 55 miljardia, on kertynyt valtiolle ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana jo lähes 20 miljardia. Nyt lisäbudjetissa esitetään, että arviota korotetaan miljardilla markalla, mutta tuotto tulee nousemaan 60 miljardin tasoon eikä jää 55 plus yhden miljardin tasoon, vaan on varmasti vieläkin enemmän tuloja tulossa kuin arvioissa on mainittu. Moottoriajoneuvoverosta on kertynyt 50 prosenttia tähän päivään mennessä 30.4. toteutuneen kirjanpitoilmoituksen mukaan. Sen kokonaisarvio on miljardi, mutta sitä tulee kertymään puolitoista miljardia. Siellä on myöskin tuollaiset 500 miljoonaa tulossa ylimääräistä, ja tämän kaltaisia ilahduttavia tuloeria on odotettavissa.

Kaikista näistä suurista asioista huolimatta meillä on käsissämme monenlaisia veropolitiikkaan liittyviä ongelmia. Suurin osa niistä on täällä mainittu, ne on tiedostettu, ja on syytä avoimesti tunnustaa niiden olemassaolo. Nyt on ryhdyttävä vain toimenpiteisiin. Muutama esimerkiksi:

Kun puhutaan kannustavasta veropolitiikasta, aika huonosti kannustaa hakeutumaan töihin, jos työmatkakustannuksia hyväksytään vähennys-

ten piiriin 5 000 markkaa enemmän vuodessa kuin tähän saakka on hyväksytty. Vähennysoikeutta ollaan siis lisäämässä 23 000:sta 28 000 markkaan. Hyvä niin, mutta se kohdistuu vain 28 000 suomalaisen työssäkäyvään ihmiseen, siis suhteellisen pieneen joukkoon, jolla on, voisiko sanoa, ylisuuret tai erittäin suuret työmatkakustannukset. Järkevämpää olisi, jos kannustusvaikutuksia haetaan, pienentää omavastuuta, joka on 3 000 markkaa. Siten ihmisiä, jotka pienillä palkoillaan käyvät töissä ja joilla on suuret omavastuut, kannustettaisiin ottamaan työtä vastaan. Nyt ihminen laskee aika helposti ja osaa varmasti laskea, milloin kannattaa ylipäänsä ottaa vaikka lyhytaikainen työ vastaan, kun huomioi siinä yhteydessä aiheutuvat mahdolliset työmatkakustannukset.

Verorakenteista on puhuttu kovin vähän. Siellä olisi tarve oikeudenmukaistaa tilannetta. Oppositionkaan — joka ed. Mauri Pekkarisen johdolla on poistunut salista (Eduskunnasta: Ei kaikki!) — taholta ei ole kyseenalaistettu verorakenteita ollenkaan. Meillä ovat varallisuusarvot erittäin kevyesti verotettuja. Varallisuusvero kestää koko maailman laajuisen vertailun. Varallisuusveroa kertyy muutama sata miljoonaa vuodessa, muistaakseni luokkaa 300 miljoonaa. On väläytetty, että se on niin pieni summa, että voisi poistaa koko varallisuusveron, koska sillä ei ole fiskaalisia vaikutuksia. Tästä oppositio ei puhu mitään, ei myöskään siitä, missä määrin pääomaveroa voisi kenties vieläkin vähän korottaa, saati että pantaisiin pörssipelaajat, pikavoittoja saalistavat spekulantit, pienen leimaveron piiriin. Silloin kun pörssikaupalta poistettiin leimaveron, perusteena mainittiin, että piti elvyttää pörssin toimintaa, koska pörssi kävi niin hiljaisiin kierroksiin. Nyt tämä peruste leimaveron poistamiselle on käynyt pätemättömäksi. Edes perusteet voisi vaihtaa, mutta tosiasiallisesti ed. Bjarne Kalliksen monta kertaa tuoma idea, että olisi tällainen hyvin symbolinen 0,1—0,2 prosentin leimaveron lyhytaikaisille pörssikaupoille, esimerkiksi alle vuoden omistuksille, tuottaisi 500 miljoonasta miljardiin markkaan vuotuista rahaa, jos vain tällainen tahtotila löytyy rakenteiden korjaamiseen.

On paljon puhuttu tänään pienituloisten verotuksesta. Minäkin puhun siltä osin, että siellä on merkittäviä ongelmia. Nyt kun on vannottu kannustavuusopin nimeen, on todella käynyt niin, että tulonsiirtojen varassa elämään joutuvien ih-

misten suhteellinen verotus on kiristynyt. Totta kai he vertaavat kaiken aikaa omaa elintasoaan ja omaa verokohteluun muihin kansalaisiin, ja se tuntuu varmasti erittäin epäoikeudenmukaiselta, että tulonsiirtojen varassa elävät eivät saa näihin tulonsiirtoihin kohdistettua vähennyksiä. Tulonsiirtotasoja tulisi korottaa, se on yksi keino.

Entä mikä on työtulon vaikutus toimeentuloturvaan? Kun nyt toimeentuloturva vähenee yhden suhteessa yhteen eli jokainen tienattu marka pienentää toimeentuloturvaa, pitäisikö siihen luoda jonkinlainen kannustusjärjestelmä, että kannattaisi mennä töihin vaikka tienamaan pienempääkin summaa eikä heti menettäisi vastavaa toimeentulotukea, jolloin tätä kautta nimenomaan olisi motiivi tehdä aina töitä, kun töitä on tarjolla? Kun tapaa työttömiä — viimeksi olimme ed. Uotilan kanssa Lohjan seudulla tapaamassa työttömiä — niin kuulee karua kertomaa, että heidän on haettava toimeentulotukea, jotta he kykenevät maksamaan heille määrättyt verot. Eihän tässä voi olla mitään järkeä. Tällaiset tapaukset pitäisi voida byrokratiassa aina estää ja toimia toisella tavalla, ettei ihminen joudu tämän kaltaiseen kierteeseen.

Kun valtiovarainvaliokunnan verojaostossa on kuultu monenlaisia asiantuntijoita, kansantaloustieteilijöitä, niin heidän suustaan on myöskin mainittu, että pienituloisten, syrjäytyneiden, köyhien ihmisten ostovoiman lisäys ei näiden asiantuntijoiden mukaan mitenkään kiihdyttäisi inflaatiota. Tässä on sekin hyvä puoli, että sinne voisi ihan huoletta antaa lisää ostovoimaa, eikä se kuitenkaan lähtisi keräämään ja kasaamaan inflaatiopaineita.

Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä on paljon puhuttu siitä, että pitää kannustaa ihmisiä työn tekemiseen, sanon kyllä tältä paikalta myös sen, että kyllä elämää on työelämän ulkopuolellakin. Ylipäänsä meidän pitäisi kannustaa ihmisiä elämään.

20 Pekka Kuosmanen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan tänään hyväksymien määrärahakehysten pohjana ovat tämänhetkinen taloudellinen tilanne ja talouden odotukset. Maamme talous on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 1994 lähtien keskimäärin 4,5—5 prosenttia vuodessa. Taloutemme lähtökohdat näyttävät hyviltä myös lähitulevaisuudessa. Kasvumahdollisuudet ovat vahvistuneet talouden rakenteita moni-

puolistamalla. Tämä on näkynyt erityisesti vien-
nin nopeana kasvuna.

Pitkään jatkunut talouden kasvu varoittaa mei-
tä myös ylikuumentumisriskeistä. Aiemmin yli-
kuumentumista hillinneet kotimaiset rahamark-
kina-reaktiot ovat poistuneet käytöstä euroalu-
een myötä. Yhteisen rahan vuoksi ei synny vas-
tavaikutusta, koska korot eivät reagoi kehityk-
seen. Korkotaso ja euron kurssimuutokset heijas-
televat talouskehitystä koko euroalueella.

Tavoitteena valtiontaloudessa on jatkaa va-
kaan kehityksen ja johdonmukaisen rakenne-
muutoksen talouspolitiikkaa. Tämä tarkoittaa si-
tä, että valtion menot pysyvät myös lähivuosina
tiukoissa linjoissa. Väestörakenteen muutos li-
sää väistämättä julkisen sektorin menoja tulevai-
suudessa, ja valtionvelka rajoittaa omalta osal-
taan budjettia. Lisäksi on luotava edellytyksiä
hallitusohjelman mukaisten veronkevennysten
toteuttamiselle ja on turvattava talouspolitiikan
riittävä liikkumavara myös suhdannekehityksen
muuttuessa epäsuotuisemmaksi. Talouden tasa-
painoisen kehityksen turvaaminen nykyoloissa
on pitkälti finanssipolitiikan ja työmarkkinapoli-
tiikan varassa, ja euroympäristössä niihin koh-
distuu erityisen suuria vaatimuksia.

Vaikka avoimien työpaikkojen määrä on ta-
louskasvun myötä lisääntynyt, on työttömyysas-
te mielestäni edelleenkin liian korkea. Suomen
työllisyys- ja talustilannetta ei voida parantaa il-
man palvelusektorin nopeaa ja voimakasta kehit-
tämistä sekä työelämän rakenteellisia uudistuk-
sia. Rakenteellinen työttömyys lisää inflaatiota ja
voi muodostua myös merkittäväksi kasvun es-
teeksi. Työelämän joustojen lisääminen onkin
välttämätöntä. Työntekijän ja työnantajan edut
huomioon ottavat joustot palvelevat koko yrityk-
sen menestymistä ja näin myös kokonaistyöllis-
yyttä.

Pk-yritysten kehittämissäpolitiikalla onkin py-
rittävä alueiden elinkeinorakenteen monipuoli-
stamiseen ja elinkeino-olojen, erityisesti tuotan-
non, kehittämiseen sekä pk-yritysten yleisten toi-
mintapuitteiden parantamiseen. Pienten yrityk-
sen näkökulmasta toimintaympäristö on usein
turhan monimutkainen ja edellyttää erityisosa-
amista. Työnantajamaksubyrokratiaa onkin ke-
vennettävä huomattavasti. Keventämisen kohteina
tulee olla kaikkien työnantajan ominaisuudes-
sa maksettavien sosiaalivakuutusmaksujen, en-
nakonpidätysten, yritysten tuloverojen sekä ar-
vonlisäverotuksen. Mielestäni byrokratian ke-

ventämisen toteuttaminen tulee aloittaa välit-
tömästi.

Valtion toimet vahvistavat kuntataloutta ensi
vuonna. Tosin tilanne eri tyyppisten kuntien vä-
lillä on hyvin erilainen. Oikeudenmukaisen vero-
tuksen aikaansaamiseksi ei kunnallisveron tuot-
toa pidä liiaksi heikentää. Kuntatalouden kehitys
ei kuitenkaan ole riippuvainen vain valtion toi-
menpiteistä. Tarvitaan myös kuntien omaa toi-
melaisuutta, aktiivista elinkeinopolitiikkaa,
alue- ja rakennepoliittisten ohjelmien tehokkuu-
ta sekä ennen kaikkea pitkäjännitteistä suunnitel-
mallisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden kehys-
ja veroratkaisu vastaa mielestäni hallitusohjel-
man kirjausta, jossa sovittiin, että valtion menot
jäädytetään reaalisesti vuoden 1999 talousarvion
menotasolle. Finanssipolitiikka on kuitenkin ensi
vuonna hieman vähemmän kiristävää kuin tänä
vuonna.

21 Kari Uotila /vas: Arvoisa rouva puhemies!
Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on aivan
oikein todettu kehitys, joka on huolestuttava: tu-
loerojen kasvu, suoranainen köyhyyden lisäänty-
minen tässä maassa. Valiokunnan mietinnön
kannanotot lähtevät siitä, että tähän on puututta-
va. Konkreettinen hetki puuttua hallituksella on,
kun valmistaudutaan ensi vuoden budjettiin ja
tehdään veroratkaisut.

Mutta mikä liittyy tähän debattiin, jota vero-
tuksesta käytiin tässä salissa äskettäin, niin mi-
nusta on hyvin oleellista, että muistetaan muuta-
mat perusasiat: kuinka suuri veronkevennysten
määrä voi tulla kysymykseen, miten se kohden-
netaan, miten se ajoitetaan ja minkälaisia seura-
uksia veronkevennyksistä on. Kun on kuunnellut
keskustan merkittävien valtiovarainvaliokunnan
jäsenten linjauksia ja muitakin puheenvuoroja,
niin kun hallitusta moititaan, että ei ole johdon-
mukaista veropoliittista linjaa, kyllä toisaalta
myös opposition puolella aikamoista hajontaa
on. Ei ole yksimielisyyttä siitä, mikä on määrä.
Jotkut pitävät tätä hallituksen linjausta oikeana,
jotkut haikailevat yli 16 miljardin kevennyksiä
jne. Jotkut haluavat kohdentaa niitä eri tavalla
kuin toiset. Yksi merkittävä seikka minusta on
se, että ei oteta huomioon ajoittamista. Minusta
hallituksen ja hallitusohjelman linjaus siitä, että
veronkevennykset suhdannetilanteen mukaan
kohdennetaan niin, että niillä ei tarpeettomasti
häiritä suhdannetilannetta, on aivan perusteltu

homma. Silloin se liittyy myös tähän, kun vaaditaan ohjelmaa. Hallituksella on ohjelma, summa, jota tavoitellaan tällä vaalikaudella, ja hallitus ei voi omaa vaalikauttaan pitempiä aikaista veronkevennysohjelmaa tehdä. Silloin on syytä ottaa myös suhdannetilanne huomioon.

Täällä ed. Pekkarinen luetteli kaikki mahdolliset verot, joita olisi kiva ja mukava ja tarpeellista alentaa. Monet niistä ovat ihan oikein, mutta silloin pitää muista mitalin toinen puoli. Minä en täysin perusteettomina pidä niitä pelkoja, joita muun muassa vasemmiston puolelta on tuotu esiin, että kilpalaulanta veronkevennyksistä johtaa siihen, että yhteiskunnan julkiset palvelut vaarantuvat ja sitä kautta kansalaisten perusturvallisuus heikkenee.

22 Matti Kangas /vas: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa perusturva on kohtuullisen hyvä kansainvälisesti verrattuna. Viime aikoina keskustelu verohelpotuksista on lisääntynyt aivan oikeutetusti, koska verotaakka ei maassamme jakaudu tasaisesti. Valitettavasti painopiste on liiaksi pieni- ja keskituloisissa kansalaisissa. On vaarana, että väärin jakautuvalla verotuksella vaikeutetaan työllistymistä ja lisätään kansalaisten eriarvoisuutta. Hallituksen pitäisi huolehtia hyvinvointiyhteiskunnasta, ja samaan aikaan kumminkin verkot vuotavat pahasti. Oma surulista kieltään kertoo se, että 200 000 ihmistä on vajonnut köyhyyteen. Köyhien määrä kasvaa koko ajan vahvasta talouskasvusta huolimatta.

Hyvinvointivaltion perustan vahvistaminen on kiireellinen tehtävä, jossa on ensisijaisesti kysymys arvovalinnasta. Hallituksen pitää ottaa enemmän vastuuta vähäosaisesta kansanosasta. Perusturvan parantamisen ja hyvinvointivaltion verkon paikkaamisen ohella pieni- ja keskituloisia on tuettava kohtuullisesti veronkevennyksillä. Keskeisten elintarvikkeiden arvonlisävero alentamalla voidaan tukea kaikkien kansalaisten elintasoja. Arvonlisävero voidaan laskea esimerkiksi 12 prosenttiin.

Ansiotuloverotusta on syytä keventää. Tällä hetkellä liikkumatilaa tällaiseen suuntaan on olemassa. Verojen kevennyksen tulee olla kohtuullinen, koska esimerkiksi alle 70 000 markan vuosituloilla laskien kevennykset jäävät vaatimattomiksi. Kevennyksen pitää ehdottomasti kohdistua vähäosaisiin ja pienituloisiin. Nyt olisi aika lunastaa lupaukset myös eläkeläisille pitkään luvatuista elintason korjauksista.

Pk-sektori on Suomessa tärkeä työllistäjä. Verohelpotuksen tavoitteena on lisätä työllisyyttä ja parantaa kansantaloudellista toimivuutta verohallinnon näkökulmasta. Täällä on kannettu huolta heikosta eurosta. Minun mielestäni heikko euro tuo työtä Suomeen. Suomi elää edelleenkin viennistä, ja moni pienyrittäjä tekee töitä vientiteollisuudelle alihankintana ja työllistyy tätä kautta.

23 Ulla Juurola /sd: Arvoisa puhemies! Olen ed. Pekkarisen kanssa siinä mielessä samaa mieltä, että tämän esityksen ongelmallisoin kohta on kaikkein pienituloisimmat ihmiset, alle 60 000 vuodessa ansaitsevat. Heidän osaltaan verohelpotukset ovat sekä suhteellisesti että absoluuttisesti kaikkein pienimmät.

Ministeri Niinistö esitti heidän osaltaan, että paras keino olisi sosiaaliturvan parantaminen ja sosiaalipoliittiset keinot. Periaatteessa olen samaa mieltä, mutta nyt annettu budjettikehyks on niin kireä, että en usko lainkaan tähän vaihtoehtoon, että mitään todellisia parannuksia vähimmäisturvaan saisimme. Silloin jäljelle jäävät ainoastaan veropoliittiset keinot. Niissä on se huono puoli, että kaikkein pienituloisimmista on suuri osa muun muassa koululaisia ja opiskelijoita, jotka tekevät vain osavuotisesti työtä. Minun mielestäni he eivät välttämättä ole kaikkein kiipeimmässä asemassa. He eivät yksin huolehdi useinkaan toimeentulostaan, ja siksi tällainen yleinen verohelpotus sisältää myöskin ongelmia. Kuten sanoin, sosiaaliturvan parantaminen olisi-kin juuri tämän vuoksi parempi asia, mutta koska se on vaikea toteuttaa kehyksen sisällä, niin verohelpotuksia kaikkiin pieniin tuloluokkiin pitäisi valmistella.

24 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Talouden elpyminen ja pitkään jatkunut talouskasvu ovat tehneet tilaa veronkevennyksille. Toisaalta työllisyys on myös parantunut valtakunnan mitassa, mutta alueelliset ongelmat jatkuvat Itä- ja Pohjois-Suomessa edelleen vaikeina. Tästä syystä mielestäni tarvittaisiin myös alueellisia verohelpotuksia sekä yksilö- että yritystasolla, niin että näidenkin alueiden työllisyys ja toimeentulon edellytykset kyettäisiin saamaan paremmiksi.

Esille on tullut polttonesteiden korkea hinta. Se on yksi ongelma alueilla, joilla on pitkät matkat, sekä asiointi- että työmatkat. Mielestäni ed.

Saarisen esiin ottama ajatus, että työmatkavähennyksen omavastuuta myös tulisi alentaa, on oikean suuntainen. Sillä kannustettaisiin osaltaan ottamaan lyhytaikaisiakin töitä vastaan.

Keskustelussa on viitattu myös pääomaveron nostoon. Mielestäni ensimmäinen ja kiireellinen asia pääomaverokysymyksen osalta on korjata yritystulon verotus oikeudenmukaiseksi, niin ettei pienyrittäjiä veroteta pääomatulosta kireämmin kuin vastaavasta ansiotulosta.

Ed. Pekkarinen viittasi ruoan arvonlisäveron alentamiseen. Mielestäni sillä tiellä tulisi voida edetä. Se on lapsiperheiden ja pienituloisten kannalta erittäin oikeudenmukainen tapa alentaa kulutusveroa ja lisäksi käytettävissä olevia tuloja.

²⁵ **Kalevi Olin /sd:** Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, vienti vetää. Se pitkälti selittää kansantaloutemme kasvusta tuntuvan osan, nimenomaan siellä sisällä sähkö- ja elektroniikka-teollisuuden alat.

Mitä tulee ed. Saarisen puheenvuoroon, hän onnistui mielestäni varsin hyvin kiteyttämään niitä olennaisuuksia, jotka veropolitiikkaan ja yhteiskuntapolitiikkaan liittyvät. Muun muassa hänen esille ottamansa asia osakekauppaan liittyvän leimaveron asemasta on jatkokeskustelun väärti, kuten toinen hänen esille nostamansa asia, että pienituloisten ostovoiman lisääminen ei kiihdytä inflaatiota.

Arvoisa puhemies! Varsinainen näkökulmani on se, että nyt voimakkaan kansainvälistymisen aikakautena, globaalistumisen aikakautena, pitäisi puhua enemmän Tobinin verosta. Vaikka asiaan liittyy asennevalleja, en ainakaan itse käytettävissä olevan tiedon perusteella ole löytänyt toista ratkaisua sille, millä tavalla valtiosta toiseen nimenomaan pörssiosakekaupan muodossa siirtyvät kansainväliset pääomat voisivat tulla sillä tavoin kohdelluiksi, että niistä koituva hyöty myös jakautuisi tasapuolisemmin ja oikeudenmukaisemmin ei vain maanosien vaan myös kansakuntien kesken.

²⁶ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Muutama kommentti käytyyn keskusteluun.

Ensinnäkin ruoan arvonlisäveron alentaminen on ihan loistava ja mainio ajatus, kun vain voitaisiin olla vakuuttuneita, että se alentaa ruoan hintaa eikä mene kaupan keskusliikkeille, joilla on valtava tarve käyttää varallisuuttaan markettiin

rakentamiseen. Toisin sanoen siinä on todellinen pommi rakennettuna sisään.

Toisekseen täällä ollaan huolissaan siitä, että jos pienituloisten verotusta helpotetaan, niin se aiheuttaisi inflaatiopaineita. Jos sellaisille henkilöille, joilla on juuri ylittyneenä valtion verotuksen alaraja, 500 markkaa nettona jäisi enemmän kuukaudessa kouraan, ei siinä inflaatio vielä hetkahda yhtään mihinkään, mutta se tuntuu kansantaloudessa kuitenkin oikealla tavalla myönteisenä. Siinä on vain rohkeudesta kysymys.

Vielä Tobinin verosta se, että olen aivan samaa mieltä ed. Olinin kanssa. Mutta siinä mitataan juuri se, auttaako kansainvälinen yhteistyö yhtään mitään markkinavoimia vastaan.

²⁷ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On merkille pantavaa, että keskustelu verotuksesta on uudelleen käynnistymässä. Voi sanoa, että on useita vuosia tässä mielessä oltu poliittisessa keskustelussa varsin hiljaisia. Se, että meillä on edelleen valtiovarainministeriön tuoreimman tilaston mukaan laaja työttömyys, yli 480 000 työtöntä, antaa minusta tässä pitkään jatkuneessa talouskasvun tilanteesta meille mahdollisuuden merkittävällä tavalla alentaa myös työn verotusta. Tässä mielessä tuen kaikkia niitä kannanottoja, jotka ovat nousseet hallituksen sisältä.

Arvoisa puhemies! Haluan ihan omana kokonaisuutena kiinnittää huomiota siihen, miten meidän pitäisi päästä dynamisempiin kokeiluihin myös verotuksen alueella. Odotinkin sitä, että viimeistään tämän kevään aikana pääsisimme etenemään myös alueellisten verokokeilujen ja -kannustimien osalta.

²⁸ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän hyvän keskustelun yhteen puheenvuoroon eli ed. Uotilan puheenvuoroon pari sanaa.

Kun puhuin täällä, nostin esille niitä kohteita, joihin veronkevennysvaraa tulisi käyttää. Haluan vakuuttaa, että eivät ne ole mistä liekään huiataistuja vaateita tai esityksiä. Me lähdemme siitä, että veronkevennysvaraa on runsaat 10 miljardia, reilusti 10 miljardia markkaa, tämän vaalikauden aikaan. Niiden raamien puitteisiin sopivat painotukset, mitä äsken esille toin.

Oma lukunsa on se, mitä tehdään työllistämiskynnyksen madaltamisen osalta. Ainakin henkilökohtaisesti ajattelen näin: Työllistävän pk-sek-

torin työllistämiskynnystä voitaisiin madaltaa osin myös siten, että vientialojen suurteollisuus, joka nyt menestyy todella heikon euron ansiosta, ottaisi kantaakseen osavastuun siitä siivusta, minkä pieni ja keskisuuri yritystoiminta tarvitsee työllistämiskynnyksen madaltamiseksi.

²⁹ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Verotuksen tulisi edistää työllistymistä ja työllistämistä, yrittäjyyttä kaikissa muodoissaan, koska maassamme vallitsee suurtyöttömyys, kuten muun muassa ed. Karjula sanoi.

On tuotu esille myös korkea arvonlisäverokanta, joka osaltaan vaikeuttaa kotimaista kulkutuskysyntää muun muassa ruoan osalta. Tähän hän on jo täällä viitattu. Samoin erityinen ongelma, josta kansalaiset varmasti meihin jokaiseen ottavat yhteyttä, liittyy polttonesteitten hintoihin, joilla on varsin voimakas kustannuksia lisäävä vaikutus.

Toivon, että me jatkossa voisimme päästä siihen, että näkisimme verotuksen keinona edistää työllistämistä ja työllistymistä, mutta samalla myös ihmisten perustarpeitten täyttämistä.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Aulan kannattamana ehdottanut, että vastalauseeseen sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Selonteko hyväksytään.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Ala-Nissilän ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 60. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 59/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö:** Arvoisa puhemies! Eduskunnalle on annettu lisätalousarvioehdotus, joka on jaettu edustajille. Käyn tässä lyhyesti läpi sittenkin aika rutiiniluontoisen lisätalousarvion pääkohdat.

Keskeisenä periaatteenahan on noudattaa hallitusohjelmaa, ja se tapahtuu sillä tavalla, että varsinaisten käyttömenon luonteisten kulujen lisääntymiseen suhtaudutaan hyvin pidättyväisesti, vain se, mikä on välttämätöntä, ohjataan eri hallinnonaloille. Kun tulonmuodostus on ollut jossain määrin odotettua parempaa ja kaiken lisäksi Soneran viimeisimmän myyntitulon tulouttaminen on eräs kohta lisätalousarviosta, niin sitten käytetäänkin velan maksuun vähän enemmän kuin oli ajateltu, ensinnäkin tuo 11,5 miljardia suorana lyhennyksenä ja sitten summia, jotka valitettavasti kulkevat pääomatappioiden nimellä mutta itse asiassa liittyvät siihen konvertointiajatteluun, josta moneen kertaan olemme keskustelleet täälläkin. Tarkoituksena on siis ostaa etukäteen valtion pitkäaikaisia sitoumuksia sisään, ja silloin kun niissä korkokanta on ollut aikanaan annettaessa vähän korkeampi kuin tällä hetkellä, syntyy tavallaan kertaluontoista tulevaisuuden vastuiden maksamista. Mutta pääotsakkeena on tietysti se, että tulevaisuutta helpotetaan tälläkin tavalla. Tämä 4 miljardia siis tulee olemaan myöhempää väljyyttä taikka liikumatilaa valtion talousarvioissa.

Nyt näyttää siltä, että olemme todella päässeet hyvin niukanlaiseen mutta kuitenkin selvään ylijäämään myös valtiontaloudessa suhteessa bkt:hen, noin 0,6 prosenttia. Se saattaa tuosta jonkin verran vielä noustakin, mutta kyllä todella nousuvaraa ja tarvetta on. Jos ajatellaan vanhoja Emu-kriteerien mukaisia ylijäämiä, sil-

loin liikuttaisiin 3,7 prosentin luokassa, joka kestää kyllä täyden vertailun muitten EU-maitten kanssa ainakin siinä mielessä, että se on paras.

Tiedän, että verotulojen kertymä jälleen kerran on kovasti puhuttanut julkisuudessa, ja itse asiassa tässä on tapahtunut meillekin pieni yllätys. Se yllätys muodostuu pääasiassa yhteisöverojen puolelta ja yleensäkin pääomaverotuksen puolelta sillä tavalla, että kun vapaaehtoisen täydennysveron maksamisen aika huhtikuun lopussa koitti, niin valtion tilille tuli aika lailla yhteisöltä viime vuoden hyvää tulosta ennakoivaa vapaaehtoista lisää, ennakkomaksua. Sillähän vältetään myöhempi korkovaikutus, joten yritykset näyttävät siinä suhteessa olevan aika tarkkoja.

Mutta kehottaisin kuitenkin hivenen varovaisuuteen siinä ajattelussa, että tässä nyt on tällaiset veropohjat ja tästä vaan mennään eteenpäin. Viime vuoden aikana on aivan selviä yksittäisiä tapauksia, joista voidaan johtaa kyllä melkoisen monta miljardia markkaa, myöskin tavallaan jäljittää taaksepäin. Esimerkiksi joissakin suuryhtiöissä on myyty salkkua, joka on sisältänyt tuntuvasti it-sektorin osakkeita, ja tällä tavalla on syntynyt suuri, nopea myyntivoitto, josta halutaan myös verot maksaa, ja tämä heijastuu myöskin verotuloissa. Mutta jos me ajattelemme vertailukohtaa esimerkiksi tähän vuoteen tai ensi vuoteen, ei noista ole siihen. Pelkästään jo se seikka, miten pörssi on nyt pari päivää käyttäytynyt, tarkoittaa välittömästi sitä, ettei tällaista, sanoisinko, piilevää verosaatavaa enää olekaan niin paljon kuin sitä oli vielä viikko sitten.

Tässä jälleen kerran haluaisin huomauttaa siitä, että maailma on tullut siinäkin mielessä epävarmemmaksi, että verotulojen ennakoitavuus on todella hankalaa. Yhä suurempi osa verotuloista tulee juuri tällaisia teitä, siis yhteisöverotuksen kautta, joka on säännönmukaisesti reagoinut positiivisemmin kuin esimerkiksi pelkkä kasvuluku, on tullut vielä enemmän. Mutta pelkään pahoin, että jos alkaisi käänne toiseen suuntaan, esimerkiksi kasvu hidastuisi, nämä samat ilmiöt toistuvat käänteisenä myöskin yllättävän voimakkaina. Sen vuoksi on hyvin vaarallista lähteä rakentamaan mitään pysyvää sen varaan, että tuossa on pohjat, joista suoraviivaisesti voitaisiin laskea seuraavien vuosien tuloksia.

On tapahtunut kyllä muutakin myönteistä verorintamalla. Arvonlisävero ja autovero ovat myöskin tuottaneet noin 1,5 miljardia markkaa lisäystä yhteensä.

Kuten totesin, menopuolella on pyritty kattaamaan vain se, mikä on aivan välttämätöntä. Tiedän, että eräs paljon keskustelua herättänyt asia on valtion henkilöstön palkankorotukset. Haluan ensiksi toistaa jälleen sen, että palkat korotuksiin maksetaan, totta kai, ja että palkankorotusten vuoksi ei yhtäkään henkilöä irtisanota tai lomauteta eikä myöskään pysyväisluontoisen henkilöstön määrää vähennetä.

Miksi on menetelty, niin kuin on menetelty? Ei ole olemassa mitään palkankorotusmomenttia. On olemassa varsin laaja-alainen toimintamenojen momentti, ja me olemme arvioineet hallituksessa niin, että on olemassa sellaisia hallinnonhaaroja, joissa tuolla toimintamenomomentilla on sen verran löysää, että sieltä kyetään palkat edelleenkin korotuksiin päivineen aivan hyvin maksamaan. Itse asiassa tässä on tultu paljon vastaan siihen linjaukseen, jonka hallitus teki viime vuoden budjettiriihessä ja jonka itse asiassa eduskunta ainakin numerotasolla täysin siunasi joulukuussa. Tätä taustaa vasten minun on ollut aika vaikea ymmärtää sitä keskustelua, että tässä olisi nyt otettu joku uusi linja tai että uuden linjan on ottanut valtiovarainministeri. Ei toki, eduskunnan hyväksymää budjettia tässä seurattiin.

Kaksi kolmasosaa palkankorotuksista todella tässä tunnistetaan. Siinä on yritetty hyvin objektiivisin perustein arvioida tarpeita eri puolilla. Se on vain nimittäin niin, että nämä toimintamenot ovat se kohta, jossa hyvin helposti tällaisen hyvän ajan houkutukset alkavat houkututtaa, ja virkamiehetkin ovat ihmisiä. Sen vuoksi siellä puolella on hyvä pitää edelleenkin aika tiukkaa linjaa. Minä näen tämän kysymyksen aika paljon myöskin tällaisena, sanoisinko, esimerkinomaisena suhteessa kansalaisiin, joita ei nyt kehyskään siinä mielessä helli, että annettaisiin millekään väestöryhmälle mitään erityisiä lisäetuuksia. Silloin on oikein hyvä, että valtio itse pitää myöskin tällaisen, sanoisinko, vähän vapaaman rahan käytön tarkoin kurissa, ettei anneta omasta käyttäytymisestä ikään kuin päinvastaisista signaalia.

Eräs selvä panostus tässä kyllä on. Se on pientönantajien kelamaksun alennus heinäkuun alusta lukien. Sen vaikutus vuositasolla sitten, kun se täysimääräisesti vaikuttaa, tulee olemaan noin 0,5 miljardia markkaa. Ehkä senkin osalta kannattaa vähän avata sitä hallituksen ajattelua, jossa päällimmäisenä oli tasapuolisuus ja oikeu-

denmukaisuus. Kaikkien muistissahan on se, että työttömyysvakuutusmaksu aleni tämän vuoden aikana 0,35 prosenttia. Sen saivat hyödykseen niin palkansaajat kuin suuremmat yrityksetkin, mutta juuri ne pienyritykset, joista kovasti on kannettu huolta ja niitten työllistämismahdollisuuksista erityisesti, jäivät tässä yhteydessä tavallaan nuolemaan näppejään. Sen vuoksi koettiin, että nyt olisi syytä kompensoida myöskin sitä joukkoa ja myöskin tietysti edesauttaa työllisyyden kehittymistä vastaavan suuruisella alenuksella. Mistään muusta siinä ei ole kysymys.

Sitten täällä on tietenkin vähän tällaisia hankalampia asioita kuten telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaaminen sen aikaa, kun sitä Euroopassa harjoitetaankin. Tämä ei nyt ole välttämättä kovin miellyttävää puuhaa.

Tielaitoksen kohdalla hallitus kovasti odottaa nyt eduskunnan linjauksia rakennepuolen uudistuksista ja on siinä tilanteessa halukas tulemaan vastaan niin, että se paketti, josta on ollut puhetta, rahoitettaisiin vaikkapa hallituksen erillisellä lisäesityksellä tähän samaan lisätalousarvioon. (Ed. Rajamäki: Italialaista politiikkaa!) — Minusta tuntuu, että tämä on ihan tervettä suomalaista politiikkaa (Ed. Rajamäki: Ei se kyllä ihan tervettä ole!), että tehdään puolin ja toisin sitoumuksia ja täytetään ne sitten myöskin aikansa.

Paljon on tässä yhteydessä puhuttu myöskin niin sanotusta tulevaisuuspaketista. Sehän nyt ei tule eduskunnan käsittelyyn, siis viralliseen käsittelyyn. (Ed. Gustafsson: Missä se on päätetty? Pääministerin ilmoituksena voi vielä tulla!) Hallituksen käsitys kuitenkin haluttiin antaa eduskuntaryhmien tiedoksi sillä tavalla, että eduskuntaryhmät voivat ennen hallituksen ratkaisuja rauhassa asiaa käsitellä, jolloin tietenkin terveisiäkin tulee. Ainakin hallituksen linjaus tähän asti on se, että välittömästi, kun ryhmien kuuleminen on toimitettu, hallitus tekee ratkaisunsa tulevaisuuspaketissa. Sen volyymihän on tällä hetkellä hivenen alle miljardin markan, ja sillä on, niin kuin olemme sopineet, tarkoitus kuitata olleet ja tulevat myyntivoitot, (Välihuutoja sosialidemokraattien ryhmästä) taikka ei pelkästään myyntivoittoja, vaan luovutushinnat kokonaisuudessaan. Tällä tavoin pystyttäisiin johdonmukaisesti alentamaan valtionvelkaa.

Tulevaisuuspaketin keskeiset ainesosat varmasti selviävät ryhmissä. Uskoisin, että myöskin oppositio saisi tietoa tulevaisuuspaketista. Sen painotus on kuitenkin selvästi korkeakoulujen

perustutkimuksen ja perustoimintojen puolella, ja se on varmasti tähän hätään aivan oikea painotus. Näin ollen tulevaisuus- ja t&k-panostus tällä kertaa ikään kuin ohjautuisi hivenen toisella tavalla kuin aikaisemmin.

Arvoisa puhemies! Hallitus toivoo luonnollisesti, että lisätalousarvio voitaisiin täällä hyväksyä.

Puhemies: Vastauspuheenvuorot ovat minuutin mittaisia.

² **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tuloista. On totta, että varmaankin yhteisöverojen tuottoa on vaikea arvioida, ja hyvä, että se näin päin on mennyt. Sen sijaan pidän prosentuaalisesti aika isona heittona sitä, että 6 miljardin markan autoveron pohjaan arvioidaan 400 miljoonaa markkaa lisää tässä lisätalousarviesityksessä. Sitä taustaa vasten, mitä viime viikolla käytiin keskustelua ja kun olitte aika kärjekäs myös viime viikolla eduskuntaa kohtaan siitä, että täällä vain esitetään menoja, toivoisin kyllä, että valtiovarainministeriö myös omalta osaltaan tätä tulopuolta voisi tarkastella huomattavasti kriittisemmin. En yhtään ihmettele, että kansanedustajien on vaikea sopeutua tiukkaan finanssipolitiikkaan, jos tulot arvioidaan jatkuvasti huomattavasti alakanttiin.

³ **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myönteistä on todella se, että velkaa päästään lyhentämään merkittävästi. Rutiniluontoista on kieltämättä se, että tulot on jälleen ylivoimaisesti arvioitu, ja uutta rutinimaisuutta se, että talousarvioehdotusta ei ole laitettu sopusointuun valtiosäännön kanssa. Myös lisäbudjettia koskee täydellisyysperiaate, ja sitä loukataan, jos tietoisesti jätetään valtiota sitovia menoja pois. Näitä valtiota juridisesti sitovia menoja ovat virka- ja työehtosopimusten palkankorotukset. Lisäksi yhdenvertaisuudenkin periaate horjuu, kun ajatellaan, että myöskin eri hallinnonaloille määrärahoja on jaettu vähän miten sattuu. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä edellytettiin lisäbudjetin yhteydessä tämän asian hoitamista.

Uutta poliittista kulttuuria on tietysti se, että Tielaitoksen liikelaitostamiseen keinotekoisesti kytketyt tiehankkeet on tässä vedetty pois ikään kuin rehdin pakottamisen mielessä, ja toisaalta

taas se, että tasapuolisuus alue- ja myös kunta-, palvelu- ja työllisyysmielessä olisi edellyttänyt nimenomaan kuntatyön hinnan alentamista.

4 Erkki Pulliainen /vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun vain tähän palkankorotusasiaan sillä tavalla, että minä ymmärrän valtiovarainministerin näkemyksen toimintamenoajattelusta versus se, ettei ole mitään erityistä palkankorotusmomenttia. Mutta, arvoisa ministeri, minä näen, että teidän ilmoituksenne tuli vähän post festum. Ehdottomasti olisi tämä pitänyt tietää virasto- ja laitostasolla viime vuonna jo hyvissä ajoin, kun tehtiin käyttösuunnitelmia. Nyt jo tehdään potentiaalisesti vuotta 2001 koskien niitä, koska rahasta on uupelo, niin kuin sanotaan. Kaikki olivat siinä käsityksessä, että tämän laatuista ei ole olemassa. Ainakaan mitään muuta informaatiota ei ole tullut.

Tällä on se opettavainen merkitys, että kun mennään ensi vuoteen ja uuteen tupokauteen, ehdottomasti tämä kanta pitää valtiovarainministeriöstä tulla kaikkien mahdollisten valtionhallinnon yksiköitten tietoon etukäteen, mitä tämä merkitsee.

5 Valtiovarainministeri Sauli Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämäpä nyt on perin kumma juttu. Jos luette sen budjettikirjan, jonka eduskunta on hyväksynyt, siellähän sanotaan aivan expressis verbis, että säästötoimenpiteenä toimintamenoista on otettava palkankorotusten määrä myöskin. Niin on päätetty tässä talossa. Minä noudatan kyllä hyvin tarkoin sitä, mitä eduskunta nimenomaisesti budjettikirjassa lausuu, muistaakseni sivuilla 16—19 on tällainen perustelu oikealla palstalla. Ei tämä ole mikään tietämättömyyskysymys. Tämä on harkittu ratkaisu, jonka hallitus teki viime elokuussa budjettiriihessä, että finanssipolitiikkaa tältä osin kiristetään, jotta pysytään hallitusohjelmassa, eikä eduskunta sitä lausetta sieltä kyllä poistanutkaan.

6 Erkki Pulliainen /vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, nyt olennainen esille. Minä puhuin siitä, että ajoissa viime vuonna. Eduskunta hyväksyi budjetin joulunalusviikolla.

7 Valtiovarainministeri Sauli Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, hyväksyi budjettikirjan, jota koskevan esityksen hallitus antoi heinäkuun loppupuolella, ja silloin jo tuo teksti oli siellä. Kaikki hallintokunnat olivat tästä äärimmäisen hyvin tietoisia. Olen kaikkien ministeriöitten kanssa käynyt erillisen keskustelun tästä kohdasta, jolloin paikalla oli myös koko ministeriön virkamieskunta. Ei budjettia tehdä noin vain. Siitä neuvotellaan joka ainoan ministeriön kanssa, ja takaan, että ne neuvottelut ovat olleet tältäkin osin tiukanpuoleisia. Mutta kyllä tieto oli viime heinäkuusta lähtien, että hallitus näin tulee linjaamaan. Ei siitä ole ollut mitään epäselvyyttä sille, joka asioita seuraa.

8 Maria Kaisa Aula /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo oli tosiaan hallituksen alkuperäinen kanta budjettiesityksessä palkankorotusten budjetoinnista, että niitä ei oteta huomioon, mutta sehän oli kestävätkö. Juuri sen takia eduskunta budjettimietinnössä totesi, että asiaan on palattava lisäbudjetin yhteydessä. Tietysti on sinänsä hyvä, että on palattu, mutta minusta olisi perusteltua, että palkankorotukset olisi budjetoitu täysimääräisesti. Meillä on monia aloja kuten vankilat, poliisi ja Puolustusvoimat, joissa toimintamenojen vähyys haittaa normaalia toimintaa. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka Hornet-asiat. Onhan aika omituista, että ostetaan Hornetit, mutta niillä ei voida kuitenkaan lentää.

Engelma on se, että tämä tekee valtiosta erittäin epäjohtonmukaisen työnantajan. Tällä hetkellä on kilpailu työmarkkinoilla hyvistä ja osavista työntekijöistä. On varma, että tämä aihe vaikuttaa haitallisesti työpaikkojen ilmapiiriin ja johtaa siihen, että valtio ei saa hyvää työvoimaa, jos valtion työnantajapolitiikkaa ei saada johdonmukaisemmaksi kuin se tähän asti on ollut, niin että virastoissa tiedetään hyvissä ajoin, miten palkankorotukset budjetoidaan ja miten näitten asioitten kanssa menetellään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

⁹ **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoisin nyt näin, valtiovarainministeri Niinistö, että voi olla hyvä puhe, mutta ei auta työmiestä, tai tässä tapauksessa toimihenkilöä. Aiemminkin jo totesin, että kun olen verrattain pitkäaikainen kansanedustaja, mutta valtiovarainvaliokunnassa uusi jäsen, niin olen ollut myös itse myötävaikuttamassa tähän lauseluun, jota äsken edustajat Aula ja Rajamäki siteerasivat, että asiaan palataan lisäbudjetin yhteydessä. Sanon edelleen, ministeri Niinistö, että tämä on hävytöntä henkilöstöpolitiikkaa. Ainaakin itse sanoudun irti tästä. Sitä paitsi te jatkatte tätä retoriikkaa, itse asiassa hallituksen esityksessäkin taas todetaan, että hallitus arvioi tarvittaessa tilannetta syksyllä. Ikään kuin palataan uudestaan, mutta pidetään henkilöstö mitä suurimmassa epävarmuuden tilassa.

Tiedän Tampereelta, että kun on vaadittu poliisikoulutuksen laajentamista, siellä on pantu iso kone käyntiin. Nyt he joutuvat supistamaan poliisikoulutusta siellä, ovat tosi hermostuneita ja ällikällä lyötyinä, miten valtio voi toimia tällä tavalla. Tämä täytyy korjata nyt, kun tämä tulee valtiovarainvaliokunnan käsittelyyn.

¹⁰ **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suostuisitteko ymmärtämään asian sitten niin päin, että leikkaus kohdistuu, niin kuin se faktisesti kohdistuu, hallintoalojen matkailuun, auton hankintaan tai edustuskäyttöön varattujen rahojen leikkaamisena? Sehän on lopputulos tässä. Ei ole mitään epäjohdonmukaista sellaisessa henkilöstöpolitiikassa, jossa ilmoitetaan kirkkaasti, että palkakorotukset maksetaan, ketään ei niiden johdosta irtisanota, lomauteta tai ei edes vakinaisluontoista henkilöstöä vähennetä. Se on harvinaisen selvä ilmoitus. Hallitus on pitänyt näistä ilmoituksista säännöllisesti kiinni. Tämä ei ole suinkaan ensimmäinen kerta. Muistatte, miten esimerkiksi poliisin määrärahoja on jouduttu lisäämään syksyn mittaan, ja ongelma siellä on kyllä toisen näköinen, ed. Gustafsson, siellä on jälleen myöskin tasopuute, huolimatta siitä, että eduskunta on kolmeen kertaan ja valtiovarainministeriökin pariin kertaan itsenäisesti ollut sitä paikkaamassa. Jälleen puuttuu se sama määrä, joka viime vuonna jo kerran lisättiin, ja sitä edellisenä vuonna.

¹¹ **Ulla Anttila /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin yleislinjasta: Mielestäni on selvää, että lisäbudjetissa ei pitäisi lähteä suuria talouspoliittisia linjoja muuttamaan, vaan viilata niitä tarpeita, jotka vuoden aikana tulevat ja ilmenevät. Mielestäni se, että valtionvelkaa maksetaan pääosalla Sonera-tuotoista, on viisas ratkaisu.

Mitä sitten tulee budjettitekniikkaan, kiinnittäisin huomiota siihen, että veroihin ja veronluontoisiin tuloihin osastoon 11 on tulossa peräti miltei 6,5 miljardia markkaa lisää. Tästä herää kysymys, jonka aikaisemmin ed. Saarinen on ottanut esille, onko tässä osittain kyse siitä, että tietoisesti syksyllä verojen tuottoarviota pidetään liian pienenä, jotta eduskunnan menopaineet pysyisivät myös pienempinä.

¹² **Tapio Karjalainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö, näyttää siltä, että finanssipoliittinen kireys on arvona kaikkein suurin ja se ohittaa elämän ongelmat. Te sanoitte, että toimintamenot sisältävät sen verran löysyyttä, että palkat voidaan maksaa sieltä. Perustuuko tämä siihen näkökulmaan, mikä avautuu valtiovarainministeriön ikkunoista, vai mahdollisesti kentän näkökulmaan, koska viestit kentältä ovat aivan erilaiset?

Toinen kriittinen kommentti: Tiet on hoidettava organisaatiomallista riippumatta. Haiskahtaa kiristykseltä, jos poliittisluontoinen organisaatio-uudistus ajaa tienpidon laadun ja turvallisuuden ohi.

¹³ **Jorma Vokkolainen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksityisen sektorin kelamaksujen alentaminen on tietenkin myöskin sen kanssa sopusoinnussa, mitä sanoin ryhmäni puheenvuorossa työllisyyskynnyksen alentamisesta. Ministeri Niinistö puhui oikeudenmukaisuudesta. Kun tätä ei alennettu nyt kuntatyönantajalta, niin minun mielestäni se ei ole oikeudenmukaista. Perustelu työttömyysvakuutusmaksun kohdalla ei minun mielestäni ole sillä tavalla oikea, että kuitenkin kaikki vaikeasti työllistettävät heitetään kuntasektorille. Tämä selkeästi vaikuttaa nyt myöskin kuntasektorin työllistämismahdollisuuksiin, nimenomaan pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten osalta, joiden työllistäminen on säilytetty kunnille. Siksi olisi ollut perusteltua, että myöskin kuntasektori olisi ollut kelamaksun alentamisen piirissä.

14 Pekka Kuosmanen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni hallituksen lisätalousarvio on kohtuullisen hyvin laadittu, mutta olisin puuttunut työttömyysasian hoitoon sillä tavalla, että yrittäjät eivät hyödy millään tavalla tästä lisätalousarviosta. Päinvastoin yrittäjien taakkaa lisätään, ja kun muun muassa ed. Gustafsson kysyi, millä tavalla lisätalousarvio työllistää työttömän, niin yrittäjät ovat ainoat, jotka pystyvät työllistämään.

Toinen on, että sisäasiainministeriön menoluokkaan kohdistaisiin arvostelun sillä tavalla, että Lipposen ykkös- ja kakkoshallituksen aikana on poliisitoimen määrärahoja lisätty vuositasolla noin 600 miljoonaa markkaa, mutta organisaatiouudistus on polkenut siellä paikallaan. Muista ministeriöistä on siirretty merkonomitasoista porukkaa poliisitoimeen ja 500 poliisinvirkkaa on täyttämättä. Toivoisin, että sisäasiainministeriö ryhdistäytyisi ja hoitaisi poliisitoimen organisaation kuntoon.

15 Raimo Vistbacka /ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö lupasi, että palkankorotukset ja palkat maksetaan. Täällä on poliiseista puhuttu jo aikaisemmin, mutta kehoitaisin ministeriä määräämään virkamiehet selvittämään sen, paljonko siellä on niin sanotuista vanhoista säästöistä syöty. Niillä on pystytty toimimaan, ja tällä hetkellä ainakin ne asiantuntijat, jotka toimivat kentällä, sanovat, että rahat loppuvat joka tapauksessa ja edessä on lomautukset. Mielestäni ei ole luotettavan työnantajan toimenkuvaan kuuluvaa, että joudutaan pallottelemaan, onko sitä vähäistä henkilöstöä huumausainerikosten puolella vai talousrikoksissa. Tällä hetkellä liikenneturvallisuutta ei pystytty valvomaan viikonloppuisin eikä öisin, silloin kun nimenomaan poliiseja pitäisi tiellä olla, koska haitta-työrahoja ei ole käytössä.

16 Markku Laukkanen /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että valtiovarainministeri suostuu pikkuisen raottamaan myös sitä suurta salaisuuden verhoa, joka kehysbudjetin käsittelyssä oli valtion tulosen osalta. Sehän oli aivan mahdollon tilanne, että eduskunta joutui käsittelemään kehysbudjettia tietämättä tuloista juuri mitään. Nyt me näemme, että pääoma- ja yhteisöveron tuotto on huima, yli 6 miljardia, ylimääräiset myyntitulot yli 10, puhutaan yhteensä 17—18 miljardin tuloista. Totta

kai tästä voi ja on oikeutettua tehdä johtopäätös, että liikkumavaraa hoitaa veronalennukset, työnantajien välillisten kulujen alennuksia sekä pahimpia sosiaalisia ja alueellisia eriarvoisuuden kipupisteitä meillä kiistämättä on huolimatta siitä, että pidämme velan takaisinmaksua ensisijaisena.

Herra puhemies! On myöskin hyvä muistaa se, että euron aleneminen on ilman muuta kiihdyttämässä toisaalta inflaatiota, mutta on nostanut myöskin merkittävästi jo korkotasoa sekä myöskin asuntojen hintoja. Tavallinen kansalainen on myöskin euron alenemisen maksumies ja on siinä mielessä hyvin oikeutettu odottamaan myöskin liikkumista aidosti veroissa.

17 Esa Lahtela /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työmarkkinasopimuksessa sovittiin määrätty korotukset, ja tuntuu ihmeelliseltä, jotta ministeri suhtautuu noin tähän asiaan eli nämä rahat olisivat väljässä toimintamenokehyksessä sisällä. Sehän tarkoittaa sitä, että silloin toiminnot jossakin vaiheessa rapistuvat tai niitä ei voida tehdä. Onko niin, jotta sitten virkamiehet istuvat kopeissaan eivätkä voi lähteäkään liikenteeseen, kun ei ole polttoaineisiin varaa?

Tästä on hyvä siirtyä toiseen asiaan, joka minusta tässä lisäbudjetissakin olisi pitänyt ottaa esille, polttoaineiden veron alentamiseen, koska kuitenkin tässä olisi ollut liikkumavaraa. Tällä hetkellä liian korkea polttoainevero ja polttoaineen hinta vie meidän kilpailukykyämme ja synnyttää omalta osaltaan ylimääräistä inflaatiota. Toivon mukaan jatkossa, ainakin seuraavissa esityksissä, valtiovarainministeriö ottaa huomioon polttoaineen hinnan alentamisen.

18 Valtiovarainministeri Sauli Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun se nyt on niin mahdotonta näköjään ymmärtää toimintamenot ja palkankorotusten suhteuttaminen siihen, niin otetaan ihan käytännön esimerkki, melkein rautalangasta, ellei siitä, niin ainakin tästä talosta. Minulla on se käsitys, että kansanedustajilla on vahva luottamus siihen, että esitetävä kansanedustajien palkankorotus kyetään maksamaan eduskunnan tileiltä niin, ettei lisätalousarvioon tarvitse ottaa palkankorotusmäärärahaa. Se on juuri sitä, että toimintamenoista otetaan palkankorotukset.

¹⁹ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä budjetissa on selvästi nähtävissä, että valtiontaloudella menee kohtuullisesti, mutta vanhojen velkojen kanssa on alettu uudelleenjärjestelyihin. Lainojen konvertointiin on käytetty aika paljon rahaa. Kysynkin ministeriltä, onko tämä loppuun asti laskettu, ja toisaalta, ovatko meidän valuuttakurssiriskimme tänä päivänä hallittavissa niin, että sieltä ei oikein hirvittävää pottia enää tämän jälkeen tule.

²⁰ **Ulla Juurola /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota samaan asiaan kuin ed. Vokkolainen. Ministeri Niinistö sanoi, että tasapuolisuuden vuoksi, kun työttömyysvakuutusmaksu aleni suurilta työnantajilta, nyt sitten pienemmiltä alennetaan kelamaksua. Minustakin tasapuolisuus loppuu siihen, että nyt puhutaan vain yksityisestä työnantajasta, ei lainkaan esimerkiksi kuntatyönantajasta. Kelamak- suhan on jo valmiiksi kuntasektorilla korkeampi, joten kunnan kilpailukyky yksityistämistä vastaan on aina huonompi, mikäli työnantajamaksut eivät ole saman suuruisia.

Toinen asia, jota haluaisin kysyä, on oikeastaan se, kun sanoitte, että tulevaisuuspaketti ei tule lainkaan eduskuntaan. Onko näin? Onko hallitus niin päättänyt? Ymmärsinkö oikein, että tämä on ainoa satsaus tulevaisuuteen tämän istuntokauden aikana, kun näitä myyntituloja käytetään, vaikka kuinka tärkeitä talouden kehittämishankkeita olisi tulossa jatkossa muun muassa infran osalta?

²¹ **Matti Huutola /vas** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On varmasti totta, että eri virastoilla on erilainen kyky kattaa palkankorotukset toimintamenoista, mutta on muistettava myös samalla, että monet virastot ovat kehittäneet toimintaansa ja pyrkineet hakemaan säästöjä. Toimintamenoistahan monesti katetaan monia muitakin kuin palkkakulut, eli postituskuluja, henkilökunnan koulutuskuluja jne. Nyt kyllä se, että palkankorotuksia ei kateta, voi johtaa siihen, onko se sitten hyvää vai huonoa henkilöstöpolitiikkaa, että virastot tavallaan palaavat vanhaan käytäntöön, jossa syödään pussi tyhjäksi hyvissä ajoin ennen joulua, jotta saadaa sitten lisätalousarviossa lisää varoja. Tämä käytäntöhän voi johtaa tähänkin.

²² **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todella hyvä asia, että kelamaksujen porrastus alkaa, mutta todellakin se pitäisi ulottaa kuntatyönantajaan.

Kun käsitelimme talousarviota, eduskunta ainoana asiana yleisperusteluissa käsitteli nimenomaan toimintamenoäärärahoja ja palkkauskysymyksiä, ja henki oli mielestäni se, että eduskunta edellytti, että nämä nyt budjetoidaan myöskin lisätalousarviossa. On todella ongelma, että nyt kun on tehty työehtosopimukset, ei voida välttämättä nähdä, miten palkat rahoitetaan. Viitataan vain poliisitoimeen jne. Valtiovarainvaliokunta kyllä näki tämän kysymyksen tuossa mietinnössään hyvin keskeisenä, että valtiotyönantajin pitää hoitaa vastuunsa ja sillä tavalla, että voitaisiin myöskin palkkausjärjestelmiä uudistaa ja huolehtia valtiotyönantajan kilpailukyvyistä sekä työuupumuksesta ja muista ongelmista, joita tänä päivänä työpaikoilla on.

²³ **Tarja Kautto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ihmetyttää se, että ministeri suhtautuu meidän keskusteluunne siten, että ikään kuin me emme saisi mitenkään puuttua lisäbudjetin ominaisuuksiin, vaan meidän pitäisi pidättäytyä siinä, mitä joskus viime vuoden puolella on päätetty ja mietintöön kirjattu. Mutta, yllätys yllätys, me olemme kuitenkin kiinnostuneita siitä, miten nämä vaikuttavat myöskin lisäbudjetin osalta kansalaisten toimeentuloon, ja yhtenä tässä on kyse nimenomaan valtion virkamiesten osuudesta.

Käsitteäkseni viime syksyn työrupeaman seurauksena kiitettiin meidän virkamiehistöämme siitä, miten he hoitivat esimerkiksi EU-puheenjohtajuuden aikana tehtäviään, miten he tekivät uhrautuvasti myös ylitöitä. Okei, sen seurauksena lomat jäivät pitämättä, ylityövapaat pitämättä. He ovat olleet nyt lomalla, ja sen seurauksena on näkynyt se, että meille ei ole tullut tarpeeksi lakiesityksiä, niin kuin normaaliin tapaan tulee, ja meillä on hirvittävä työruuhka juuri kesän kynnyksellä. Kyllä minun mielestäni meillä on täysi syy huolehtia myös työntekijäpuolesta.

²⁴ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö totesi, että vakinaista henkilökuntaa ei tulla irtisanomaan. Tämähän ei kuitenkaan koske määräaikaissa eikä lyhytaikaissa työsuhteissa olevia. Valiokunnassa kuullun perusteella olen vakuuttunut,

että irtisanomiset voivat koskea nimenomaan tätä henkilöstöä. Oletteko valtiovarainministeriössä arvioineet, kuinka suuresta henkilöstömäärästä tässä on kysymys ja kuinka paljon työttömyyskorvaukset nousevat tältä osin? Tarkoitin juuri määräaikaisissa ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevia, jotka ovat toisaalta luottaneet työpaikaansa, joiden työsuhteita on uudistettu ja jotka ovat vielä tällä hetkellä toimissa. Paljonko näitä henkilöitä mahtaa olla?

25 Pentti Tiisanen /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi kesän lämpötiloista on vaikea mitään ennakoida, mutta ainakin budjettiriihestä näyttää tulevan kuuma. Tässä aika tavalla paineita siihen on luotu ja luodaan. Mielestäni valtiovarainministerin olisi kyllä hyvä ottaa sellainen asenne eduskuntakeskusteluun, että avoimin mielin ja vastaanottavasti nämä viestit vastaanotettaisiin, ei niin, että syntyisi ylimääräistä painetta ja vielä sellaisia käsityksiä, jotka eivät kenenkään asiaa edistä.

Kuntien kelamaksun alentaminen on varmasti hyvä asia, jonka ed. Vokkolainen totesi. Sen puolesta toivon, että eteenpäin mennään myös varsinaisessa budjetissa.

26 Matti Saarinen /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meille nimenomaan valtiovarainvaliokunnassa sanottiin, ettei ennakoida budjettiesityksessä tulevia palkankorotusprosentteja, ettei se johtaisi ylisuuriin palkkavaatimuksiin, ja jotenkin ohjattiin henkilöstöä maltillisten palkkaratkaisujen piiriin. Budjettikirjassa lukee aivan niin kuin ministeri täällä on meille todistanut, mutta budjettikirjan liitteenä on myös valtiovarainvaliokunnan mietintö ja eduskunnan tahto. Siellä lukee vähän toisenlaisia linjauksia, joissa todettiin se, että lisäbudjetissa palkankorotukset hoidetaan. Kyllä tämä nakertaa henkilöstön luottamusta valtioon työnantajana. Tällainen 200 miljoonaa, jos tämä johtaa, mihin ed. Huutola täällä jo viittasi, jonkinlaiseen joulukuun ostosmaniaan, niin tämä voi tulla epätarkoituksenmukaisena rahankäyttönä jopa valtiolle kalliimmaksi.

Yhdyn myös ed. Juurolan puheenvuoroon siitä osin, mikä koski kuntien kelamaksun korkeutta.

Sitten tulevaisuuspaketista vain, että ei sitä voi minään käsittelynä pitää, jos muutamaa kalvoa vilautetaan. Se ei täyttänyt alkuunkaan hyvän

hallintotavan tunnusmerkkejä, ainakaan meidän mielestämme.

27 Petri Salo /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä ainakin muistan viime syksynä kymmeneen kertaan kuulleen tämän saman asian, että palkankorotukset tullaan kattamaan toimintamäärärahoista. Itse ajattelin, että saapas nähdä, että täällä käydään keväällä varmaan vielä aika kova keskustelu, kun eduskunta itsensä tähänkin asiaan näin voimakkaasti niittaa. Se, että nyt sitten katetaan näitä palkankorotuksia 50 tai 75 prosenttia, johtunee vissiiin siitä, että katsottiin, että palkat nousivat niin paljon enemmän kuin syksyllä uumoiltiin, että toimintamäärärahoista ei löytynyt. Tavallaan tämä tarkoittaa myös, että hallituksen finanssipoliittinen linja vähän lipsuu tässä mielessä.

Sen vain nyt kysyn tässä, kun ministeri Niinistökin myöntää, että poliisilla on selvä tasokorotuksen tarve edelleen olemassa, tarkoitan sitä, kun puhutaan, että useita kymmeniä miljoonia tarvittaisiin rahaa, että päästäisiin normaalitilanteeseen: Miten tällaista toimintaa voidaan jatkossa hoitaa, jos näin keväällä ei näitä asioita lisäbudjetissa tarkastella, vaan ne tulevat myöhään syksyllä, ajetaan toimintoja alas ja jälleen niitä aletaan nostaa ylös?

28 Pertti Mäki-Hakola /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen pikkuisen oudolla korvalla kuunnellut tätä keskustelua, mitä nyt on käyty. Kuitenkin tässä on aika selkeästi pyritty yleislinjauksena tekemään se, että jos valtiontalouteen syntyy rahaa, meidän on pakko tässä tilanteessa keskittää selkeästi painopiste siihen, että valtionvelkaa tänä aikana pystytään maksamaan pois. Linjaus on siinä mielessä täysin oikea.

Kun täällä puhutaan palkkojen korotuksista, niin otetaan huomioon sitten se, että hallituksen esityksessä todetaan selvästi, että palkankorotukset toteutetaan sopimusten mukaan siten, että valtion henkilöstön irtisanomisiin ja lomautuksiin taikka pysyväisluonteisiin henkilöstön vähennyksiin palkkaratkaisun seurauksena ei joudu. Uskokaa nyt, mitä on kirjoitettu. Sen minä ymmärrän, että keskustaoppositio ja oppositio huutavat tämän kanssa, mutta sitä minä en ymmärrä, että hallituspuolueiden edustajat huutavat tämän asian osalta.

Täällä on myös tulossa rahaa teiden puolelle, täällä alennetaan työntäjän kansaneläkemaksuja, saadaan muun muassa hirvikorvauksiin rahaa. Lukekaa tätä positiivisella hengellä alkääkö suinkaan lähtekö siitä, että kaikkea mahdollista hyvää nyt tässä vaiheessa pyydetäisiin. Pidetään nyt kuitenkin hallituspuolueiden keskuudessa järki päässä ja annetaan opposition syyllistyä populismiin.

29 Anu Vehviläinen /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisin toimintamäärärahoista vielä hieman. Viime sunnuntaina poliisiylijohtaja sanoi lehtihaastattelussa, että poliisin määrärahavajaus johtanee lomautuksiin. En kerennyt saada sanomalehteä kiinni, kun ministeri Häkämies sanoi radiossa, että eikä johda, että tämä asia on kunnossa, ja jos ei ole kunnossa, niin hallitus syksyllä korjaa tämän asian. En oikein tiedä, ketä tässä pitäisi nyt tämän pohjalta uskoa.

Haluaisin kysyä teiltä, ministeri Niinistö, että jos kerran periaatetasolla hallituksessa on jo päätetty, että syksyllä tämä tullaan korjaamaan, niin mikä sitä estää, etteikö sitä voi tämän lisätalousarvion yhteydessä korjata. Miksi täytyy pitää epävarmuudessa ja tipotellen aina antaa määrärahoja, 10 miljoonaa, 20 miljoonaa, pikku rahoja aina kerrallaan?

30 Kari Rajamäki /sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Budjetin täydellisyysperiaatteen mukaisesti talousarviossa on oltava valtiota juridisesti sitovat virka- ja työehtosopimusten palkankorotukset. Tässä mielessä lisätalousarvioehdotus ei ole valtiosäännön kanssa mielestäni sopusoinnussa. Kun ministeri on toiminut myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana, kehotan tutustumaan oikeuskanslerin ratkaisuun 12.8.1992. Tätä asiaa on myöskin valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan kyllä tarkasteltava.

Mitä tulee valtion omaisuuden myyntitulojen käyttöön, optimaalinen rakenteellinen ylijäämä on arvioitava myös sen suhteen, miten me talouden rakenteita muuten vahvistamme, miten pidämme maamme kilpailukyvyistä huolta paitsi osaamisen myöskin merkittävien tulevaisuutta ja elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiä pohjaavien hankkeiden suhteen, sanotaan E18, Vuosaa-ri, Kerava—Lahti. Toivon, että tältä osin juristikamreerilinjaa sijasta arvioidaan laajemmin yhteiskuntapoliittisia tavoitteita.

31 Mauri Salo /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenneministeriön hallinnonalan kohdalle on sijoitettu Vuosaaren sataman hankesuunnitteluun 10 miljoonaa markkaa lisää rahaa, hankesuunnitteluun, jonka toteutuksessa on kysymys satojen miljoonien markkojen menoista. Onko tämä perusteltua tuoda nyt tässä yhteydessä, lisätalousarvion yhteydessä? Eikö olisi perusteltua, että se käsiteltäisiin sitten, kun suunnitelma on kenties toteutumisvaiheessa ja koko rahoitus hankkeelle olemassa?

32 Valtiovarainministeri Sauli Niinistö: Arvoisa puhemies! Haluaisin ensiksikin todeta, että en minä ole täällä eduskuntaa määräilemässä, mutta pidän oikeudestani kiinni argumentoida hallituksen esityksen perustelut. Sitä työtä minä täällä olen tekemässä.

Täällä on puhuttu taas kerran tuloarvioista. Käydäänpä tämä tilanne läpi. Huhtikuun viime päivinä, jolloin yritykset saivat itse vapaaehtoisesti maksaa vielä ennakoja viime vuoden tulostaan, jos halusivat sen tehdä, tilille ilmaantui noin 6 miljardia markkaa. Siitä valtion osuus on nelisen miljardia. Jos se poistetaan nyt näistä verokertymistä, havaitaan, että itse asiassa verokertymäarvio on aika tarkkaan oikea. Me emme voineet tietää missään nimessä sitä, että esimerkiksi Pohjola-niminen vakuutusyhtiö aktiivisesti myy Nokian osakkeita viime syksyn aikana niin, että siitä tulee tälle vuodelle yllättäen tällainen vapaaehtoinen tai ennenaikainen tai, sanoisinko, yhtiön itsensä määrättävissä oleva suuri maksu, ajankohdan suhteen määrättävissä oleva. Ei sitä kukaan voinut tietää. Pysytään hiukan tosiasioissa.

Sitten sinne jää ehkä 1,5 miljardia virhearviointia. Kerrataanpa, mitä kaikki talouden tutkimuslaitokset viime vuoden aikana puhuivat. Ne paransivat ennusteitaan sitä mukaa kuin vuoden loppu lähentyi. Kaikille oli yllätys se, että talous menee vähän paremmin. Tälle vuodelle on parannettu ennusteita vielä enemmän. Jos joku tietäisi, miten taloudessa absoluuttisesti käy, hän olisi ainakin rikas ihminen, jos sitä tietoa käyttäisi hyväkseen. Mutta minä toivon nyt sitten, että kritiikki on näistä lähtökohdista. Kertokaa, missä olisi pitänyt tehdä toisin, kun väitätte, että teiltä salataan tuloja. Ennustajia me emme kuitenkaan ole valtiovarainministeriössä. Yritämme vain hahmottaa, mikä on reaalin tuloarvio.

Mitä tulee valtion henkilöstöpolitiikkaan ja kerran vielä näihin toimintameneihin, minä luotinkin, ed. Rajamäki, että te ymmärrätte minut väärin. (Naurua — Ed. Rajamäki: Miten valtiosääntö ymmärretään?) — Valtiosäännössä ei ole minkäänlaista kantaa siihen, mikä on toimintamenojen määrä. — Kun aivan oikein sinänsä joku ed. Vokkolainen se taisi olla, esitti pelon siitä, että joulukuussa alkaa hassaaminen, näin myöskin pelättiin kolme vuotta sitten. Vakuutan, että silloin leikattiin toimintamenoista tuntuvia eriä. Mutta mikä on ollut seuraus? Toimintamenojen siirtyvä erä kasvaa vuosi vuodelta. Ei meillä nyt hallintokunnissa voida yhtäkkiä jouluna kuitenkaan ruveta tuhlailemaankaan. Tällä hetkellä 3,2 miljardia toimintamenoja siirtyi tälle vuodelle, siis näitä samoja toimintamenoja. Nyt puhutaan 200 miljoonan markan palkankorotuksista, kun 3,2 miljardia on varastossa jo. Minä toivon, että otatte nämä faktat lähtökohdaksi ja keskustellaan sitten, eikö se 3,2 miljardia riitä 200 miljoonaan. Minusta se riittää 16 kertaa siihen, mutta minun matematiikkani voi pettää tässä. (Eduskunnasta: Liikkuuko se hallintojen välillä?) — Siellä on erilaisia hallintoaloja. Sen vuoksi me olemme antaneet muun muassa sataprosenttisia kompensatioita eräille hallintoaloille.

Täällä viittasi ed. Kautto myöskin EU-puheenjohtajakautteen. Se on juuri sitä, mitä minä pelkäänkin, että kun me korotimme toimintamäärärahoja muun muassa osin EU-puheenjohtajakauden vuoksi viime vuonna, nyt ne toimintamäärärahat jäisivät sinne, jos me panemme vähän tilille palkankorotuksia varten. Tässä on juuri ongelma, että kerran tiettyyn tarkoitukseen annetut rahat, EU-puheenjohtajakautteen annetut toimintamäärärahat, jäisivät sinne, elleimme me hivenen käväisisi niissä tileissä.

Kun täällä on kysytty, miten hallitus syksyllä asiaa lähestyy, olen siihenkin vastannut, että jos nämä arviot ovat vääriä, palataan asiaan, koska, niin kuin sanoin, hyvää henkilöstöpolitiikkaa, on se minkä puolueen politiikkaa tahansa — hallitus oli tästä aivan yksimielinen — on se, että palat maksetaan, korotukset maksetaan, ketään ei irtisanota eikä lomauteta eikä vakinaisluontoisen väen määrää ylipäättäänkään vähennetä palkankorotusten vuoksi. Tämä on aika hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Mutta jos te haluatte, että toimintameneihin jätetään niitä ehkä EU-puheenjohtajuuden erityistarpeita varten syntyneitä toiminta-

menoja, jätetään sitten. Te pakotatte minut olemaan ilkeä nyt tässä. Tiedän, että minä saan äärimmäiset moitteet siitä, että kiinnitän huomiota kuitenkin siihen kansanedustajien omaan palkankorotusehdotukseen. (Ed. Gustafsson: Me emme ole tässä omalla asiallamme! — Välihuutoja) — Kyllä, ei ole pyydetty ainakaan lisämäärärahaa tänne. Tarkoituksena on ilmeisesti kattaa ensi syksyn palkankorotus eduskunnan toimintamenoista, ja se on ihan hyvä, jos siellä on tilaa. Ehkä sitten lisätalousarvioon tulee esityksiä mutta tähän ei ainakaan ole tullut tähän mennessä. Tällä tavoin tarpeet vaihtelevat ja niihin pitää jossain määrin reagoida.

Tielaitoksen osalta määrärahathan ovat entisellä tasolla myös tienpidon suhteen. Sitten jos Tielaitoksen rakenneratkaisu syntyy niin kuin hallitus on esittänyt, silloin myös toteutuu se puoli, joka pehmentää Tielaitoksen syntymistä. Siihenhän se on alun perin kehitetty. Ei siinä mitään italialaista politiikkaa tarvita ollenkaan. (Eduskunnasta: Niinistömäistä!) — Sanotaan, että lipposen-toisen-hallituksen-maista politiikkaa, sitähan se on. Tämä on hallituksen ratkaisu. Ei ole erikseen olemassa hallituksen ratkaisuja ja osan hallitusta ratkaisuja.

Ed. Juurola kyseli tulevaisuuspakettia. Siinä on vain tällainen ongelma, että tulevaisuuspaketti sisältää hallituksen eräänlaisen toimenpideohjelman. Se ei ole siis lopullinen päätös. Lopulliset päätökset tulevat tänne aina aikanaan ilmeisesti useassa erässä, mutta nyt hallitus vaan haluaa kertoa, miten hallitus tulee esittämään näitä asioita osin ehkä jo tähän lisätalousarvioon hyvin vähäiseltä osin mutta jatkossa joka vuosi. Sen vuoksi sen muodollinen käsittely eduskunnassa sillä tavalla, että päätettäisiin jotain, on vähän vaikeaa, koska siitä ei ole mitään hallituksen esitystä, josta päätöksen voisi tehdä, vain hallituksen ohjelmallinen toimenpideohjelma.

Minusta ed. Huutola suhtautui sillä tavoin loogisesti tähän tilanteeseen kuin minäkin. Ehkä näkökulmamme poikkeavat hivenen palkkaratkaisujen osalta, mutta todellakin haluaisin muistuttaa siitä, että tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun toimintamenoissa käväistään, ja kolme vuotta sitten käytiin todella tuntuvasti. Silloinkin enteiltiin todella, että tämän jälkeen ei ole ollenkaan siirtyviä eriä, kun kaikki käytetään joulukuussa. Näin ei kuitenkaan itse asiassa koskaan käynyt.

Otetaan vielä ed. Vehviläisen kysymys, miksi epävarmuudessa. Tässä on tarkoitus viestittää ja

on tullut viestitettyäkin jo eri hallintokunnille, että jos nyt on niin, että palkkarahat loppuvat, niin hyvä, sitten katsotaan, mikä on ylipäättään toimintamenokulttuuri siinä hallintokunnassa. Me haluamme sitten tietää sen asian. Minusta se on suoranainen velvollisuuskin tietää. Me olemme äänestäjillemme sen verran velkaa. Ilmeisesti kaikissa tapauksissa, kun rahat ovat loppu, silloinkin palkat ja korotukset maksetaan. Mutta silloin jos jotain sellaista kulttuuria ilmenee, joka poikkeaa keskimääräisestä, onhan jossain ollut Cadillac-kulttuuriakin, sitten seuraavana vuonna täytyy katsoa kulttuurin muita kuin henkilöstöhoitokulttuurin puolia. (Ed. Gustafsson: Mahdoton oletus tämä keskimääräinen kulttuuri!) — Kyllä se sieltä paljastuisi.

Ed. Mauri Salo kysymyksenasettelu on minusta varsin aiheellinen. Siis ylipäättään me olemme jatkuvasti uudessa tilanteessa myös sen liikkuvuuden suhteen, jota rahoitusmarkkinoilla, koroissa ja valitettavasti valuuttakursseissa tapahtuu. Kaikilla näillä on suuria heittovaikutuksia. Tunnustan tässä avoimesti, että Valtiokonttorin kanssa meillä on ollut jossain määrin erilainen näkemys konversioitten volyymista. Siellä haluttaisiin paljon enemmän ja todistellaan, että sillä saavutettaisiin ainakin pitkällä tähtäimellä myös säästöjä. Tämä on varsin mittava määrä, joka tässä tulee itse asiassa konvertointitarkoituksiin. Se logiikka, jolla Valtiokonttori asiaa lähestyy, liittyy papereitten likvidisyyteen ja siihen, että jos annetaan signaali, että valtio on valmis ostamaan etukäteen papereitaan sisään, se tarkoittaa sitä, että seuraavissa velkasitoumuksissa tämän jollain tavalla velkojat hyvittävät, kun tietävät, että paperi on liikkuva paperi, siitä pääsee tarvittaessa eroon. Niin, siitä voidaan olla sitten monta mieltä.

Mitä tulee valuuttakursseihin, sehän on ollut nyt ikävänpuoleinen asia, että euro on painunut alas ja dollari, jeni, punta, joita kaiken kaikkiaan meillä oli velkaa 60 miljardia, ovat nousseet. Toivottavasti tämä linja ei jatkuisi.

Muistelen teidän, ed. Mauri Salo, joitakin aikoja sitten keskusteluttaneen täällä, miksei valtio hoida velanottotarvettaan enemmän kotimaisilta markkinoilta. Minä olen vähän ihmetellyt tätä samaa. Nytpä sitten onkin valtion obligaatioita taas yleisön saatavissa. Minusta niistä tulee nyt pitää huoli. Voi olla, että se käy vähän kalliisikin, koska erät ovat suhteellisen pieniä, mutta näen, että sillä tavalla myöskin niille suo-

malaisille säästäjille, jotka eivät halua seikkailla osakemarkkinoilla eivätkä enää pidä nollatilillä pankissa rahojaan, tarjotaan eräs sijoitusmahdollisuus, joten tämä samalla täyttää myöskin velanoton ohella erään toisen tarpeen.

³³ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Äskeisen keskustelun jälkeen voin todeta omana mielipiteenäni, että hallituksen lisäbudjettiesitys on sisältönsä puolesta puhdas rutiininomainen korjausbudjetti, jonka kaksi olennaista asiaa ovat palkkaratkaisun vaatimien lisärahojen osoittaminen valtionhallintoon sekä Soneran osakkeiden myynnistä saatujen miljoonien siirtäminen valtionvelan hoitoon. Arvioitua suurempien verkotymien kirjaaminen ei olisi vaatinut mielestäni lisäbudjettia. Se olisi voitu tehdä myöhemminkin. Tämä rutiininomaisuus on valitettavaa, sillä budjetin hyväksymisen jälkeen on taloudessa tapahtunut sen verran suuria liikkumisia, että myös poliittisempiin määrärahan muutoksiin olisi ollut tarvetta.

Lisäbudjetin perusteluissa lausutaan kansantaloutemme kehityksestä varsin ruusuisia näkymiä. Euron arvon jatkuvan ja nopean alentumisen kielteisiä vaikutuksia vähätellään ja työttömyyden alenemisen kääntyminen uudelleen nousuun käännetäänkin työvoimapoluksi. Mielestäni varsinainen hattutemppu hallitukselta! Lisäbudjetin perusteluissa esiin nostettua työvoiman tarjonnan alentumista ja työvoimapolua ei todellisuudessa esiinny kuin joillakin erityisaloilla korkeasti palkatuissa tehtävissä tai täysin alipalkatuissa pääosin osapäiväisissä töissä. Käytännössä Suomessa on edelleen vähintään 150 000 työhaluista ja -kykyistä työttöntä työnhakijaa. Kaiken kaikkiaan työttömiä lienee yli 450 000 henkeä. Tähän asiaan hallitus ei näytä haluavan kiinnittää lainkaan huomiota.

Euron syöksylasku on jatkunut käytännössä koko sen käytössäoloajan, ja tällä hetkellä devalvoitusprosentti on jo 20:n ja 30:n välillä. Tämä on johtanut siihen, että tuontihinnat EU:n ulkopuolelta ovat jyrkästi nousseet, ja polttoaineet ovat siitä pahin esimerkki. Suomalaiset maksavat bensiinistään jo yli 7 markkaa, ja 8 markan rajan puhkeamistakaan ei enää pidetä mahdottomana, mikäli euron syöksykierre ei lopu tai polttoaineen verotukseen ei tehdä tarkastusta alapäin, kuten monissa muissa unionin jäsenvaltioissa on menetelty. Nyt olisi ollut mainio tilaisuus alentaa hieman verotusta, millä olisi edes

hieman hidastettu polttonesteiden jyrkkää hinnannousua.

Soneran myyntituloja on lisätalousarvioon kirjattu vajaat 12 miljardia markkaa, jotka ohjataan lähes lyhentämättöminä valtionvelan hoitoon. En sinänsä vastusta velkojen maksamista, onhan se joskus tehtävä, mutta kansallisvarallisuuden myyntituloja olisi mielestäni voitu osin käyttää myös konkreettisemmin kansalaisia hyödyttäviin tarkoituksiin. Olen nostanut muutamia kohtia esiin jo ensi vuoden talousarvion kehyksiä koskeneissa puheenvuoroissani. Valittaen on vain todettava, että maaliskuussa, jolloin kehyksistä ensimmäisen kerran puhuttiin, on valtion osakepotin arvo alentunut kymmeniä miljardeja markkoja. Suuntaus näyttää olevan pitempiaikainen, sillä jopa Nokian arvosta leikkautui eilen uskomattomat 200 miljardia markkaa. Tekisi mielen sanoa vanhaa sanontaa mukaellen, että pieniä ovat valtion rahat pörssipöydässä.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetissa on osoitettu kaikille hallinnonaloille lisärahoitusta helmikuussa tehdyn virka- ja työehtosopimuksen palkankorotusten kustannusvaikutuksiin kuluvalle vuodelle. Perusteluissa todetaan, että määrärahalisäyksissä näistä kustannusvaikutuksista on otettu huomioon pääsääntöisesti puolet, eli toinen puoli palkankorotusrahoista on kunkin hallinnonalan löydettävä säästöinä normaalin budjettinsa puitteissa. Muutamat hallinnonalat saavat kuitenkin joko 75 prosenttia tai täysimääräisen lisäyksen. Oikeaan osuneena päätöksenä pidän sitä, että yliopistot saavat täysimääräisen lisäyksen palkkarahoihinsa, mutta en ymmärrä sitä, että poliisi ja tuomioistuinlaitos saavat vain 75-prosenttisesti palkankorotuksiin menevän rahamäärän.

Julkisuudessa on viime päivinä ollut esillä poliisin ylijohtajan hätähuuto poliisin toimintarahojen niukkuudesta, joka uhkaa johtaa poliisien pakkolomiin. Ministeri Häkämies on puolestaan ilmoittanut, että rahat riittävät, kun niitä on viime vuodesta nostettu noin 50 miljoonalla markalla. Julkisuudessa on jäänyt esiin tulematta se seikka, että tähän saakka poliisi on pystynyt selviämään todellista tarvettaan pienemmällä toimintamäärärahalla vain sen ansiosta, että se on käyttänyt vajeen kattamiseen aikaisempia säästöjään. Vuonna 98 säästöjä oli vielä noin 20 miljoonaa markkaa, ja viime vuonna oli käytössä vielä lähes 9 miljoonaa markkaa. Nyt tämäkin vararahasto on syöty loppuun ja poliisi on pel-

kän kuluvalle vuodelle osoitetun toimintamäärärahan varassa. Käytännössä vajausta ilman lisävaroja tulee olemaan noin 50–60 miljoonaa markkaa, joiden ainoa hankkimiskeino on henkilökunnan lomauttaminen, sillä palkkakustannukset ovat suurin menoerä toimintakustannuksissa. Kun nyt lisämäärärahojen sijaan osoitetaan lisäpalkkakustannuksiin vain 75-prosenttinen korvaus, lisääntyy kuluvan vuoden määrärahavaje entisestään arviolta 15 miljoonalla markalla.

Mielestäni valtiovarainvaliokunnan tulee ottaa tosiasiat tosiasioina ja kuulla perusteellisesti poliisin johtoa määrärahojen vajeesta ja lisätä hallituksen esittämään määrään sen verran lisää rahaa, että oletetulta toimintamäärärahojen vajaukselta ja sitä seuraavilta mahdollisilta poliisien pakkolomilta vältytään. Tätä edellyttää mielestäni myös nopeasti lisääntyvä huumausainerikollisuus ja muu kielteinen kehitys kansalaisten turvallisuudessa. On myös muistettava se, että ensimmäisinä poliisin toiminnan tason heikkene- misestä kärsivät harvaanasuttujen syrjäalueiden asukkaat, joilla tälläkin hetkellä kestää poliisin paikalle saaminen kaikkein kauimmin, jopa tuntiolkulla. Muita kielteisiä seurauksia ovat ennalta ehkäisevän toiminnan supistuminen, liikennevalvonnan resurssipula, virkojen täyttämättä jättämiset sekä tarpeellisten investointien lykkäminen.

Kun hallituksen lisätalousarviota lukee oikein tarkkaan, ei tilanteen tulisi olla edes mahdollinen, koska hallitus itse toteaa perusteluissaan, että "palkankorotukset toteutetaan sopimusten mukaan siten, että valtion henkilöstön irtisanomisiin, lomautuksiin taikka pysyväisluonteisen henkilöstön vähennyksiin palkkaratkaisun seurauksena ei jouduta". Nyt poliisin osalta näin kuitenkin on käymässä, mikäli lisärahoitusta ei anneta.

Tiemäärärahat ovat Suomessa olleet jo kymmenisen vuotta pahasti alimitoitettut, mistä on seurannut tiestömme kunnan jatkuva heikkene- minen ja sen seurauksena tiestön arvon alenemi- nen vuosittain sadoilla miljoonilla markoilla. Vakavin tilanne on pienten syrjäalueiden teiden osalta. Jatkuva hoidon ja peruskorjauksen lai- minlyöminen on johtanut siihen, että kyseiset tiet ovat käytännössä liikenteelle vaarallisia kuukau- sikaupalla joka kevät. Nyt, kun raakaöljyn hin- nan jatkuva ja voimakas kallistuminen on aiheut- tanut myös bitumin hinnan tuntuvaan kallistumi- sen, on se johtamassa myös jo kuluvalle vuodel-

le päätettyjen päällystystöiden vaarantumiseen. Tätä riskiä ei hallitus ole lisäbudjetissaan kuitenkaan myöntänyt, sillä perustienpitoon ei käytännössä osoiteta lisärahoitusta ollenkaan.

Mielestäni myös pientiestöstä on huolehdittava suurista moottoritiehankkeista huolimatta. Myös syrjäteiden varrella asuvat maksavat yhtä lailla veronsa, joten heille kuuluvat samat oikeudet liikkuu liikennöintikelpoisilla teillä. Pitäisin tässä tilanteessa hyvin perusteltuna ehdottaa muutamia satoja miljoonia markkoja ennakoitua suuremmista verokertymistä perustienpitoon kuuluvalla vuodelle, jolloin päällystystyöt eivät vaarantuisi ja muutamia kymmeniä kynnöspeltoja saataisiin taas liikennöitäviksi teiksi.

Lopuksi muutama sana veroista. Kuten nyt käsitteilyyn tulleesta lisätalousarviosta voidaan havaita, on verokertymä nousemassa huomattavasti korkeammaksi kuin kuluvan vuoden budjetissa oletetaan. Tulovero ylittää arvioitun 5 miljardilla, arvonlisävero reilulla miljardilla ja autoverokin 400 miljoonalla markalla. Hallitus puhuu veronalennuksista ja suunnittelee niitä kohdistettaviksi työtulon verotuksen lievään alentamiseen. Tämä onkin perusteltua, kunhan alennus kohdistetaan kaikkein pienipalkkaisimpiin kansalaisiin nostamalla verovapaan tulon ylärajaa mahdollisimman korkealle. Samalla lisätään huomattavasti työttömien halukkuutta ottaa vastaan pienempipalkkaistakin työtä ja lisätään nopeasti kotimaista kulutusta, joka puolestaan taas lisää työllisyyttä. Suuripalkkaisten lisämarkat päätyvät säästöihin, sijoituksiin tai ulkomaisten kestokulutustavaroiden hankintaan, minkä työllistävä vaikutus on pienempi ja hitaampi.

Pitäisin perusteltuna harkita tässä tilanteessa myös peruselintarvikkeiden arvonlisäveron alentamista lähemmäs EU:n yleistä tasoa, sillä ruoka on Suomessa edelleenkin kallista ja sen hinta on merkityksellisintä niille ihmisille, jotka elävät, kuten sanonta kuuluu, kädestä suuhun. Sosiaalisesti elintarvikkeiden verotuksen alentaminen olisi tehokkain veroalen muoto, jos pienituloisia ja lapsiperheitä halutaan auttaa. Mikäli hallitus näkee tärkeämmäksi nostaa jo nytkin hyvin toimeentulevien ansiotasoa, silloin on tietysti progression lieventäminen tuloverotuksessa mainio keino.

Kunnille hallitus esittää heitettäväksi ropona hattuun 100 miljoonaa markkaa harkinnanvaraisista valtionapua. Tämä lisäys ei tuo merkittävää helpotusta yhdenkään kunnan talouteen, sillä lä-

hes sata kuntaa pyörii tappiolla ja monissa ovat peruspalvelut vakavasti vaarassa. Nämä vaikeuksissa olevat kunnat ovat lähes poikkeuksetta alueensa suurimpia työnantajia, kun teollisuutta ei niissä paljoa ole. Siksi työnantajien "elatusmaksut" ovat näille kunnille suurin menoerä. Kun hallitus nyt esittää yksityisen työnantajan kansaneläkemaksuun pientä kevennystä, olisi talousvaikeuksissa oleville kunnille ollut hyvä tilaisuus esittää vastaavaa alennusta kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksuun esimerkiksi 0,75 prosentilla. Tämä merkitsisi näissä kireän talouden ja suurtyöttömyyden kunnissa merkittävää säästöä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valtiovarainvaliokunta ei käsittele lisätalousarvioesitystä yhtä rutiininomaisesti kuin se on laadittu, vaan tarkastelee muun muassa esille nostamiani poliisimäärärahoja, perustienpidon rahoitusta ja verotuksen keventämistä perusteellisesti ja ennakko-luulottomasti. Hallitus itsekin myöntää veronalennusvaraa olevan ja niihin pyrkivänsä. Kun verokertymät ylittävät vielä selvästi oletukset, olisi nyt hyvä tilaisuus ryhtyä sanoista tekoihin sosiaalisesti ja oikeudenmukaisesti toteutettuna.

³⁴ **Ulla-Maj Wideroos /r:** Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö mainitsi taas kerran kansanedustajien palkankorotuksesta ja ihmetteli, miksei sitä varten ole pyydetty lisää rahaa. Hänelle täytyy vain nyt muistuttaa siitä, että tästä asiasta ei ole vielä eduskunnassa tehty päätöksiä. On vähän vaikea pyytää lisää, kun asiasta ei ole vielä päätetty mitään, mutta varmasti siihen palataan vielä.

Herr talman! Årets första tilläggsbudget kan kallas en normaliseringsbudget. I den ingår flera element som visar att regeringen stadigt håller Finland på ett spår som leder till en säkrare grund för välfärden. Detta syns i att närmare 20 miljarder mark kommer att användas till amorteringar och skötsel av statsskulden, vilket i sin tur leder till mindre ränteutgifter framöver. Högkonjunkturen har inbringat större skatteintäkter och mera dividender än beräknat. Försäljningen av aktier i statsbolag, särskilt Sonera, står dock för den största intäktsökningen. Amorteringarna skapar utrymme för en tryggare finansiering av alla samhällseliga åtaganden, men också för kommande skattesänkningar. Beslutsfattarna har ett spe-

cielllt ansvar i att lotsa landet in på en hållbar grund. Konsumtion av intäkter av engångskaraktär, då landets kassa betungas av en stor skuld, är flykt från ansvar. För att trygga en stabil bas är det viktigt att uppnå en moderat inkomstpolitisk uppgörelse på hösten — ett behov som dessutom den låga eurokursen på ett mycket konkret sätt påkallar. På detta sätt bygger regeringen upp ett gigantiskt framtidspaket, om än på ett odramatiskt sätt.

Initiativet att förbättra småföretagarnas ställning är välkommet och understöds starkt av svenska riksdagsgruppen. Sänkningen av arbetsgivarnas folkpensionsavgifter från 2,4 procent till två är ett steg i rätt riktning och uppmuntrar till nyanställningar bland de företag som har den största potentialen att göra det. Minskade arbetskraftskostnader via en minskad skattekil är ett framtidsprojekt som svenska riksdagsgruppen ger hög prioritet, eftersom vi härigenom skapar grogrund för fortsatt välmåga i ett samhälle där så få som möjligt skall behöva känna sig utanför.

Arvoisa puhemies! Suurimman huomion keskustelussa ensimmäisestä lisätalousarviosta on aiheuttanut eri viranomaisten palkankorotuksia koskeva kompensatio. Kompensaation suuruuden arvioiminen 50-, 75- tai 100-prosenttiseksi viranomaisesta tai hallinnonalasta riippuen on tulosta tarveharkinnasta, joka pääasiassa on tehty suhteessa ministeriöiden varauksiin. Tämä menettelytapa johtuu siitä, että palkankorotukset olivat hieman suuremmat kuin mitä talousarvion neuvotteluissa oli arvioitu. Ministeriöt, jotka eivät ole käyttäneet kaikkia rahoja, ovat siis saaneet pienemmät määrärahat palkankorotuksiin. Koska ministeriöt tämän seurauksena saattavat joutua keskenään eriarvoiseen asemaan, hallitus on sitoutunut siihen, että toimenpiteet eivät johda irtisanomisiin tai lomautuksiin. On tarpeen seurata, ettei näin myöskään tapahdu.

Panostus tulevaisuuteen ilmenee siinä, että yliopistot saavat täydet määrärahat palkankorotuksiin. Tuomarikunnan palkkatasossa tullaan suorittamaan korotus, joka jakautuu useammalle vuodelle, minkä vuoksi sitä ei voi suoraan pitää lisätalousarvion valmistelun lopputuloksena.

Koska Tielaitoksen liikelaitostamisen käsitteily venyy eduskunnassa, neljän uuden tiehankkeen ja perustienpidon porkkanamäärärahat on poistettu. Niin kauan kuin on epätietoisuutta siitä, hyväksyykö eduskunta liikelaitostamisen, li-

särahoitusta ei voida osoittaa. Asetelma sisältää klassisen muna ja kana -problematiikan, kuka tekee ensimmäisen vapauttavan päätöksen. Molemmipuolinen päätös voi ainoastaan perustua läheiseen yhteistyöhön liikenneministeriön ja liikennevaliokunnan välillä. Samalla ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa myös muistuttaa, että kaikki hallituspuolueet ovat jo valmisteluvaiheessa hyväksyneet Tielaitoksen liikelaitostamisen, ja ihmettelee siksi, että useat kansanedustajat hallituspuolueista eivät edes näytä hyväksyvän ehdotuksen perusajatusta.

Lisätalousarviossa osoitetaan viimeistä kertaa tukia telakoille EU-tasolla tehdyn päätöksen mukaisesti. On tärkeää, että tuki maksetaan myös viimeisenä vuonna, jotta telakkamme eivät enää jatkossa menetä markkinaosuuksia Etelä-Korean kilpailua vääristävän tukipolitiikan takia. Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee hallituksen ja EU:n yritystä päästä kansainväliseen sopimukseen, joka estäisi epäterveen tukipolitiikan. Kuuden viime kuukauden aikana Etelä-Korea on onnistunut saamaan lähes 80 prosenttia alusten tilauksista, koska maa valmistaa aluksia tappiollisesti. EU:n tavoite on oikea, mutta ruotsalainen eduskuntaryhmä ilmaisee kuitenkin huolensa siitä, että Euroopassa ei ole yhtenäistä rintamaa, joka antaisi enemmän painoa neuvotteluille nyt, kun Etelä-Korea on tunnustanut, että se toteuttaa laajaa tukitoimintaa. Jos EU ja Etelä-Korea eivät tämän vuoden aikana pääse yhteisymmärrykseen, osapuolten on harkittava asia uudelleen.

Herr talman! I tilläggsbudgeten anvisas 120 miljoner mark på momentet för anskaffning av försvarsmateriel. Dock går summan åt till att täcka effekterna av valuta- och indexjusteringar. Någon räddningsplanka för arbetsplatserna i den inhemska försvarsmaterielindustrin handlar det därför inte om. Enligt uppgift kommer 100—110 arbetsplatser snart att försvinna bara inom Patriakoncernen.

Orderstocken på vissa centrala produkter är för tillfället så liten att verksamheten inom denna del av den blåvita industrin håller på att köras ned. Det betyder att ytterligare uppsägningar är förestående. Framtiden är i hög grad beroende på hur det internationella samarbetet artar sig. En tynande tillvaro kan leda till att den finländska försvarsindustrin förlorar greppet om det gränsöverskridande samarbetet och därmed möjlighe-

terna till deltagande i t.ex. europeisk samproduktion.

Svenska riksdagsgruppen välkomnar beskedet att regeringens ekonomisk-politiska ministerutskott inom kort skall behandla den inhemska försvarsmaterielindustrins verksamhetsföresättningar. Målet bör vara att staten gör vad den kan för att trygga sina egna arbetsplatser på samma sätt som inom t.ex. varvsindustrin. En förlorad arbetsplats är en förlorad arbetsplats. Därtill kommer den säkerhetspolitiska betydelsen med att Finland kan fortsätta upprätthålla ett tidsenligt försvar med leveranser också från inhemsk industri.

Det är glädjande att tilläggsbudgeten innehåller miljöanslag som svenska riksdagsgruppen har arbetat för. Äntligen kan man lyfta upp de resterande granaterna som dumpades i havet utanför Karleby efter andra världskriget. En liknande åtgärd försiggår också i Åbolands skärgård där man tömmer det havererade skeppet Park Victorys oljetankar. De fyllda oljetankarna har utgjort ett akut hot mot den maritima miljön, vilket också komplikationerna kring det praktiska arbetet på ett handgripligt sätt åskådliggjorde förra veckan när olja oväntat började rinna ut i havet. Vraket har legat på havets botten sedan 1946. På svenska riksdagsgruppens initiativ ställdes för sex år sedan ett spörsmål till statsrådet om avsikterna att tömma vraket, vilket nu lett till resultat. Oljebomber på havets botten skall desarmeras så länge tid finns.

Talman! Svenska riksdagsgruppen ser tilläggsbudgeten som ett led i en mycket långsiktig politik som har som mål att bygga upp ett starkt samhälle och stöder därmed propositionen.

35 Anu Vehviläinen /kesk: Arvoisa puhemies! Aluksi parista asiasta, joita debatisia sivuttiin.

Ensinnäkin poliisin toimintamäärärahoista. Minulle jäi hieman avoimeksi, kun ministeri Niinistö viimeisessä puheenvuorossaan esitti kysymyksen, mikä on toimintamenokulttuuri. Minun mielestäni hän retorisella kysymyksellään ikään kuin vihjasi siihen suuntaan, että esimerkiksi poliisitoimen osalta ei osattaisi käyttää toimintamäärärahoja järkevällä tavalla. Olisin pitänyt reilumpana, että ministeri Niinistö olisi myös suoraan kansanedustajille kertonut, mikä hänen mielestään sitten kaiken kaikkiaan on vialla. Itse kylä näen niin, että jos poliisiministeri Häkämies jo nyt näkee, että syksyllä joudutaan poliisin toi-

mintamäärärahoja lisäämään, niin olisi ollut luonnollista, että lisäys olisi tehty jo tämän lisätalousarvion yhteydessä.

Toinen asia, jota debatisia sivuttiin, oli tulevaisuuspaketti. Niin kuin varmaan jokainen edustaja muistaa, tulevaisuuspaketista päätettäessä annettiin eduskunnan ymmärtää, että se käsitellään tämän lisätalousarvion yhteydessä. Ministeri Niinistö kuitenkin totesi, että tämä käsitteäkseeni tällä viikolla käsiteltävä ja myös hallituksen periaatepäätökseen menevä tulevaisuuspaketti on hallituksen toimenpideohjelma, josta tuodaan esityksiä myöhemmin, ilmeisesti tulevan varsinaisen budjetin ja myös mahdollisesti tulevien lisäbudjettien yhteydessä, eduskuntaan. Se ei silti minusta ole vastaus siihen, miksi tulevaisuuspakettia, ainakin osin, ei olisi voinut jo nyt tässä käsitellä.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lisäbudjetti ei sisällä mitään sinänsä radikaalia. Lisäbudjettiesitys jättää yhä auki kysymykset esimerkiksi aluekehityksen tasapainottamisesta tai työttömyyden ratkaisemisesta. Vaikka muun muassa pääministeri Lipponen ja aluekehitysministeri Korhonen ovat maakuntamatkoillaan väläytelleet vihreää valoa aluepolitiikan erityiskeinoille, niitä keinoja ei tässäkään talousarvioesityksessä eduskuntaan ole tulossa. Toistuvasti hallituksen puolelta todetaan, että hallitus päivittää aluepoliittista salkkuaan. Kysymys kuitenkin kuuluu, milloin esityksiä on odotettavissa eduskuntaan, vai onko niin, ettei hallitus pääse keinoista yhteisymmärrykseen. Onko hallituksen laajapohjaisuus esitysten este, tulee mieleen. En nimitäin usko, jos tänne tulisi esityksiä esimerkiksi välillisten työvoimakustannusten alueellisesta porrastamisesta tai nuorten yrittäjälainajärjestelmän luomisesta aluekehityksen tasoittamiseksi, että eduskunta tällaisissa asioissa jarruksi ryhtyisi vaan täällä nämä asiat käsiteltäisiin ripeään tahtiin.

Valtiovarainministeriön tuoreen laskelman mukaan työttömyys on edelleen laaja, lähes 500 000 henkilöä. Heistä yli 330 000 on työttömiä työnhakijoita, erilaisten toimenpiteiden piirissä on 100 000 henkilöä ja työttömyyseläkkeellä noin 50 000 ihmistä. Lisäbudjettiesitys ei kuitenkaan tuo ratkaisuehdotuksia rakenteellisen työttömyyden, erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden tai vaikeiden työttömyysalueiden ongelmiin. Lisäbudjettiesitys tosin sivuaa erästä rakenteellista ongelmaa, sitä, että vaikka meillä on

lähes 500 000 henkilöä työttöminä, silti eräillä aloilla eteläisessä Suomessa on työvoimapulaa. Ratkaisuksi hallitus tarjoaa sitä, että rakennus-, metalli- sekä palvelu- ja hoiva-aloille koulutetaan työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kautta maahanmuuttajista työntekijöitä. Arvio on, että 10 miljoonan markan lisämäärärahalla voidaan kouluttaa noin 600 maahanmuuttajaa työvoimakapeikkoaloille. Pidän hyvänä, että maahanmuuttajia koulutetaan erityistoimenpitein. Työministeriön valitsemat niin sanotut kapeikkoalat saavat kuitenkin kysymään, eikä esimerkiksi monin paikoin huutavaa lääkäripulaa voitaisi ratkaista jo entisessä kotimaassaan alalle koulutettujen maahanmuuttajien muuntokoulutuksella.

Hallituksella ja eduskunnalla on kaiken kaikkiaan käymättä syvälinen keskustelu työvoimakapeikoista, lähivuosina uhkaavasta työvoimapulasta ja koulutustarpeesta. Työvoimakapeikot ovat jo nyt tätä päivää, nivoutuvathan ne pidemmällä aikajänteellä väestökehitykseen, ikärakenteen muutokseen ja suhtautumiseen ulkomaisesta työvoimasta. Toivon, että hallitus valmistelisi pian selonteon väestöpolitiikkamme suuntaviivoista, kuten tänään hyväksytty tiedonantomietintö hallitusta evästä.

³⁶ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelin jo kysymystä valtion palkankorotusten budjetoinnista aikaisemmin vastauspuheenvuorossani, joten siihen asiaan en enää tässä yhteydessä palaa muuten kuin siltä osin, että on sinänsä myönteistä, että yliopistot ovat tässä lisäbudjetissa saaneet täyden kompensaation omille palkankorotuksilleen. Mutta edelleenkin haluan alleviivata sitä, että olen huolestunut valtion työnantajapolitiikasta, siitä, miten kilpailukyinen valtio on jatkossa työnantajana, jos sen toiminta on näin epäjohtonmukaista ja epävarmuutta työntekijöissä herättävää.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjettiin sisältyy monia myönteisiä asioita. Sellainen on, totta kai, valtion velan lyhentäminen. Myönteinen asia on myös kuntien harkinnanvaraisen valtionavun korottaminen. Tätähän myös keskusta edellytti ennen joulua budjettivastalauseessaan. Myönteinen asia on myös se, että pienyritysten työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun alentaminen vihdoin aloitetaan. Myöskin tätä kansaneläkevakuutusmaksun alentamista keskusta on esittänyt jo monessa yhteydessä, viimeksi muun mu-

assa viime viikolla tuloverolain käsittelyn yhteydessä. Näihin samoihin, sinänsä hyviin asioihin liittyy myös parantamisen varaa ja parantamisen mahdollisuuksia. Ensiksi muutama sana kuntien osalta.

Eduskuntahan päätti juuri tänä päivänä vähän aikaisemmin, että korotamme kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä, ilman että kunnille annetaan vastaavaa kompensatiota. Jo hallitusohjelmassa esitettiin se linjaus, että jos kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä parannetaan, siis korotetaan, silloin kunnille annetaan vastaavat kompensatiot tavalla taikka toisella. Nyt näin ei kuitenkaan tehdä. Tämä on ongelma palveluitten kannalta. Kuntien eriarvoistuminen tästä näkökulmasta on nyt jo hälyttävää. Minusta valtion ei pidä rapauttaa kunnallisten palveluitten rahoituspohjaa. Siksi olisi välttämätöntä, että kuntatyöntantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennettaisiin vastaavasti, niin että se voisi kompensoida kunnallisen ansiotulovähennyksen parantamista. Samalla se tukisi myös, totta kai, kuntien mahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten kuntouttamiseen ja työllistämiseen. Joka tapauksessa kunnilla tässä asiassa tulee olemaan keskeinen rooli.

Täällä aikaisemmassa keskustelussa on ilmennyt, että sekä vasemmistoliitossa että sosialidemokraateissa on myöskin kovasti halua alentaa kuntien kansaneläkevakuutusmaksua. Keskusta on valmis hankkeessa olemaan mukana. Toivotavasti tähän saadaan valiokunnan käsittelyssä korjausta.

Yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun alentaminen olisi voinut olla suurempikin. Nythän alennusta tulee vain 0,4 penniä. Tarmo Pukkilan työryhmän mietinnössä, joka tehtiin jo vuosi sitten silloin hallituksen budjettikäsittelyn pohjaksi, esitettiin kelamaksun puolittamista eli laskemista 1,2 penniin. Se olisi tarpeellista ja se olisi juuri sellainen rakenteellinen korjaus, joita pitäisi tehdä nyt hyvän talouden tilanteen oloissa. Sillä luotaisiin mahdollisuuksia myös muiden kuin tietointensiivisten huippuosaajien alojen kasvuille. Ongelmahan on juuri se, että pitkäaikaistyöttömiksi uhkaavat jäädä ne, joiden osaaminen ei välttämättä ole niin huippua, mutta kuitenkin olisi hyvin tarpeellista ja käyttökelpoista esimerkiksi erilaisten palveluitten ja palveluyritysten piirissä.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuspaketin piti olla tosiaankin tämän lisäbudjetin suuri uutinen,

mutta nyssykkääkään ei ole täällä vielä näkynyt. Tulossa se ilmeisesti kuitenkin on. Toivon, että hallitus tavalla taikka toisella toisi tulevaisuuspa-kettinsa sisällön eduskunnan arvioitavaksi. Ne ennakkotiedot, mitä on sisällöstä ollut, ovat olleet ihan myönteisiä. Olisi tärkeää, että tulevai-suuspanostukset keskittyisivät yliopisto-opetuk-sen ja perustutkimuksen rahoituspohjan varmis-tamiseen. Tietysti sen pitäisi olla myös pitkäjän-teistä. Ei ole yliopistojen kannalta sekään hyvä, jos ne ovat tavallaan yhden vuoden rahoituksen varassa.

Keskustelussa on käsitelty myös polttoaineit-ten korkeaa hintaa ja mahdollisuuksia polttoaine-verotuksen alentamiseen. Aiemmin tänä vuonna, kun asiaa käsiteltiin, hallituksen puolelta todet-tiin, että tilannetta arvioidaan uudelleen Opec-maiden kokouksen jälkeen, koska sieltä odotetiin, että bensiinin tai yleensä polttoaineiden tuo-tanto kasvaa ja tarjonta lisääntyisi niin, että hinta voisi laskea. Mutta näin ei kuitenkaan ole käy-nyt, vaan bensiinin ja muidenkin polttoaineiden hinta on jälleen lähtenyt nousuun. Koko Suomen kannalta, kun on pitkät etäisyydet, niin elinkei-noelämän kuljetusten kannalta kuin työmatko-jenkin kannalta tämä on ongelma. Mutta erityi-nen ongelma se on Pohjois- ja Itä-Suomen kan-nalta, koska siellä polttoaineitten kulutus henki-löä ja ajoneuvoa kohti on kaikkien selvitysten mukaan maan korkein. Toivon, että hallitus ottai-si polttoaineveroasian uudelleen käsittelyyn ja esittäisi esimerkiksi määräaikaisen alennuksen, joka kestäisi tämän vuoden ajan, ja sen jälkeen ti-lannetta taas voitaisiin tarkastella uudelleen. Esi-merkiksi aluekehityksen kannalta polttoaineitten hinta on kyllä yksi suurimpia käytännön ongel-mia ja hintaa tulisi alentaa verotusta keventämäl-lä.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Kannustan hallitusta käymään aktiivisempaa strategista kes-kustelua siitä, mihin valtion rahoitusylijäämä jat-kossa käytetään. Suomen Pankki on koko ajan johdonmukaisesti arvioinut, että rahoitusylijää-mä tulee kehittymään myönteisemmin kuin val-tiovarainministeriö on arvioinut. Näyttää siltä, että Suomen Pankin arviot ovat lähempänä oike-aa kuin ovat olleet valtiovarainministeriön alku-peräiset, aika maltilliset ja niukat arviot.

Tähän asti on pidetty ihan selvänä, että ylijää-mä aina käytetään valtionvelan takaisinmak-suun, ja se on varmasti peruslähdekohtana aivan oikein. Mutta tulisi myös miettiä sitä, onko aina

joka tapauksessa mahdollisimman kustannuste-hokasta maksaa valtion velkoja mahdollisimman nopeassa aikataulussa pois, koska siihen liittyvät myös erinäiset konversiokulut ym. lisäkustan-nukset. En tarkoita sitä, että mahdollista ylijää-mää tulisi käyttää menojen kasvattamiseen, vaan tulisi harkita sitä, tulisiko veronkevennysvaraa korottaa ja käyttää tätä varaa hyvin luovasti ja in-novatiivisesti sekä pienipalkkaisen työn verotuk-sen keventämiseen että myös uusien keinojen ha-kemiseen aluepolitiikkaan, niin että erilaisilla ve-roportkanoilla voitaisiin houkutella sekä yrityk-siä investoimaan kasvukeskusten ulkopuolelle että osaavia yksilöitä siirtymään kasvukeskusten ulkopuolelle perustamaan yrityksiä tai jo aloitta-neitten kasvualojen yritysten ammatillaisiksi niin kuin myös julkisten palveluitten ammatillaisiksi.

³⁷ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhe-mies! Äsken tulo- ja varallisuusverolakiesityk-sen käsittelyn yhteydessä puhuin jo vähän siitä, mitä ajattelen valtion verotulojen kehityksen an-tamasta liikkumavarasta verotuksen keventämi-seen. Ed. Aula äsken edellä puhui hyvin pitkälti saman suuntaisesti. En käy kertaamaan sitä sano-maa tässä enempää. Ainoastaan yhteen seik-kaan, joka myös ed. Aulan puheenvuorossa tuli aivan loppupuolella esille, vielä esitän pari huo-miota. Se liittyy todellakin kysymykseen liiken-teen polttonesteiden verotuksesta ja siitä automa-tiikasta, joka kertoo tuon veron tuottoa valtion kassaan.

Minustakin on tarpeen ja paikallaan sekä hy-vin tärkeänä inflaation estämisen kannalta, että tässä asiassa, verotuksen keventämisessä ja sitä kautta polttonesteiden hinnan alentamisessa, päästään eteenpäin. Ei välttämättä tarvitse meil-läkään säätää mitään pysyvää lainsäädäntöä. Asia voidaan järjestää myös määräaikaisella lainsäädännöllä.

Euroopan unionin 15 maasta on useita sellai-sia maita, joissa tällä hetkelläkin on käytössä juu-ri tämäntapainen menettely. Kun Suomi omaa erinomaisen hyvät yhteydet nyt varmaan puheen-johtajakaudenkin jälkeen muidenkin maiden ve-rojärjestelmiin, niihin kokemuksiin, mitä esimer-kiksi liikenteen polttonesteiden veromenettelyn kevennyksessä sieltä on saatu, niin myös Suo-men täytyisi käyttää nyt näitä kokemuksia, näitä mahdollisuuksia saada hyvää uutta ajankohtais-tietoa muista maista. Nämä mahdollisuudet pitäi-

si käyttää hyväksi ja ryhtyä toimiin tuon veron keventämiseksi.

Inflaation torjumisen kannalta sillä on merkitystä, ennen kaikkea niille, jotka leipätyökseen tekevät liikennetyötä, ovat yrittäjiä joko kuorma- tai henkilöliikenteen piirissä. Monet näistä yrityksistä uhkaavat nyt joutua niin tiukkaan tilanteeseen, että terveen jatkamisen edellytykset saattavat vaarantua sellaisiltakin, joiden toimintaedellytysten pitäisi pitkässä juoksussa olla kunnossa. Totta kai myös se seikka on tärkeä, että monet ihmiset tarvitsevat jokapäiväisessä selviytymisessään, joko palveluiden hankkimisessa tai leivän hankkimisessa, autoa tai liikenneyhteyksiä. Näissä yhteyksissä nyt kustannukset painavat ja näyttelevät jo aivan kohtuuttoman suurta osaa.

Toinen asia, mihin halusin kiinnittää huomiota, on aihe, jota jo pureskeltiin äsken, kun ministeri Niinistö oli paikalla. Kysymys on siitä ihan pelkistäen, a) onko valtiolla varaa ja b) onko tarpeen ja tarkoituksenmukaista maksaa toimintamäärärahat siinä tasossa, mikä olisi aivan välttämätöntä, jotta keskeisistä valtion toiminnoista huolta kantavat valtion työntekijät saavat palkkansa, eivätkä vain palkkaansa vaan myös työtehtävän hyvin hoitamisen kannalta välttämättömät muut toimintamäärärahat.

Ministeri Niinistö on varmaan oikeassa siinä, ja sehän on kirjaankin kirjoitettu, että totta kai kaikille maksetaan hallituksen linjan mukaan, esimerkiksi poliiseille, palkat niin kuin tuloratkaisuissa on sovittu. Sehän on selvä. Eihän sitä kukaan ole kyseenalaistanut, ettei hallitus tällä budjettiesityksellään pysty sitä hoitamaan. Mutta se jo kyseenalaistuu, riittävätkö muut toimintarahat tämän linjan jälkeen, mikä tässä lisäbudjetissa nyt toteutuu, ne muut toimintamäärärahat, joita esimerkiksi poliisi tarvitsee pystyäkseen sillä henkilöstöllä, joka on palkattuna, tekemään työtä optimaalisesti niin hyvin kuin poliisi haluaisi ja mihin sillä periaatteelliset mahdollisuudet ja valmiudet voisi olla. Jos kohtuuttomasti joudutaan tinkimään muista kuin palkkaukseen liittyvistä määrärahoista, totta kai toiminta siinä kärsii, ja siinä tilanteessa poliisiylijohto joutuu miettimään, mennäkö henkilöstöratkaisuihin ja sitä kautta hakea mahdollisuuksia käyttäen muita toimintarahoja käytännön toiminnan pyörittämiseksi. Ymmärsin tästä olleen paljossa kysymys poliisiylijohtaja Naulapään pohdinoissa muutaman päivän takaa lehtihaastattelus-

sa. Juuri tämän tyyppinen ongelma ymmärtääkseni esimerkiksi poliisia tällä hetkellä kuristaa.

Täälläkin keskustelussa on sanottu hallituspuolueiden edustajien taholta, että no joo, jos onkin nyt tiukkaa, jos onkin poliisilla näkymä sellainen, että rahat eivät riitä, niin entäs sitten? Kysymys kuuluu: Miten poliisin pitäisi menetellä tässä tilanteessa sitten? Eduskunnan olisi ainkin hyvä tietää, minkälaisen ohjeistuksen hallitus on antanut poliisiylijohtolle. Onko sen ohje se, että jatkakaa sillä toimintavolyymilla, mikä teillä tällä hetkellä on, ja kun rahat näyttävät loppuvan, niin ilman muuta vuoden lopulla tulee rahaa? Uskaltaako poliisiylijohto luottaa siihen, että jos se jatkaa samalla volyymilla, niin myöhemmin vuoden lopussa tulee lisätalousarvio, vai eikö se uskalla näin tehdä? Jos oikein ymmärrän, niin poliisi ei itse asiassa saisi tehdä tällä tavalla. Sen pitäisi ottaa huomioon ne resurssit, mitkä tällä hetkellä sen tiedossa ovat.

Kun ministeri Niinistö oli täällä aiemmin, en kerennyt siihen keskusteluvaiheeseen, mutta olisin hänelle esittänyt tämän kysymyksen: Mikä hänen ohjeensa on poliisihallinnolle äsken esille nostamassani kysymyksenasettelussa? Tinkiäkö nyt alusta lähtien niin paljon, että sillä volyymilla tästä vuodesta selvittää, vai jatkaako sillä volyymilla, mihin tarve tällä hetkellä on, ja luottaa siihen, vaikkei sitä näköpiirissä välttämättä olekaan, että myöhemmin vuoden lopulla rahat kuitenkin jostakin eli käytännössä lisäbudjetin kautta saadaan?

Tämä on, arvoisa puhemies, asetelma, minkälaisena minä näen tämän homman ja varmaan monet muutkin näkevät. Ministeri Niinistö, joka on ansiokas ministeri muutoin, hivenen väheksyen suhtautui täällä useiden kansanedustajien huoleen, huoleen, jonka anatomia mielestäni oli monilla aika lailla samantapainen, kuin mitä minä nyt tässä kerroin.

Arvoisa puhemies! Minä palaan jälleen keran siihen, mitä äsken jo aikaisemmin täällä verokeskustelussa esille otin. Kun Suomen talouden pyörät pyörivät, paljolti kiitos myös euron niin rankan ja rajun devalvoitumisen, niin kovasti kuin pyörivät, ja kun sen seurauksena joudutaan ylikuumenemista hillitsemään, pitämään nyörit tiukalla, nostamaan korkoja ja maksattamaan hintaa niillä, joilla on paljon velkaa jnp., ylipäänsä on kohtuutonta kuitenkin, että tämän avoimen vientitalouden erittäin rajun, hyvän menestyksen tavallaan kääntöpuolelle ovat jäämäs-

sä ne tärkeitä valtiollisia turvatoimiakin hoitavat viranomaiset, joilta nyt sitten leikataan tai joille ei sitä hyvää hynää riitä, vaikka sitä kansantalouteen kovalla vauhdilla tällä hetkellä tulee. Tämä lisätaustaksi sille vaateelle, mikä täällä monella suulla on esitetty, että kun kerran koko kansantaloudessa tällaiset suuntaukset ovat meneillään, kyllä näitä suuntauksia, niiden aineellisia anteja, pitäisi nyt käyttää tavalla, jossa keskeisesti suomalaisten turvallisuudesta vastaavat viranomaiset, esimerkiksi ne, saavat riittävät resurssit, saavat sellaiset toimintamäärärahat, että on mielekästä tehdä työtä. Palkan nauttiminen ilman, että sieltä tiskin tai työpöydän äärestä pääsee kunnolla liikkeelle, ei varmaan motivoikaan henkilöstöä riittävästi, jos tilanne on tämän näköinen, niin kuin se nyt uhkaa käytännössä lähimmässä tulevaisuudessa olla.

Ja aivan viimeinen huomio, arvoisa puhemies! Täällä keskustelussa joskus aikaisemmin tuli esille se ajatus, että no, eihän valtion viranomaisilta, esimerkiksi poliisilta tai joiltakuilta muilta, rajalta tai muualta, ole leikattu edes niin paljon kuin vaikkapa sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksia on leikattu jnp. No, ei olekaan leikattu. Mutta eikö tämä nyt ole itsestäänselvää? Valtiohan on toiminut niin, että kun se on leikannut kuntien sosiaalitoimesta, terveystoimesta ja muusta vastaavasta, se on siirtänyt toiminnan kuntien kontolle, kuntien rahoitettavaksi. Näitä markkoja ei kerta kaikkiaan voi keskenään verrata, paljonko menee valtionosuuksiin esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimeen taikka paljonko menee vaikkapa poliisin palkkaukseen. Ei, ehdottomasti ei, ja syy on se, minkä äsken täällä sanoin.

³⁸ **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen otti esille poliisin määrärahat, ja varmasti melkein jokaisessa tässä salissa tänään käytettävässä puheenvuorossa ne otetaan esille. Kysymys kuului jotenkin siihen tapaan, että mikä on mahdollisesti valtiovarainministeriön ohje poliisin johdolle toimintamalliksi loppuvuodelle, kun eivät kerran rahat näytä riittävän, mikä on ihan selvää. En usko, että mitään semmoisia ohjeita voidaan antaa, että jatkakaa samalla menolla ja katsotaan sitten, jos syksyllä saisitte vaikka lisää rahaa. En usko selaiseen.

Olen tänään kuullut poliisiylijohdolta, että heillä on selvät suunnitelmat. Koko henkilöstöä

koskevalla viikon lomautuksella saadaan kertymään 40 miljoonaa markkaa säästöä. Se lähestulkoon riittäisi yhdessä kalustohankintojen jäädyttämisen kanssa, joka tuottaisi noin 10 miljoonaa markkaa. Tämä on sitä hölmöläisten touhua: tikkiä jatketaan toisesta päästä ja katkaistaan toisesta päästä.

Ed. Huuhtanen merkitään läsnä olevaksi.

³⁹ **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monessa asiassa olen ollut ed. Pekkarisen kanssa eri mieltä, mutta tässä hyvin pitkälle myönteilen hänen näkemyksiään poliisin määrärahoista. Tosin esititte epäilyksenne siitä, miten määrärahat riittävät. Varmasti siinä oli yhtenä lähtökohtana poliisiylijohtaja Nauilapään viikonvaihteen kannanotot, missä hän näihin lomautuksiin viittasi. Tosin sisäministeri totesi, että huoleen ei ole aihetta. Myöskin hallitus esityksessään sivulla 2 toteaa palkankorotuksista, että mikäli määrärahat eivät riitä, hallitus arvioi tilannetta syksyllä niin, ettei irtisanomisiin ja lomautuksiin jouduta.

⁴⁰ **Juha Korkea-oja /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän samaan asiaan:

Täällä jo aikaisemmin kiinnitettiin huomiota siihen, että perustuslain tasolla on määräys siitä, että budjetin tulee noudattaa täydellisyysperiaatetta: tiedossa olevat menot tulee kirjata budjettiin. Tästä johtuu mielestäni aivan selvästi se, minkä ed. Hemmilä totesi, että ei poliisin johto voi ajaa samalla volyymilla vuoden loppuun luottaen siihen, että kyllä sitten lisäbudjetilla vaje korjataan vihdoin viimein. Tulot ja menot on sopeutettava yhteen, ja tämä tietää niitä toimia, joita ed. Hemmilä totesi. Tämän tilanteen ongelmallisuus ja vaikeus poliisin kannalta on nyt johtamassa myöskin tällaisiin protestitoimiin. Olen kuullut, että eräillä alueilla poliisi on käynnistämässä kansalaiskeräyksen, että saataisiin toimintarahaa asioitten hoitamiseksi.

⁴¹ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hemmilä, joka käytti puheenvuoron ennen ed. Karpion, vastasi etukäteen siihen kysymykseen, minkä ed. Kar-

pio sittemmin esitti. Näinhän se, ed. Karpio, sivulla 2 sanotaan, mutta näin käytännössä tulkinta kuitenkin poliisissa on. Minäkin sen tiesin, vaikka sitä problematisoin tuolta äsken ääneen. Näin tulkinta on kuitenkin poliisissa, joka noudattaa lakia omassa toiminnassaan. Käytännössä niin kauan kuin sillä ei ole mustaa valkoisella siitä, että rahaa tulee, se ilmeisesti joutuu menettämään juuri tähän tapaan, mitä te, ed. Hemmilä, äsken sanoitte. Minusta kuitenkin olisi ollut hyvä, että tämä sali olisi saanut, ja toivon, että vähintäänkin lain valiokuntakäsittelyn aikaan valiokunta saa, ministereiltä selvän vastauksen, miten hallitus aikoo menetellä. Niillä lupauksilla, mitkä nyt on kirjattu, ymmärrän hyvin, että poliisi toimii, niin kuin on toiminut.

42 Liisa Hyssälä /kesk: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioesityksessä esitetään yhteensä 433 miljoonaa markkaa lisäystä hallinnonalojen toimintamenoihin palkankorotusten perusteella. On hyvä, että esimerkiksi yliopistoille suunnataan näitä varoja. Toisaalta se onkin välttämätöntä, sillä voimassa olevan kehittämislain mukaisesti tässä toimitaan. Kehittämislaki on kuitenkin voimassa vain tämän vuoden, ja olisi varmistettava, että palkankorotuksista johtuvia lisäkustannuksia vastaava summa annetaan yliopistoille perusrahoitukseen ensi vuodesta alkaen.

Olin mielelläni nähnyt jo tässä lisätalousarviossa selkeämpää panostusta yliopistojen perusopetukseen. Yliopistojen perustoiminta, tutkimus ja opetus, on kriisissä. Viime vuosikymmenellä ei otettu riittävästi huomioon palkkojen ja yleisen kustannustason nousua eikä yliopistojen lisääntyneiden tehtävien ja opiskelijamäärien aiheuttamia kustannuksia. Yliopistojen perusrahoitus oli vuonna 98 ostovoimaltaan vuoden 91 tasoa, vaikka tiedämme hyvin, että yliopistojen opiskelija- ja tutkintomäärät ovat kasvaneet huomasti. Tohtoreita tulee tuutin täydeltä kuten maistereita myöskin, ja tutkintoa kohden lasketuna perusrahoitus on laskenut noin 28 prosenttia. Toukokuussa julkaistussa Oecd:n vertailussa Suomi pärjää vuoden 97 tietojen mukaan hyvin perusasteen ja toisen asteen koulutuksessa. Sen sijaan korkea-asteen koulutusmenot opiskelijaa kohden ovat selvästi keskiarvoa alhaisemmat.

Riittävä perusrahoitus on yliopistojen toiminnan elinehto. Sitä ei voida turvata tilapäisratkaisuilla. Hankerahoitus ei ole ratkaisu yliopistoille. Sillä voidaan suunnata resursseja erityisen tar-

keiksi koettuihin toimintoihin ja ohjelmiin. Yliopisto-opetuksen ja tutkimuksen pitkäjänteinen kehittäminen vaatii valtiolta perusrahoitusta, jonka kohdentamisesta yliopistot voivat itse päättää.

Arvoisa puhemies! Talouskasvun aikana yliopistojen on ollut suhteellisen helppoa saada ulkopuolisia tahoja kiinnostumaan hankerahoituksesta. Joskus hyvin keskinkertaiselta vaikuttavaan tutkimukseen on saatu rahaa, ainakin jos kysymyksessä on ollut oikea ala. Koulutusaloittain tarkasteltuna eniten ulkopuolista rahoitusta ovat saaneet tekniset tiedekunnat ja lääketiede. Miten tilanne muuttuu ja kuinka kovaksi kilpailu käy, kun ammattikorkeakoulut tulevat mukaan kilpailuun ulkopuolisista rahoista? Toivottavasti korkea-asteen koulutuksen rahoituksen kokonaisuutta ja valtion roolia siinä muistetaan tarkastella opetusministeriössä ja valtiovarainministeriössä, kun uusia suunnitelmia viritellään. Lisäksi bisneksen tulo yliopistoon vaatii varmasti pelisääntöjen tarkastelua ja eettistä keskustelua. Mitkä tutkimukset ovat julkisia? Milloin tulokset voidaan salata rahoittajan toiveiden mukaisesti jne.? Ensi vuoden budjetissa on panostettava yliopistojen perusrahoitukseen. Siinä on oltava selkeä viesti yliopistoille paremmasta tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan 10 miljoonan markan lisäystä työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, erityisesti maahanmuuttajien koulutukseen. Tämä raha on tarpeen, sillä esimerkiksi Varsinais-Suomen työllisyystilanne on erittäin vaikea. Vaikka työttömyys on siellä alentunut, niin Varsinais-Suomen työvoimatoimistoissa oli huhtikuun lopussa edelleen 25 000 työtöntä työnhakijaa. Vaikeassa työttömyystilanteessa maahanmuuttajilla on usein suuria vaikeuksia työpaikan saamisessa. Työvoimahallinto ja koulutusviranomaiset ovat avainasemassa, kun maahanmuuttajia sopeutetaan Suomen oloihin. Maahanmuuttajien työllisyyden parantaminen on tehokas keino ehkäistä syrjäytymistä ja rasismia. Toivottavasti esitetyllä määrärahalla pystytään kehittämään täsmäaseita maahanmuuttajien työllistymisongelmiin.

Tässä lisäbudjetissa ei kuitenkaan puututa riittävästi rakennetyöttömyyden ongelmaan, josta ed. Vehviläinenkin jo kantoi huolta. Myöskään tässä ei oteta täsmäohjatusti kantaa kannustavuusongelmaan. Schän meillä on tässä edelleen jatkuvana murheena. Me kuulemme eri luukuilta

viestejä siitä, että ihmiset käyvät esimerkiksi Kelan luokulla lasketuttamassa, kannattaako ottaa tarjottua työtä vastaan. Me olemme täällä eduskunnassa kuulleet jo kahdelta aikaisemmalta työvoimaministeriltä, Jaakonsaarelta ja Mönkäreeltä, että työnteke on aina kannattavampaa kuin joutenolo, mutta näinhän ei käytännössä kuitenkaan ole. Uusi ministeri Filatov ei ole vielä millään tavalla profiloitunut kannustavuusongelmien tai rakennetyöttömyyteen liittyvien ongelmien ratkaisussa. Hallitus on lupailut uudistuksia, mutta mitään ei tapahdu, eikä myöskään lisäbudjetti todellakaan näitä lupauksia lunasta. Nyt monien katseet kohdistuvat uuteen peruspalveluministeriin Osmo Soininvaaraan. Ainakin ennen hallitukseen menoa hän on esittänyt varsin järkeviä ajatuksia työnteon kannattavuuden parantamiseksi. Keskusta tukee ministeri Soininvaaran ajatuksia.

Viimeistään nyt on huomattu, että talouskasvu yksin ei riitä takaamaan hyvinvointia kaikille. Päinvastoin, kuten totesin Varsinais-Suomen kohdalta, nykyoloissa sitkeä työttömyys jatkuu. Monimutkainen sosiaali- ja työllistämistukien viidakko ei näköjään tue työhön menoa. Me tarvitsemme samaan suuntaan vaikuttavia uudistuksia sosiaaliturvassa, verotuksessa ja työmarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Opiskelin itse 60-luvun lopulla sosiaalipolitiikkaa Turun yliopistossa. Nykyinen sosiaaliturva pohjautuu hyvin pitkälti juuri sen ajan oppeihin ja tilanteisiin. Se on rakennettu vakaiden työmarkkinoiden, kokopäivätyön, toisen palveluksessa olemisen ja perusperheen varaan. 2000-luvun todellisuutta ovat kuitenkin uustyyppilliset työsuhteet, työn ja koulutuksen elinikäinen vuorottelu, yrittäjyys sekä erilaiset perhetilanteet. Elämäntilanteiden moninaisuus ei sovi vanhoihin raameihin. Muutunut toimintaympäristö on tosiasia, jonka pitää olla uudistusten lähtökohta. Suomessa tarvitaan tietoyhteiskunnan logiikkaan sopivia järjestelmiä. Se olisi myös valtiovarainministeriön otettava huomioon, silloin kun tänne esityksiä tuodaan.

Kun suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle, ongelmat räjähtävät nykyinen kassiin. Me tarvitsemme jo aikaisemmin muutoksia. Esimerkiksi kuntien sosiaali- ja terveystoimeen tarvitaan seuraavan 5—10 vuoden kuluessa noin 65 000 ihmistä lisää paikkaamaan eläkkeelle jääviä. Alalla on nyt työttöminä, niin kuin tiedämme, yli

30 000 ammattilaista. Kortistossa pitäminen maksaa. Tehy ja Kuntaliitto ovat ponnistelleet tuloksetta tässä kysymyksessä.

Nykyiset työvoimapolitiittiset tuet ovat sekavia, usein kilpailua vääristäviä ja tehottomia. Vaikka jo nyt joillakin aloilla on työvoimapulaa, työn tuottavuusvaatimukset ovat niin korkeat, etteivät työttömät niitä täytä. Vähemmän tuottavan työn tekeminen tai työn antaminen on mahdollistettava nykyistä laajemmin. Näiden mallien rahoittamiseen löytyy rahaa, kun työttömyydenaikainen turva uudistetaan edes osittain passiiviturvasta aktiiviturvaksi. Tässä on myöskin ministeri Soininvaaralla näytön paikka. Pelkään itse, että kaksi vuotta hänen kauttaan ei riitä tähän savotetaan.

Arvoisa puhemies! Tulonjakotilastojen mukaan Suomi on ollut näihin saakka varsin tasaisen tulonjaon maa. Meillä on ollut nopea taloudellinen kasvu, alhainen inflaatio ja alhaiset korot. Makrolukujen valossa kaikki on hyvin. Kuva hyvinvoinnista on kuitenkin kaksijakoinen ja ristiriitainen. Meillä on samaan aikaan laajat toimeentulo-ongelmat ihmisten arkitodellisuuden tasolla. Toimeentulotukiasiakkaat, ylivelkaantuneet, maksuhäiriörekisterit ja ruokapankkijonot kertovat karua kieltä. Lisäksi monet sosiaaliset ja psyykkiset ongelmat ovat pahentuneet noususuhdanteen aikana. Nyt on pakko etsiä uusia tapoja tuottaa turvallisuutta ja jakaa riskejä ja vastuuta. Esimerkiksi kotityöt ja kotona tehtävä hoivatyö ovat oikeaa työtä, joka on otettava huomioon sosiaaliturvaa ja verotusta uudistettaessa.

Arvoisa puhemies! Uudella positiivisella ajattelulla voidaan kulkea kohti kansalaisyhteiskuntaa, jossa työ jakautuu nykyistä tasaisemmin ihmisten kesken. Samalla julkisen vallan rooli vähenee ja verotuksen keventäminen on mahdollista.

⁴³ **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on aiemminkin todettu, hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarvioksi sisältää paljon hyvää, muun muassa valtionvelan lyhentämisen, kuntien valtionosuuksien harkinnanvaraisen osuuden lisäämisen sekä kansaneläkevakuutusmaksun alentamisen, ja vielä muutaakin hyvää se sisältää. Mutta lisäbudjetissa luvasta määrärahaa huolimatta poliisin todelliset resurssit torjua ja tutkia rikollisuutta sen sijaan ovat selkeästi alimitoitettut, jos sitä verrataan vaikka huumoririkollisuudessa liikkuviin rahavir-

toihin ja toiminnan järjestelmällisyyteen. Monia rikollisjärjestöjä näet johdetaan yhtä ammattimaisesti kuin suuryrityksiä konsanaan, ja tällaisten järjestöjen toiminnan paljastaminen ja rikollisten vastuuseen saaminen vaativat resursseja, joita poliisilla nykyisin ei yksinkertaisesti ole riittävästi.

Elämme kansainvälisessä maailmassa, jossa on tarpeellista ja toisin paikoin välttämätöntäkin nähdä se, milloin kansalaisten etu vaatii valtion varojen käyttämistä meitä uhkaavan vaaran tai uhan torjuntaan. Viime vuosilta on selkeästi nähtävissä yhä synkkenevät rikostilastot, eikä poliisin nykyisillä määräraha-kehityksillä ja niiden vähäisillä lisäbudjettikorjauksilla ole realistista odottaa tilastojen näyttävän paremmilta seuraavinaan vuosina. 90-luvulla tehtyjen säästöjen ja leikkausten myötä poliisin määrärahoja vähennettiin siinä määrin, että viime vuonna saadun noin 50 miljoonan markan lisäyksen myötä vasta nyt on saavutettu vuoden 1992 taso. Vuodesta 93 vuoteen 98 poliisin määrärahat vähenivät reaalisesti 3 prosentilla.

Tämän vuoden talousarviossa olevaa poliisien resurssien lisäystä viime vuoteen verrattuna mainostettiin noin 100 miljoonan lisäpottina, mikä olisikin ollut lähempänä sitä määrää, joka toimintojen ylläpitämiseen entisellä tasolla olisi tarvittu. Todellisuudessa kuitenkin tämä 100 miljoonaa olikin vain jo mainitsemani noin 50 miljoonaa. Verrattuna poliisin todellisiin lisäbudjeiteilla korjattuihin resursseihin tämä on 50 miljoonaa vähemmän, mitä olisi tarvittu.

Lehtikirjoituksista päätellen väärä käsitys 100 miljoonan lisäyksestä on jäänyt jopa joidenkin kansanedustajien mieliin. Näkemykseni mukaan valtaosa kansalaisista ja myös kukaan kansanedustajien enemmistö ei voi hyväksyä sitä, että poliisin on vuosi toisensa jälkeen aneltava lisäbudjeiteissa määrärahaa välttääkseen lomautukset, kun yhteiskuntamme vakaa kehittyminen ja kansalaisten turvallisuus vaatisi sen sijaan poliisitoimelle riittävästi määrärahoja jo varsinaiseen talousarvioon. Jotta annetut lupaukset ja asetetut tavoitteet voitaisiin täyttää, poliisi tarvitsisi tällä hetkellä noin 300 miljoonaa markkaa lisää resursseja.

Turvallisuus on osa perusturvaamme. Valtiontalouden suurikaan ylijäämä ja paksumpikaan lompakko ei paljon lisää viihtyvyyttä, jollei kaduilla uskalla liikkua ja kotiin täytyy linnoittautua useiden lukkojen taakse. Hiljattain julkaistun

tutkimuksen mukaan kansalaiset kokevat turvatomuuden kasvun kaikkein suurimpana uhkana, kun esimerkiksi työttömyys tulee tällä listalla vasta kolmantena. Myös eduskunnassa todellakin on havahduttu huomaamaan poliisin resurssien vaje, ja eduskunta on lähes yksimielisesti ilmaissut tahtonaan poliisien määrän lisäämisen. Eduskunnan tahto, kansalaisten huoli turvallisuudesta ja poliisijohdon kiistatta asiantuntevat laskelmat resurssitilanteesta eivät kuitenkaan ole vakuuttaneet valtiovarainministeriötä poliisitoimen määräraha-kehityksen riittämättömyydestä.

Herra puhemies! Meillä on vielä mahdollisuus taistella huumekauppaa ja kansainvälistä rikollisuutta vastaan, mutta jos poliisin resursseja ei tuntuvasti paranneta, tilanne tosiaan karkaa käsistä. Mielestäni ennaltaehkäisy tässäkin asiassa ja erityisesti huumeiden käytön ja vakavan rikollisuuden osalta on ylivoimaisesti paras tapa ongelman hoitoon. Samalla se myös on pitkällä tähtäimellä halvin tapa. Määrärahoissa tulisi ottaa huomioon se, että varsinaisen rikostorjunnan ja tutkinnan lisäksi poliisin rahoja nielevät muun muassa atk-kustannukset, oikeuslääketieteelliset ruumiinavaukset ja erilaiset turvaamistoimet. Näistä esimerkiksi oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten kustannukset otettiin ennen arviomäärärahoista ja nyt suoraan toimintamäärärahoista. Lisäksi ruumiinavausten kustannukset ovat viime vuosina nousseet huomasti, ja niihin kuluu jo pelkästään Länsi-Suomen läänissä 11 miljoonaa markkaa vuodessa. Muutaman viikon takainen moottoripyöräjengien murhaoikeudenkäyntikin on turvaamistoimiensa osalta huomattava ylimääräinen kustannuserä poliisin jo ennestään niukoissa määrärahoissa.

On myös huomioitava rikollisuuden muutosten muuttumisesta aiheutuvat kustannukset. Poliisille tulee tutkittavaksi entistä enemmän huumorikollisuutta ja niin sanotusti suuria juttuja, jotka vievät paljon rahaa. Esimerkkinä voin mainita yhden ison huumorikosoperaation kustannukset, jotka nousivat 6 miljoonaan markkaan. Näistä kuluista puoli miljoonaa kului pelkkiin puhelinkuuntelukustannuksiin. Lopputuloksena oli muuten 4,5 miljoonan markan takavarikko valtiolle. Valtio siis sai 4,5 miljoonaa markkaa, jota ei millään tavalla kompensoitu kuitenkaan poliisitoimen määrärahoihin, joista operaatio kustannettiin.

Poliisikoulutuksen alasarjo 90-luvun lamavuosina näkyy vieläkin poliisien määrässä, ja vaikka

tänäkin vuonna poliisikoulutukseen otetaan maksimimäärä eli 432 oppilasta, on poliisien määrän nettolisäys tänä vuonna vain 27 henkilöä. Vuonna 2004 on lähdössä eläkkeelle noin 400 poliisimiestä, ja nykyisellä poliisin määrärahakehityksellä ei pystytäkään kouluttamaan riittävästi uutta henkilöstöä täyttämään näitäkään vapautuvia virkoja kaikkia.

Herra puhemies! Se, että poliisi saa tässä lisäbudjetissa vain osan tämän vuoden määräraha-ajeestaan ja syksyllä on luvattu loput, on mielestäni täysin tarpeetonta epävarmuuden pitkittämistä. Lopputuloksena on jälleen kerran koko vuosi epätietoisuutta siitä, mitkä toiminnot ovat olemassa olevien resurssien ulkopuolella, tyhjän päällä. Tämä on omiaan vähentämään työmotivaatiota ja sitoutumista omaan työhön. Poliisi tekee raskasta ja vaarallista työtä kaikkien kansalaisten hyväksi, ja on epäilemättä, että kuormitusta lisätään jatkuvalla uhkailulla lomautuksista ja toiminnan supistamisesta.

⁴⁴ **Juha Karpio /kok:** Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut tämän vuoden ensimmäisen lisätalousarvion. Yleensä voidaan todeta, että hyvähän on se antaa tältä pohjalta ja tältä periaatteelta, kun kansantaloutemme kehitys on kuitenkin jatkunut edelleen vilkkaana. Sekä viennin että kotimaisen kysynnän kasvu on jatkunut, samoin työttömyys laskee edelleen, ei kuitenkaan niin nopeasti kuin voitaisiin toivoa ja miten on alun perin odotettu.

Kun nyt tarkastellaan hallituksen esitystä, on todellakin hyvä se, että tuloja on arvioitu kertyvän 19,5 miljardia markkaa enemmän kuin varsinaisessa talousarviossa ennakoitiin. Pääosahan siitä kertyy tosin Soneran myyntituloista, mutta kuitenkin myös verotuloarviota voidaan korottaa 6,5 miljardilla markalla, samoin kuin saamme Sampo-Leonialta osinkoja 2,5 miljardia markkaa. Voidaan tietenkin kysyä, miten verotuloarviot on varsinaisessa budjetissa tehty, kun nyt kuitenkin kertymää on huomattavasti enemmän kuin alunperin talousarviossa esitettiin. Se ei välttämättä anna vakuuttavaa kuvaa varsinaisen budjetin valmistelusta, vaikka tosin nyt iltapäivän kuluessa onkin perusteltu, mistä verotulojen lisäykset johtuvat ja mistä ne tulevat. Etenkin valtiovarainministeri on muutaman puheenvuoron tämän asian tiimoilta käyttänyt.

Herra puhemies! Valtiovarainministeri on aivan oikein myös painottanut, että suurin osa nyt

kertyneestä ylijäämästä on käytettävä valtionvelan lyhennykseen, mihin kohdistuukin nyt mainitusta ylijäämästä 11,5 miljardia markkaa. Mitenkään poikkeavia mielipiteitä en myöskään tässä salissa ole huomannut tämän periaatteen osalta esitetyn.

Loppuosalle ylijäämästä on toki ottajia, eihän varsinaisessa talousarviossa hallinnonalojen toimintamenomäärärahoihin sisälly lisäyksiä kulu- van vuoden palkankorotusten osalta. Nyt esitetään, että palkankorotusten kustannusvaikutuksista huomioidaan pääsääntöisesti puolet. Eräiden virastojen kohdalla, kuten tuomioistuinten, Vankeinhoito-, poliisi- ja Rajavartiolaitoksen osalta, lisäys toimitetaan 75-prosenttisesti ja joidenkin, esimerkiksi yliopistojen ja ympäristökeskusten osalta, 100-prosenttisesti. Palkankorotusten perusteella lisätalousarviossa esitetään vajaan 450 miljoonan markan lisäystä toimintamenoihin.

Esitys on herättänyt voimakasta huolestuneisuutta valtion palkansaajajärjestöissä, kun palkankorotuksia tässä lisäbudjetissa ei ole huomioitu täysimääräisesti, vaan palkankorotukset vaihtelevat, kuten jo totesin, eri virastoista ja laitoksista johtuen varsin voimakkaasti.

Etenkin poliisien taholta on myöskin allekirjoittaneeseen otettu monesti yhteyttä ja todettu, että tilanne ei enää pitkään voi jatkua nykyisellään. Vakansseja on ensinnäkin aivan liian vähän. Osa viroista on täyttämättä ja palkka työn vaarallisuuteen ja vaativuuteen nähden on aivan liian pieni. Seurauksena on, että monet vähäisemmiksi katsotut rikokset jäävät selvittämättä, koska tosiasiaa poliiseja ei riitä niitä selvittämään. Jos nyt edelleen poliisimäärärahoista tingu- tään tai poliisi ei saa perustelemaan lisäyksiä, voivat seuraukset kansalaisten turvallisuuden kannalta olla hyvinkin ikäviä. Näitä ajatuksia on myöskin viikonlopun tiedotusvälineissä johtavien poliisiviranomaisten taholta todettu. Lohdut- tavaa tosin on, että sisäministeri varsin ripeästi vastasi ja kiisti poliisiylijohtaja Naulapään esittämät uhkakuvat poliisien pakkolomista.

Välttämätöntä siis onkin, että lomautusuhista kärsivien hallinnonalojen rahoitus hoidetaan syksyllä lisäbudjetin yhteydessä. Samoin tässä lisäbudjetissa hallitus vakuuttaa, että palkankorotukset tehdään sopimusten mukaan, ilman että irtisanomisiin tai lomautuksiin pysyväisluontoisen henkilökunnan kohdalla joudutaan.

Arvoisa puhemies! Toki muutakin kommentoitavaa lisäbudjetissa on. Telakkateollisuus saa lisää 140 miljoonaa markkaa, mikä tosin valtiovarainministeriä täällä iltapäivän kuluessa arveltutti. Edelleen kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin lisätään 100 miljoonaa markkaa peruspalvelujen turvaamiseksi koko maassa, siksi vaikea esimerkiksi joidenkin pohjoisen ja Keski-Suomen kuntien taloudellinen tilanne tällä hetkellä on. Samoin kotimaisen puolustusvälineellisuuden kohtalosta joudumme varmasti vielä tänä vuonna käymään syvällistä keskustelua.

⁴⁵ **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Eduskunta on kahden kuukauden ajan käsitellyt valtion taloudenhoidon kehyksiä ja samassa yhteydessä esittänyt perusteltuja tarpeita niin sanotun tulevaisuuspaketin osalta. Tulevaisuuspaketin piti olla tämän lisätalousarvion kova poliittinen ydin, jolla suunnataan lähinnä myyntivoitoista kertyviä miljardeja markkoja tulevaisuusinvestointeihin. Nyt olemme täällä tänään kuulleet, että tulevaisuuspaketti onkin vain toimenpideohjelma, joka realisoituu tulevina vuosina, ja tästä hallitus sopii keskuudessaan, mutta myös valtiovarainministerin suulla annettiin ymmärtää, että oppositiotakin ehkä informoidaan tulevaisuuspaketista. Mutta kyllähän me juuri annoimme muutama tunti sitten nykyiselle hallitukselle valtakirjan rakentaa ensi vuoden tulo- ja menoarviota niiden kehysten puitteissa, jotka hallitus on esittänyt. Tästä me äänestimme tässä salissa, ja näin hallituksella on valtuudet budjetin rakentamiseen.

Hallituksen nyt eduskunnalle antama lisäbudjetti — todellakaan tätä ei voi miksiäkään tulevaisuuspaketiksi nimittää — on ihan normaali lisäbudjetti, jossa tehdään rutiininomaisia tarkistuksia varsinaiseen budjettiin. Mutta toivotaan nyt kuitenkin, että varsinaisessa budjettiriihessä hallitukselta löytyy rohkeutta ja myös kykyä todellisiin rakenteellisiin uudistuksiin, esimerkiksi mitä verotukseen tulee.

Hallitus ja sen valtiovarainministeri torjuvat yleensä kaikki pienimmätkin työllisyyttä parantavat verouudistusesitykset sillä perusteella, että ne pienentävät liikaa valtion verotuloja. Näin tehtiin viime syksynäkin, kun hallitus torjui arvonlisäveroalennuskokeilun palvelualoilla. Nyt puoli vuotta myöhemmin lisätalousarviossa arvioidaan verotulojen kasvavan peräti 6,4 miljardia markkaa. — Tosin täällä kuulimme valtiovarain-

ministeriltä selkeän esityksen, miksi näin on käynyt. Kyllähän hänen esittämänsä varmasti paikansa pitää, mitä tulee esimerkiksi Pohjola-yhtiöön ja sen harjoittamiin toimiin. — Tällä verojen lisäkertymällä rahoitaisi sekä elintarvikkeiden arvonlisäveron alennuksen 12 prosenttiin että palvelualojen tuntuva alv-alennuksen, ja lisäverotuloista jäisi vieläkin yli puolet muuhun käyttöön tai kassaan.

Elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen 12 prosenttiin on perusteltu. Kuten olemme viime päivinä kuulleet, myös ministeri Hemilä tätä on kovasti suositellut. Tämä vähentäisi valtion verotuloja hieman yli 2 miljardia markkaa vuositasolla, mutta toisaalta tämä parantaisi elintarviketeollisuutemme toimintaedellytyksiä, vähentäisi myöskin inflaatiopaineita ja tukisi työllisyyttä. Jotenkin tuntuu oudolta, että tämä asia, joka on nimenomaan tavallisen kansalaisen, tavallisen suomalaisen kuluttajan, kannalta ja myöskin elintarviketeollisuuden kannalta erittäin merkittävä, ei tunnu etenevän, vaikka me kaikki vuoron perään täällä puhujakorokkeellakin käymme tästä todistamassa.

Suomessa arvonlisäverokanta on sekä elintarvikkeiden että ravintolatarjoilun osalta EU:n korkeimpia. Nykyinen arvonlisäverojärjestelmä on kamreerimainen, pieniä palvelualan yrityksiä raskastava. Erityisen epäoikeudenmukaisesti se kohtelee sellaisia yrityksiä, joiden tulos perustuu yrittäjän omaan työhön ja osaamiseen ja jotka ostavat vähän arvonlisäverollisia tuotteita ja palveluita. Tällaisten yritysten arvonlisäverorasitusta ja samalla työllistämiskynnystä voidaan tehokkaasti alentaa esimerkiksi tekemällä osa arvonlisäverosta vähennyskelpoiseksi yritysten maksamista palkkakuluista.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan kun valtion verotulot kasvavat miljardeja markkoja, nousevat bensiinin ja muiden polttoaineiden hinnat aivan pilviin, kuten olemme ihan viime päivinä voineet havaita. Vaikka perussyy nousuun olisi öljyn maailmanmarkkinahinnoissa, on syytä muistaa, että bensalitrin hinnasta valtaosa on erimuotoisia veroja. Polttoaineiden hinnoilla ja niiden jatkuvalla nousulla ja suurilla alueellisilla eroilla on todella merkittäviä aluepoliittisia vaikutuksia. Tässä on syytä todeta, että esimerkiksi maataloudessa öljyn hinta ja tehdyt korko- ja palkkaratkaisut merkitsevät — puhun tämänhetkisestä tilanteesta verrattuna vuoteen 99 — lisää kustannuspainetta noin 300 miljoonaa markkaa.

Tämä kustannuspaine, joka tulee ja jota ei tuottajahintoina suinkaan saada takaisin, pienentää maataloustuloa yli 5 prosenttia. Tämä on erittäin merkittävä myös tavallisen viljelijän kannalta.

Arvoisa puhemies! Soneran myynnistä ja Leonian osingoista valtio saa lähes 12,5 miljardin markan lisätulot. Tästä lisätulosta valtaosa tulee suunnata lähivuosina Suomen tulevaisuusstrategian kannalta tärkeimpiin kohteisiin, kuten on monta kertaa todettu, koulutukseen, tietotekniikkaan ja yleensä informaatioyhteiskunnan kehittämiseen. Mutta emme me saa emmekä voi myöskään unohtaa maan tasapuolista kehittämistä. Nimittäin tulevaisuudessa korkeatasoisten hyvinvointipalvelujen tarjoaminen yhteiskunnassa ja maan kaikissa osissa on tärkeä ja suorastaan välttämätön edellytys koko yhteiskunnalle ja ennen muuta osaavaa ja jaksavaa työvoimaa tarvitsevalle elinkeinoelämälle ja teollisuudelle. Hyvin toimivat peruspalvelut — alleviivaan tätä sanaa — hyvin toimivat peruspalvelut luovat kyllä pohjan ihmisten osaamiselle, omatoimisuudelle, yrittämiselle ja koko kansakunnan menestymiselle.

Lisäbudjetissa on nyt esitetty 100 miljoonaa markkaa kuntien harkinnanvaraiseen tukeen. Se on hyvä asia, mutta minä uskon, että tällä ei suinkaan kaikkia peruspalveluissa olevia ongelmia voida ratkaista.

Arvoisa puhemies! Sitten eräisiin pääluokka-kohtaisiin asioihin hyvin lyhyesti.

Ensinnäkin liikenneministeriön hallinnonalaan. Hallitus esittää Vuosaaren sataman liikenneväylien suunnitteluun 10:tä miljoonaa markkaa lisää budjetissa. Kyllä tämä on erittäin merkittävä, suuri hanke. Ei ole kysymys pelkästään Vuosaaren satamasta, on kysymys rautateistä, tiestöstä, silloista koko sille alueelle. Kustannusvaikutus lienee — tämä on vain rohkea arvio, kun en tarkkaan asiaa tunne — 1—2 miljardin vaiheilla, ennen kuin koko Vuosaari-projekti on päätöksessään. Mitä tällainen raha tulee sitten merkitsemään muille tieinvestoinneille ja yleensä tämän maan tasapuoliselle kehittämiselle? Mielestäni näin tärkeän ja ison asian tuominen nyt lisäbudjettiin ei ole perusteltua. Olisi ollut parempi, että tämä asia olisi varsinaisessa budjetissa. Toivonkin, että nyt valtiovarainvaliokunnassa ja sen liikennejaostossa tähän asiaan perehdytään erittäin huolellisesti. Nimittäin tällä päätöksellä, kun tämä päätös on tehty, Vuosaari-projekti lähtee etenemään, ja siinä monet muut tar-

keat tiehankkeet eri puolilla maata kyllä jäävät syrjään.

Myönteisiä asioita ehkä pari kappaletta voisi todeta. Hirvieläinten aiheuttamiin vahinkoihin esitetään lisää rahaa. Tämä on erittäin hyvä asia.

Toinen tärkeä asia, josta en ole ainakaan itse kuullut, että olisi salissa mainittu, on ylimääräiseen rintamalisään tulevat 30 miljoonaa markkaa. Tästähän eduskunta hyväksyi lain, joka tuli voimaan 1.4. tänä vuonna. Tämä on nimenomaan sotien veteraaneille erittäin hyvä ja tärkeä asia. Tässä varmasti myöskin oppositio voi olla hallituksen kanssa yksimielinen siitä, että tätä asiaa on nyt hoidettu juuri sillä tavalla kuin rintamaveteraaniain neuvottelukunta on edellyttänyt, ja tämä on kiitoksena todettava.

46 Pirkko Peltomo /sd: Arvoisa herra puhemies! Eduskunta on nyt saanut hallitukselta ensimmäisen vuoden 2000 lisätalousarvioletuksen, ja varmasti lisää tulee syksyllä. Suomen taloudellinen tilanne näyttää hyvältä. Kokonaistuotannon kasvu on kohonnut 5 prosentin tuntumaan. Työttömyys laskee ja inflaatio on hallinnassa. Silloin on hyvä antaa lisäbudjetteja.

Tästä ensimmäisestä lisätalousarviosta valtionvelan nettokuoletuksiin menee jättiosa, 11 miljardia markkaa. Näin tulee jatkossakin olla. Valtionvelkaa on lyhennettävä nyt, kun taloudessa menee mukavasti. Mutta miksi tässä tilanteessa valtiovarainministeri harrastaa huonoa henkilöstöpolitiikkaa? Miksi hän ärsyttää eduskuntaa? Tässä on monia kysymyksiä, tehdäänkö kiusaa valtion työntekijöille. Eikö olisi reilumpaa luoda turvallisuutta ja lisätä työmotivaatiota henkilöstölle lisäämällä virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkkamäärärahat budjettiin?

Kansanedustajat ovat kantaneet huolta poliisien palkkamäärärahojen riittävydestä. Se on ihan oikea huomio, mutta minä lähtisin siitä, että myöskin lähetti, siivooja, toimistotyöntekijä, vahtimestari, kaikki alhaalta ylös saakka, ovat palkkansa ansainneet. Kun tällä hetkellä on tiedossa uudet virka- ja työehtosopimukset, niiden mukaan olisi helppo laskea juuri tarkat palkkamäärärahat eri hallinnonaloille. Hallitus lupaa, että ketään ei irtisanota eikä lomauteta siksi, että palkkamäärärahat eivät ole täysimääräisinä budjetissa. Mutta kuten monesti on tuotu esille, varsinkin valtiovarainministeri Niinistö on sen todennut, hallinnonalojen tulisi omista toimintamenomäärärahoistaan raapia puuttuvat palkka-

määrärahat katteeksi. Näin ei asia saa olla jatkossa. Minusta myöskin on aika naurettavaa, että hallitus edes sanoo, että tarvittaessa tilanteeseen palataan syksyllä.

Kaiken kaikkiaan lisäbudjetissa, joka on varsin normaali, on hyviäkin asioita. Niitä on myöskin tänä päivänä jo tuotu esille. Kunnat saavat harkinnanvaraisia avustuksia 100 miljoonaa markkaa lisää peruspalveluiden turvaamiseksi koko maassa. Se on pieni lisä, ja niin kuin on todettu, ei se riitä mutta on lisänä jo aikaisempiin harkinnanvaraisiin määrärahoihin. Lisäksi puolustustamateriaalihankintoihin ehdotetaan 120 miljoonaa markkaa lisäystä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin. Myöskin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomaa vahvistetaan 250 miljoonalla markalla.

Porilaisena ja satakuntalaisena koen mielihyvällä sen, että telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseen esitetään 6 miljardin markan sopimusvaltuutta ja 140 miljoonan markan määrärahaa. Telakkatukea on syytä jatkaa niin kauan kuin EU:n muutkin maat antavat tukea telakkateollisuudelle, koska tälläkin hetkellä tiedämme, että esimerkiksi Raumalla on satoja telakkatyöntekijöitä lomautettuina. Siellä odotetaan laivatilauksia, ja aina, kun tarjouksia tehdään, tarvitaan myöskin valtion tuki, jotta kilpaillaan samalla lähtöviivalla muiden kanssa. Olen samaa mieltä, että telakkatuesta on päästävä eroon mutta samaan tahtiin kuin muissakin EU-maissa.

Myöskin koen myönteisenä sen, että yksityisen työnantajan kansaneläkemaksuun ehdotetaan alennusta siten, että alimman maksuluokan maksu alenee 1.7.2000 lukien nykyisestä 2,4 prosentista 2 prosenttiin palkoista. Kielteisenä puolesta tästä tulee se, miksi vain yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua alennetaan. Eikö olisi syytä harkita — ja toivon, että valtiovarainvaliokunnassa vielä harkitaan — kuntien kansaneläkevakuutusmaksun alentamista, ja, puhemies, miksi? Siksi, että kunnallisverotukseen juuri tänään tekemällämme päätöksellä tuli ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennyksiin korotus. Korotus leikkaa kuntien tuloja arviolta noin 330 miljoonaa markkaa. Myöskin siksi, että hallitus alkuvuonna lupasi, että tämä summa kompensoidaan kunnille. Nyt olisi paikka kuntien kansaneläkemaksua alentaa vähintään samalle tasolle eli 2,4 prosenttiin. Kunnathan maksavat tällä hetkellä 3,15 prosenttia kelamaksua, eli se on huomatta-

vasti korkeampi kuin yksityisellä sektorilla. Myöskin kunnat joutuvat kovassa kilpailussa kilpailuttamaan myös omia palvelujaan. Silloin pitäisi myös työnantajamaksujen olla samalla tasolla, jotta pystytään kilpailemaan samalta lähtöviivalta.

Ed. Vihriälä otti esille jo ylimääräisen rintamalisän. On todella hyvä, että vihdoin ja viimein rintamaveteraanien järjestön aktiivisuudenkin johdosta 1.4.2000 lukien ylimääräiseen rintamalisään tulee pieni korotus. 60 vuottahan ehti kulu talvisodasta ennen kuin tämä asia korjattiin, ja nyt lisäbudjetissa on tähän 30 miljoonan markan lisäys.

Mutta, arvoisa puhemies, muutamat edustajat ovat ottaneet esille tulevaisuuspaketin. Olisin itsekkin toivonut, että ensimmäisen lisäbudjetin yhteydessä olisi eduskunnalle esitelty tulevaisuuspaketin sisältöä ja myös rahoitusta. Minulle ainakin heräsi kysymys, kun puhutaan noin miljardin markan tulevaisuuspaketista, miten se rahoitetaan, milloin, tuleeko se tulevissa lisäbudjeteissa, tuleeko se varsinaisessa budjetissa — tähän ei ole saatu vastausta — ja myös tuleeko tämä rahoitus jo hyväksytyjen kehyksien lisäksi vai ote taanko se kehyksien sisältä. Olisin toivonut, että valtiovarainministeri Niinistö olisi vähän enemmän valottanut myös tätä asiaa, koska kaiken kaikkiaan on nähtävissä, että tulevaisuuspakettiin ennakkotietojen mukaan sisältyy hyvin myönteisiä asioita koulutukseen, osaamiseen ja myös alueiden tasapainottamiseen. Siltäkin osin nyt annettu lisäbudjetti olisi tarvinnut kipeästi kaipaamamme tulevaisuuspaketin sisällön ja rahoituksen selvitystä.

⁴⁷ **Osmo Puhakka /kesk:** Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelun kohteena olevaa lisätalousarviota voi tervehtiä tyydytyksellä, koska se valottaa taannoisessa raamikeskustelussa monien eri edustajien peräänkuuluttamaa tulopuolta. Myönteisyys vain lisääntyy, koska talousarvio mahdollistaa vielä varsin raskaan valtion velkataakan kevennyksen. Samalla tyytyväisyydellä voi noteerata harkinnanvaraisten avustusten 100 miljoonan markan lisäyksen, mikä kohdistuu peruspalveluiden turvaamiseksi taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuntien hyväksi.

Todellisen pettymyksen lisätalousarvio tuottaa kuitenkin siinä, että siihen taannoin liitetyt tiehankkeet on nyt riisuttu pois. Mikäli kyseessä on tietoinen taktinen yritys vaikuttaa Tielaitok-

sen liikelaitostamisen tulevaan käsittelyyn ja mahdolliseen ratkaisun pehmentämiseen, ymmärrän sen toki, vaikkakaan en voi hyväksyä taktiikkaa.

Lisätalousarvion tiehankkeiden eräänä kohteena oli Kuutostien parantaminen Koskenkylän ja Kouvolan välillä. On syytä tiedostaa, että paperiteollisuudestamme huomattava osa on sijoittunut kyseisen tien varteen, jolloin niin kemialliset kuin materiaalisetkin kuljetukset asettavat aivan erityisiä vaatimuksia niin tien turvallisuudelle kuin peruskunnollekin. Vaikka Kuutostien perusparannustarve tiedostetaan, mitään konkreettista ei kuitenkaan ole tapahtunut. Samalla tien käyttäjien keskuudessa tehtyt tutkimustulokset kertovat ihmisten pelkäävän liikennöintiä kyseisellä tiellä. Pikkuhiljaa Kuutostiestä onkin tullut eräänlainen henkinen jarru ellei peräti este erityisesti muutoinkin vaikeuksissa olevalle Kymenlaaksolle ja sen kehittymiselle.

Kun tieto hankkeen sijoittumisesta nyt käsiteltävänä olevaan lisätalousarvioon tihkui julkisuuteen, se näkyi nimenomaan henkisesti positiivisena sykähdysnä niin yrittäjien kuin tietä työksensä käyttävien kansalaisten keskuudessa. Nyt tämä ikääntyvän ja muuttotappiollisen maakunnan kannalta piristysruiske on kääntynyt ja kääntymässä syvään pettymykseen. Toivon totisesti, että Kuutostien peruskorjauksen määrärahat tulevat päätettäviksi viimeistään Tielaitoksen liikelaitostamisen yhteydessä. Mutta yhtä lailla toivon, jopa edellytän, että nyt 290 miljoonaan puristettu kustannusarvio tulee harkittavaksi turvallisuuden näkökulmasta käsin. Aivan erityisesti tätä edellyttävät tietyt risteysratkaisut aina Kelttiin asti sekä liikenneturvallisuuden kannalta keskeisen tärkeät hirviäidat. Toteaahan hallitusohjelmakin, että liikenneverkko pidetään sellaisena, että yhteiskunnan ja käyttäjän kustannukset ovat optimissa. Kuutosten kohdalla näin ei tänä päivänä asianlaita kuitenkaan ole.

Lisätalousarvioehdotus olisi suonut mahdollisuuden myös polttonesteverotuksen tarkistamiseen nimenomaan alaspäin. Tämä aivan erityisesti siitä syystä, että parhaillaan oraalle nousseen sadon korjuu sekä mahdollisista syysstateista johtuva kuivatus on maataloudelle täysin kannattamatonta nykyhinnoilla. Olematta profeetta, kaikkein vähiten sääsellainen, on kuitenkin perusteltua epäillä, että ilman valtion verotuksellista vastaantuloa ja siitä seuraavaa hinnan alennus-

ta kiusaus sadon jättämiseen pelloille on ja tulee olemaan houkuttelevan suuri.

Arvoisa puhemies! Kun lisätalousarvion käsittely ajoittuu uusien ylioppilaiden julkistamispäivään, en malta olla muistuttamatta siitä ahdingosta, minkä keskellä korkeakoulujen opettajat ja opiskelijat päivittäin kamppailevat. Vaikka tänäänkin on jo useassa puheenvuorossa viitattu tulevaisuuspakettiin, siitä huolimatta yliopistolaitoksen perusrahoituksen peruskorjaaminen olisi pitänyt aloittaa jo tässä yhteydessä, koska siihen olisi ollut tulojen kasvun myötä mahdollisuus ja koska se on tulevaisuuden rakentamista ja tulevaisuuspakettia sanan parhaassa merkityksessä jo nyt.

48 Esa Lahtela /sd: Arvoisa herra puhemies! Aina, olipa hyvä tai huono aika, se tuska on olemassa, miten rahaa jaetaan. Nyt on edellä todistettu monta kertaa, jotta tässä on hyvien asioiden jakoa tehty ja tärkeä asia on ilman muuta se, jotta velkaa voidaan lyhentää, jolloin myös velanhoidotulot pienenevät. Tässä se lyhentäminen on aika mittavaa luokkaa kuitenkin, jos katsoo, miten kokonaisuutta saadaan nyt päätettyä vähän pienemmäksi.

Ihan muutama näkökanta. Tässä odottaisi, jotta perusteluissa olisi todettu myös ministeri Niinistön lausumat siitä, kun täällä on huolta kannettu siitä, minkä takia palkankorotusvaroja ei ole laitettu valtionhallinnon puolelle, jos kerta taustalla on se, jotta tässä katsotaankin, onko siellä sitä väljyyttä, jota EU-puheenjohtajuuden oletetaan vaikuttaneen tänne, eli olisi varattu ylimääräistä rahaa ja nyt, niin kuin ministeri Niinistö totesi, katsotaan kassan pohjia, pystytäänkö selviytymään. Se lupaus on tietysti hyvä siinä, jotta joka tapauksessa ketään ei lomauteta eikä irtisanota näiden takia. Sinällään tässä on se hassu tilanne julkisuudessa, jotta kaikkea ei ole kerrottu lainkaan tähän mennessä vielä, jolloin ihmisillä on väärä kuva, niin myös kansanedustajilla. Ainakin itselläni vielä tähän iltaan mennessä oli, ennen kuin selvytyttiä annettiin siitä. Jos taas kyse ei ole siitä, että siellä on ylimääräistä rahaa, niin kyllä tässä pää laitetaan pensaaseen, koska budjetointi pitäisi aina tehdä sillä tavalla, että ei taas lykätä eteenpäin ongelmaa ja sanota, että rahoitetaan sitten myöhemmin. Se jää sitten syksyn kateltavaksi, mitä se mahtaa ollakaan.

Toinen asia, joka on tullut monissa puheenvuoroissa esille, on Tielaitos-kysymys. Siitä os-

topoliitikka-asiasta itse en ole tykännyt yhtään, jotta koko ajan kun on yritetty lykätä eteenpäin Tielaitoksen liikelaitostamista, siinä on käytetty eri näköisiä ostovälineitä, tiehankkeita. Niin kuin edellä ed. Puhakka totesi, nyt on vedetty pois vaikka tuo Kuutostien korjaus täältä eteläisestä päästä. Se Kuutostie muuten jatkuu tuonne pohjoiseenkin päin, jolloin jos se nyt jo, kuten ed. Puhakka edellä epäili, on este tai tulppa Kymenlaakson osalta, niin vielä isompi este se on meidän osalta, jotka asumme tuolla Pohjois-Karjalassa ja ylempänäkin siellä. Sen takia minusta tierahat eivät saa olla kytköksissä siihen, liikelaitostetaanko Tielaitos vai eikö. Eduskunta aikanaan tekee tästä päätöksen, ja mikä se onkin, se on sitten eduskunnan tahto. Tierahojen pitää kulkea omaa kanavaansa ja omia tarpeitaan pitkin sillä tavalla, jotta teitä ei voi laskea rapistumaan, niin kuin tällä hetkellä valitettavasti on käymässä.

Kansaneläkemaksujen alentamisesta voi todeta, että tämä on hyvä asia sinällään. Kuntapuolen osalta ehdottomasti pitäisi saada maksua alennettavaksi, koska se tänä päivänä on jo huomattavasti kalliimpi ja alentamisella kyllä helpotettaisiin myös osaltaan kuntien asemaa. Kokonaispakettina työn sivukulun osalta eli kansaneläkemaksun osalta odottaisi kyllä, että se näkyisi myös työllistämisessä. Mutta en usko, että alentaminen 2,4:sta 2 prosenttiin vaikuttaa sinällään työllistämiseen. Kunnissa se todennäköisesti vaikuttaisi, jos semmoinen kuntiin tehtäisiin, mutta yksittäinen työnantaja sitä ei oikeastaan huomaa. Mutta sinällään myönteinen suunta, että näitä voidaan tehdä, kun hoidetaan se, jotta ei taas siellä Kelan puolella kassan pohja käy näkymään ja jouduta tekemään sen takia leikkauksia tulevaisuudessa. Tässä on tehty eri näköisiä rahastoja lihavana vuosina, ja Kelan osalta toivoisi kanssa, että siellä jonkin tyyppistä rahastoa kassattaisiin sitä varten, jotta joka tapauksessa enemminkin tai myöhemmin laskusuhdannekin on tulossa. Sen ovat taloussykliä aina osoittaneet. Sen takia varautuminen aina siihen heikompaan ja huonompaan aikaan pitäisi olla myös tuolla Kelan kassoilla, jolloin sitten ei tarvitsisi maksua nostaa laman aikana, matalasuhdanteen aikana, kun työttömyys on isompaa.

Polttoaineverotus on noussut kanssa lähes kaikissa puheenvuoroissa esille. Se on semmoinen asia, joka olisi voitu hoitaa. Toivon mukaan saadaan eduskunnassa joku toinen ratkaisu jo ennen

vuodenvaihdetta, mutta toivon mukaan jo ennen kesälomia saataisiin semmoinen aikaan, jotta polttoaineen hintaa voitaisiin alentaa. Niillä seuduilla, missä itsekin asun, pitkien välimatkojen seuduilla, se on kohtuuton kustannuserä. Kun viikonloppunakin kuuntelin ihmisten valituksia puhelimen välityksellä, niin kyllä he kantoivat siitä huolta, kannattaako heidän enää pitemmän matkan päästä käydä töissä. Monet varmasti käyvät sitä laskentatointia harrastamaankin, jotta kannattaako enää ottaa työtä vastaan, jos uusi työpaikka on tarjolla useampien kymmenien kilometrien päässä, jääkö enää hyötyä siitä työssäkäynnistä.

Sen takia polttoainevero pitäisi Suomessa hoitaa toisella tavalla kuin Keski-Euroopassa. Keski-Euroopassa rakennetaan semmoista ajattelumallia, että lisätään haittaveroja, mutta Suomessa tämä ei ole mitenkään haittavero muuta kuin sillä tavalla haittavero, että ihmiset eivät pääse liikkumaan. Se on kohtuuton kustannus tänä päivänä. Sen takia odottaisi, että täältä löytyisi tahtoa veronalennukseen. Ilmeisesti semmoinen toimenpidealoite on kiertämässä, joku edustaja äsken keräsi nimiä. Toivon mukaan se saadaan tähän saliin keskusteluun ja ryhdytään toimenpiteisiin sitä kautta, jos hallitus ei anna omaa esitystään polttoainehinnan alentamisen osalta.

Muuten sinällään, niin kuin totesin, tämä lisäbudjetti minulle kyllä välttää.

49 Antti Rantakangas /kesk: Arvoisa puheemies! Haluan nostaa tämän vuoden lisätalousarviokäsittelyn yhteydessä esille kaksi rahoituskohdetta, joilla on keskeinen vaikutus muun muassa aluekehitykseen. Ensimmäinen on tierahoituksen riittävyys.

Vaikka lisäbudjetissa esitetäänkin hivenen lisää rahaa eli noin 50 miljoonaa markkaa Tielaitokselle, rahoitus on ilman muuta riittämätön, ja hallitus näyttää kytkeneen maakuntien tärkeitten kehittämishankkeitten eteenpäinviennin sekä perustienpidon lisärahoituksen tähän kuuluisaan tielaitosuudistukseen. Lukeudun niihin, jotka eivät olisi kytkemässä näitä paketteja yhteen.

Eri maakunnissa olevien tärkeiden tiehankkeiden eteenpäinvienti on tärkeä asia maakuntien aluekehityksen kannalta. Suuri haaste on siinä, miten jatkossa selvittää alemman asteisen tiestön kunnon ylläpidosta. Tiestön kunto on heikentynyt huolestuttavalla tavalla, ja tämä on johtanut siihen, että maaseudun raaka-ainevarojen

kuljetukset ovat monilta osin häiriintyneet. Tämä on johtanut suuriin ongelmiin monissa osissa maata. Korkeat tulvat johtivat Pohjois-Pohjanmaallakin usean kylän osalta suuriin vaikeuksiin. Alempiasteisen tiestön kunnan parantamisen pitää olla tosissaan hallituksen ohjelmassa ja myöskin budjetissa sen pitää näkyä. Ei voi olla oikein, että haja-asutusalueitten ihmiset joutuvat tältäkin osin heikompaan asemaan. Yhdyn niihin, jotka korostavat polttoaineveron alentamista, ja tämä olisi myönteinen signaali pitkien etäisyyksien alueiden ihmisille.

Toinen huolenaiheeni on lääninhallitusten käytössä oleva ammatillinen aikuiskoulutusrahoitus. Sen taso on ollut parhaimmillaan miljardi markkaa. Tänä vuonna rahaa on 570 miljoonaa ja ensi vuodelle kaavailaan vain 270:tä miljoonaa markkaa. Tämä merkitsee sitä, että ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja myös kansalaisopistojen ammatillinen aikuiskoulutus vaarantuu. Tämä läänien käytössä oleva raha on ollut elinkeinoelämän kannaltakin joustavasti käytössä ja tuloksia aikaansaavaa, ja tämä heikennys merkitsee erityisesti maaseutuoppilaitoksien alueille menetyksiä.

Muiltakin osin toivon, että budjetissa jatkossa noudatetaan tasapuolisuuden periaatetta nykyistä paremmin.

⁵⁰ **Reijo Kallio /sd:** Herra puhemies! Hallituksen lisätalousarvioesitys sopii kohtuullisen hyvin tähänhetkiseen suhdannetilanteeseemme. Se myöskin jatkaa Lipposen hallitusten vakaata ja johdonmukaista talouspoliittista linjaa, joka ainakin makrotasolla on tuottanut hyviä tuloksia. Mutta vaikka taloudessamme meneekin tällä hetkellä hyvin, kasvu on ripeää jo seitsemättä vuotta, vienti vetää, vaihtotase on selkeästi ylijäämäinen ja työllisyyskin kohenee, meidän on suunnattava katseemme jo tuleviin haasteisiin.

Nyt kun olemme saaneet valtiontalouden ylijäämäiseksi, meidän on määrätietoisesti rakennettava taloudellista puskuria valtiontalouteen. Taloutemme kasvuvauhti ja hyvä kehitys eivät jatku ikuisesti. Väestön ikääntymisen myötä meille tulee uusia terveyden- ja vanhustenhuollon tarpeita. Tuleviin haasteisiin onkin syytä varautua ajoissa.

Meidän on kyettävä alentamaan mittavaa velkataakkaamme nyt, kun meillä on budjettilyijäämää. Olisikin mielestäni kohtalokasta joutua laskusuhdanteeseen korkealla työttömyydellä ja

historiallisesti tarkasteltuna edelleen korkealla valtionvelalla. Pidänkin perusteltuna, että tässä tilanteessa valtion saamia myyntituloja käytetään pääasiallisesti velan lyhentämiseen. Se omalta osaltaan tuo jatkossa lisää pelivaraa valtiontalouteen alentuvina korkomenoina.

Aiemmin päivällä käytiin keskustelua siitä, pitäisikö veroja keventää ja kuinka paljon. Käsitukset olivat hyvin kirjavia. Mielestäni veronkevennykset ainakin mittavammassa määrin soveltuvat pikemminkin aikaan, jolloin taloudessamme menee heikommin. Toisaalta jos veroja lähdetään keventämään korkeasuhdanteessa, ne pitäisi kohdentaa tuloasteikon alapäähän. Näin kevennykset tuottaisivat myös työllisyyden kannalta parhaan tuloksen.

Sitten muutamaan lisätalousarvion yksityiskohtaan. Lisätalousarviossa esitetään 140 miljoonaa markkaa telakkatukeen. Tämä on hyvä ja tarpeellinen esitys, ja annan ministeri Mönkäreelle täyden tunnustuksen siitä, että hän on määrärahan lisäbudjettiin saanut. Tämä antaa valoisampia näkymiä esimerkiksi kotipaikkakuntani Rauman laivanrakentajille.

Telakkatuki ei ole kuitenkaan pelkästään Suomen päänsärky. Kyllä se on koko Euroopan unionin asia. Euroopan unionin teollisuusneuvosto hyväksyikin viime viikolla päätelmät komission laivanrakennusteollisuuden maailmanmarkkina-tilannetta koskevasta kertomuksesta. Euroopan ja näin myös Suomen telakkateollisuuden suurin ongelma on Korean valtion tuilla turvattu halpautointi. Euroopan markkinaosuus laivojen rakentamisessa onkin laskenut kymmenen viime vuoden aikana 28 prosentista 19:ään. Samaan aikaan Etelä-Korea on kaksinkertaistanut oman tuotantonsa, joka on nyt runsas kolmannes koko maailman uustonnistosta.

Kun on tutkittu korealaisten telakoiden sopimuksia, niissä hinnat ovat alittaneet kustannukset. Onkin vahva epäily siitä, että eteläkorealaiset ovat laittaneet kansainväliseltä valuuttarahasolta saamaansa rahaa telakkatukiin. Nyt onkin tärkeää, kuten Euroopan unionin teollisuusministeritkin viime viikolla päättivät, että Etelä-Koreaa painostetaan vääristyneen markkinatilanteen poistamiseksi, ja tässä asiassa pitää edetä nopeasti ja määrätietoisesti. Jos tämä Etelä-Korean dumpausmyynti saadaan kuriin, niin se mahdollistaa myös sen, että Euroopan unionin alueella voidaan luopua telakoiden tukemisesta tämän vuoden jälkeen niin kuin on suunniteltu.

Se olisi sinänsä järkevää, sillä tukijärjestelmä hyödyttää tällä hetkellä vain laivan tilannutta varustajaa, joka saa tuesta hyödyn alempana hintana.

Haluan painottaa myös sitä, että niin kauan kuin Euroopan unionin maat tukevat telakoitaan, niin kauan myös meidän on tämä järjestely hyväksyttävä. Vain näin voimme taata täällä toimiville yrityksille tasavertaiset kilpailuedellytykset. Uskon, että kun toimitaan samoin edellytyksin, suomalaiset rautakourat kyllä pärjäävät kilpailussa.

Lisätalousarviossa esitetään myöskin 250 miljoonaa markkaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääoman vahvistamiseen. Tämäkin on tarpeellinen esitys. Näin Teollisuussijoitus voi entistä tehokkaammin osallistua maamme yritysraenteen vahvistamiseen ja monipuolistamiseen.

Kuntataloutta vahvistetaan lisäämällä harkinanvaraisia avustuksia 100 miljoonalla markalla. Vaikka tällä summalla ei kuntataloutta kokonaisuudessaan oleellisesti vahvisteta, esitetty summa mahdollistaa sen, että apua saavat kaikkein kipeimmässä tarpeessa olevat kunnat. Negatiivisen katteen kunnathan ovat pääasiassa olleet pieniä ja elinkeinorakenteeltaan yksipuolisia. Sinänsä lähdän kuitenkin siitä, että pidemmän päälle kuntakentän taloudelliseen eriytymiseen pitää löytää pysyvämpiä rakenteellisia korjauksia. Niitä ei voi jatkuvasti hoitaa harkinnanvaraisin avustuksin.

Arvoisa puhemies! Tänään on puhuttu paljon valtion henkilöstön palkankorotuksista tai lähinnä määrärahojen puutteesta näihin korotuksiin. Voikin perustellusti kysyä, onko hyvää henkilöstöhallintoa se, että jätetään täysimääräiset korotukset budjetoimatta. Tällaiset korjausliikkeet olisi pitänyt ehdottomasti sisällyttää tähän lisätalousarvioesitykseen.

Vielä haluan mainita sen, että lisätalousarvioon sisältyy ylimääräinen rintamalisän korotus 1.4. alkaen, mikä mielestäni oli erinomaisen hyvä päätös ja tehtiin talvisodan päättymisen muistopäivän kunniaksi.

hallituksen hallitusohjelmaan, joka tukee tätä, ministereiden, muun muassa pääministerin lausuntoon. Asiaan koskee tietysti verotuksen helpotuksen suuntaamista pienituloisiin ja myös sitä, että työttömien ja eläketuloja saavien ihmisten ansiotulo on monesti kovemmin verotettu kuin palkkatulo. Ansiotulosta, joka ei ole palkkatuloa, ei saa samanlaisia kunnallisveron helpotuksia kuin varsinaisesta palkkatulosta. Näin olen on tosiaan tullut aika näiden asioiden selvittämiseen. Tämä liittyy myöskin eläkeläisten ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun ja moniin muihin asioihin. On syytä myös muistuttaa aina uudelleen siitä, että sairastaminen on entistä kalliimpaa, lääkkeet ovat entistä kalliimpia.

Kaiken kaikkiaan nyt valtion budjettiin on tullut lisää rahaa ja paljon lisää rahaa. Valtiovarainministeri jo varoitteli, että vuonna 2001 ei olisi-kaan samanlainen tilanne, ja hän kammoksuu sitä, että tietyistä menolisäyksistä, joista eduskunta päättäisi, tulisi pysyviä ja sillä tavalla ne sitten rasittaisivat budjetin menopuolta myös tulevaisuudessa. Mutta oikeus- ja sivistysvaltiossa kaikkia tulisi kohdella tasapuolisesti, ja nimenomaan pienituloisia ihmisiä tulisi erityisesti kohdella hyvin ja paremmin kuin tähän saakka. Tämän vuoksi on todella syytä nyt tapahtua, että heidät huomioitaisiin valtionhallinnon ratkaisuissa myönteisellä tavalla. Nyt, kun näin ei tämän esityksen mukaan juuri tapahdu — jotakin siellä on, mutta varsin vähäisesti — niin paineita tulee kesän budjettiriiheen. Se tulee olemaan todella lämpimäksi lämmitetty budjettiriihi, ja uskon, että siellä voi mennä savua myös silmiin. On erittäin tärkeätä, että budjettiriihi pystyy nämä asiat viimeistään hoitamaan.

Lisäbudjetin päälukossa 31 on luku 99 Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot. Vuosaaren sataman liikenneväylien suunnitteluun esitetään myönnettäväksi 10 miljoonaa markkaa. Tästä on aikaisemminkin muistaakseni ed. Mauri Salo todennut, että tämä ei ole oikein eikä vähintäänkään täällä oikeaan aikaan, tämä on liian aikaisin. Itse nimenomaan viittaan siihen, että Vuosaaren sataman rakentamispäätös on pahasti kesken. Sen edessä on vielä selvittämättömiä järkevyys- ja logistiikkakysymyksiä ja myöskin ympäristökysymyksiä. Natura-alueiden, jotka tähän rajoittuvat, tulevaisuus on yksi tällainen ongelma. Näin ollen tämän määrärahan poistaminen voisi olla viisaampaa kuin sen säi-

⁵¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Täällä on moneen kertaan sekä salin sisältä että myös tavallaan viitaten ulkopuolisiin tietoihin todettu se, että vähäosaisten ja pienituloisten ihmisten huomioimisen aika on vihdoinkin ja viimeistään nyt tullut. On viitattu myös Lipposen toisen

lyttäminen. Tämä tietysti jää nyt edelleenkin valiokunnan huoleksi.

Kaiken kaikkiaan nyt, kun bkt kasvaa kohisten ja on hyvällä tasolla eikä mikään näytä, että se tulisi laskemaan ja että valtakunta olisi menossa vaikeuksia kohti taloudellisesti, on aika auttaa vähäosaisimpia ja poistaa nuo paljon puhutut leipäjonot ja hoitaa se tietysti valtiovallan toimin. Toivon, että tämän hallituksen esityksen n:o 59 eli lisätalousarvion käsittelystä tulee ikään kuin alkusoitto sille, että viimeistään vuoden 2001 budjetissa nämä ongelmat poistuvat.

⁵² **Ossi Korteniemi /kesk:** Herra puhemies! Keskityn puheenvuorossani vain muutamaan lisätalousarvion yksityiskohtaan.

Ensinnäkin kuntien harkinnanvaraisesta rahoitusavustuksesta: Hallitus esittää tähän tarkoitukseen lisäämistä 100 miljoonaa markkaa. Perusteluissa todetaan: "Lisämäärärahan tarkoituksena on turvata peruspalvelut koko maassa." Tähän on sanottava, että tarkoitus on hyvä, mutta eihän tämä lisämääräraha riitä alkua pitemmälle. Yksistään Lapin kuntien tarpeet ovat suuremmat, sen tiedän. Kaiken lisäksi on nähty, että harkinnanvaraiset avustukset ovat valuneet ministerien poliittisten intressien mukaan samaan tapaan kuin EU-tukialueiden raja-alue.

Kuntien valtionosuuksien osalta odotellaan selvitysmies Jukka Pekkarisen työn tuloksia. Hänen ehdotuksensa tähtäävät vasta vuoteen 2002. Siihen saakka on kunnissa eletävä ja selvittävä nykyisten säädösten mukaisten rahoitusosuuksien varassa. Tässä välivaiheessa valtionosuusjärjestelmän puutteita paikataan harkinnanvaraisin avustuksin. Kuten jo sanoin, nyt esitetty 100 miljoonan markan lisäys ei ole riittävä. Nyt esitetyn korotuksen jälkeen kuntien harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin on valtion budjetissa yhteensä 420 miljoonaa markkaa. Esimerkiksi viime vuonna harkinnanvaraista rahoitusavustusta haki yli 200 kuntaa ja näiden kuntien anoma summa oli yhteismäärältään yli miljardi markkaa.

Tilanne kunnissa ei ole yhtään helpottunut. Heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien osalta tilanne on kääntynyt päinvastoin huonompaan suuntaan. Vaikeudet eivät tietenkään koske kaikkia kuntia. Parhaat kunnat selviävät erinomaisen hyvin. Ero vahvojen ja taloudeltaan heikkojen kuntien välillä kasvaa kaiken aikaa. Voimakas muuttoliike kärjistää tilannetta entisestään. Siellä, missä kunnan omat voimava-

rat ovat jo ennestään heikot, myös kunnan verotulopohja heikkenee, mutta vastuut kasvavat väestön ikääntymisen myötä. Siksi peruspalvelujen turvaaminen on entistä vaikeampaa juuri taloudeltaan heikoimmassa kunnissa. Valtion tulee ottaa entistä suurempi taloudellinen vastuu palvelujen turvaamisesta näissä kunnissa. Harkinnanvaraista valtionosuutta tulisikin kasvattaa esitettyä enemmän ja kiirehtiä valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta.

Monet puhujat ovat kiinnittäneet täällä jo huomiota polttoaineverotuksen epäkohtiin. Nestemäisten polttoaineiden hinnat ovat nousseet kohtuuttoman korkeiksi. Nämä rasittavat erityisesti niitä, jotka ammatin harjoittamisen tai pitkien välimatkojen takia joutuvat käyttämään paljon kuluneuvoja. Esimerkiksi Lapissa, missä julkinen liikenne on supistunut monin paikoin olemattomiin, kalliit polttoaineiden hinnat lisäävät kohtuuttomasti elinkustannuksia. Siksi valtion tulisiikin helpottaa polttoaineisiin kohdistuvaa verotusta mahdollisimman pian. Valitettavasti tähän lisätalousarvioon ei ole sisällytetty polttoaineverotuksen helpotuksia.

Paljon on synnyttänyt hämminkiä se, että valtio ei ole sisällyttänyt palkankorotuksista aiheutuvia kustannuksia myöskään tähän lisätalousarvioon. Monilla hallinnonaloilla ei pystytäkään ilman vaikeuksia selviämään kaikista tehtävistä, jos palkankorotuksiin ei osoiteta lisäresursseja. Siksi minusta tämä asia tulisikin korjata valiokuntakäsittelyssä. Julkisuudessa on paljon keskusteltu esimerkiksi niistä vaikeuksista, mitä poliisihallinnon alalla on odotettavissa, ellei lisämäärärahoja tule. Sen takia näen, että meidän eduskuntana tulee ottaa vastuu tästä asiasta.

⁵³ **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa puhemies! Silmäys lisätalousarviokirjaseen antaa lukijalleen äkkiseltään erittäin positiivisen kuvan johtuen verotulojen ja myytävän osakesalkun yllättävästä tuotosta. Huomattavaa kuitenkin on, että vaikka myönteinen talouskasvu on käynyt korkealla jo vuosia kuntien verotulojenkin osalta, eivät kunnat kuitenkaan ole alentaneet kunnallisveroprosenttejaan. Mistähän tämä mahtaa johtua? Monet kunnat joutuvat kovasta talouskasvusta huolimatta jopa nostamaan veroprosenttejaan. Korkean työttömyyden kunnat eivät näe realistisena katsoa tulevaisuuteen kovinkaan positiivisesti. Eräänä syynä ovat valtiolta tulleet lisämääräykset palvelujen järjestämisessä.

Toinen epävarmuustekijä liittyy työllistämiseen, joka sekin on jäänyt kuntien kontrolle erityyppisine elinkeinoelämän virityksineen. 100 miljoonan markan harkinnanvarainen potti ei pelasta kaikkia syvällä rypeviä kuntia. Mietteliääksi pistääkin se, eikä viimein olisi ollut tilausta esimerkiksi yrittäjyyttä tukeville ja siten työllistävälle ja edelleen verotuloja tuottaville toimenpiteille. Liittyykö lisätalousarvioon lainkaan hätäapua työllistymiselle? Sen luulisi olevan yksi painopistealue nimenomaan lisätalousarviossa.

Arvoisa puhemies! Muutamiiin yksityiskohtiin haluan vielä puuttua pääluokittain. Työllistymistä kylläkin tukeva mutta erittäin kyseenalainen on rakennepolitiikan alle sijoitettu telakkatuki. Mieleeni tulee kysymys: Onko telakkatuen myöntäminen rakennepolitiikkaa otsikkonsa mukaisesti? Moni muukin alue Suomessa olisi ollut kiitollinen moisesta tuesta.

Kysymyksiä herättää myöskin Merenkululaitoksen suunnitelmissa oleva väyläverkon kehittäminen. Kovin suurelta 95 miljoonan markan summa kuulostaa, ja siksi katsonkin nimettyjen kohteiden lisäksi myös muutaman muun väylän puhdistusruoppauksen sopivan samaan pääluokkaan. Tällaista tarvetta on muun muassa Kalajoella Rahjan satamassa.

Monen muun edustajan tavoin ihmettelen Tielaitoksen henkilöresursseihin varattua 6 miljoonan pottia, ikään kuin päätös olisi tehty jo liikelaitostamisesta. Tiemäärärahojen minimaalinen määrä ei tyydytä ainakaan itseäni. Huolta ei tunnu olevan tieverkosta yleensä. Onpa jopa kuulunut viestejä yksityisteiden verkon laajentamisesta. Se kuulostaa hälyttävältä.

Erinomaisena pidän hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamismäärärahan merkintää. Maanomistajien hakemuksia makaa odottamassa korvauksiaan pitkät pinot.

Positiivisena pidän niin ikään alueellisille ympäristökeskuksille suunnattua toimintamäärärahaa.

Kaiken kaikkiaan, niin opposition edustaja kuin olenkin, haluan nähdä tulevaisuuden positiivisena sekä taloudellisesti että myös sosiaalisesti. Siksi pä verokeskustelun ja sen kohdentamisen soisi viimein muuttuvan lihaksi myös kohtaamaan ne ihmiset, jotka todella ansaitsevat elantonsa kovalla työllä, esimerkiksi yrittäjänä toimimisella.

⁵⁴ **Pekka Ravi /kok:** Arvoisa herra puhemies! Seurasin täällä viime viikon lopulla Nuorten parlamentin istuntoa. Kaiken kaikkiaan tuo istunto vahvisti käsitystäni siitä, että Suomen nuoriso on varsin korkeatasoista ja todella hyvin perillä tämän ajan ongelmista. Mutta haluaisin nostaa esille erään nuoren esittämän kysymyksen, jonka hän hyvin vakavalla äänenpainolla esitti pääministerille ja veroministeri Siimekselle: Onko maan hallituksella annettavana nuorille mitään muuta perintöä kuin jättimäinen valtionvelka? Hän sai siihen aivan asiallisen vastauksen. Minun mielestäni tämä lisäbudjetti omalta osaltaan kertoo myöskin selkeää kieltä sen johdonmukaisen linjan jatkamisesta, että nyt on todellakin tullut aika voimakkaasti lyhentää valtionvelkaa ja sitä kautta myöskin saada meidän nuorisollemme uskoa siihen, että myöskin heillä on aikanaan, kun he vastuun tämän maan, sanotaanko, kehittämisestä ja johtamisesta ottavat, paremmat lähtökohdat.

Nythän on niin, että tässä lisätalousarviossa valtio lyhentää velkaa ja tulevia korkomenoja yli 15 miljardilla markalla. Nettokuoletusten osuus tästä on 11,5 miljardia ja tulevien korkomenojen leikkaamista tapahtuu runsaalla 4 miljardilla markalla. Se on hyvä asia ja minun mielestäni hyvä jatko sille linjalle, mikä varsinaisessa talousarviossa jo otettiin.

Sitten haluaisin kahteen yksityiskohtaan minäkin ottaa kantaa, jotka oikeastaan molemmat ovat täällä tulleet jo esille.

Tielaitoksen organisaatiouudistuksen osalta olen jo aikaisemminkin todennut, että myöskin minun mielestäni ratkaisu pitäisi pystyä tekemään siltä pohjalta, että huolellisesti arvioidaan tuon ratkaisun hyviä ja huonoja puolia. Ratkaisu tehtäköön vain siltä pohjalta, mikä huolellisen harkinnan jälkeen hyväksi havaitaan. Jos samassa yhteydessä sitten saadaan lisäpanostusta uudisrakennustiehankkeisiin ja myöskin perustienpitoon, niin sehän on vain positiivinen asia. Mutta kyllä minustakin nämä pitäisi pystyä pitämään selkeästi erillään.

Polttonesteitten hinta on ollut tänä päivänä alkuillasta erittäin suosittu puheenaihe, ja se on todellakin suuri ongelma. Se on sellainen sekä ammattimaisille liikenteenharjoittajille että myöskin yksityisille kansalaisille, ja yksityisille kansalaisille nimenomaan siellä, missä oman auton käyttö on välttämätöntä työssä käynnin ja joka-päiväisestä asioinnista suoriutumisen kannalta.

Lukeudun niihin, jotka lähtevät siitä, että paljon puhuttu veronalennusvara pitäisi ehdottomasti pääsääntöisesti suunnata työn verotuksen alentamiseen: Mutta sitten haluan sanoa kuitenkin "mutta". Mutta jos käy kuitenkin niin, ettei öljyn maailmanmarkkinahinnan alentumisen ja/tai valuuttakurssimuutosten kautta tapahdu polttonesteitten kuluttajahintojen laskua — meillähän oli jo menossa selvä suuntautuminen alaspäin, mutta tapahtui uusi pomppaus — niin minusta siinä vaiheessa täytyy olla valmius myöskin tarkastella verotuksellisia toimenpiteitä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoito- ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 53/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 9/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

4) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomus vuodelta 1999

Mietintöjen pöydällepano
Kertomus K 1/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 10/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstaina kello 18 pidettävään täysistuntoon.

5) Hallituksen esitys laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 21/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio